خوتەن گېزىتى

和田報

1991-يىل
ئاپرېل
2
(سەيشەنبە)
4953-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0053/Z، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئاچقان نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنى مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى:

ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كۆرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، «ئۈچ كىتاب»تا تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل - كېسىل تەنقىد قىلايلى

«شىنجاڭ گېزىتى» خەۋىرى. 3-ئاينىڭ 22-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «خەلق» سارىيىدا ئاپتونوم رايون بويىچە نازارەت، ئىدارە، ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەر دەرىجىلىكتىن يۇقىرى پارتىيىلىك مەسئۇل كادىرلار يىغىنى ئاچتى. يىغىنغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى سۇڭ خەنلياڭ رىياسەتچىلىك قىلدى، يىغىندا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى تۆمۈر داۋامەت ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا ۋەكالىتەن، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتا تارقىتىلغان بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ يەنىمۇ مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشى ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرەش قىلايلى» دېگەن تېمىدا دوكلات بېرىپ، يىغىنغا قاتناشقان يولداشلارغا، ئاپتونوم رايونلۇق ئەدەبىيات- سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ كەسپىي يازغۇچىسى تۇرغۇن ئالماس يازغان «ئۇيغۇرلار»، «هونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابىنىڭ ئېغىر خاتالىقىنى هەم بۇ كىتابلار پەيدا قىلغان يامان تەسىرىنىڭ ئېغىر ئاقىۋىتىنى تونۇشتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىللە، يىغىندىكىلەرگە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ بۇ مەسىلىگە بولغان تونۇشى، پوزىتسىيىسى ۋە ئۇسۇلىنى دوكلات قىلدى.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دېدى: بۈگۈنكى بۇ كادىرلار يىغىنىنى ئېچىشتىن مەقسەت-كۆپچىلىكنىڭ بۇ چوڭ هەق-ناهەق مەسىلىسىدە ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، تونۇشىنى ئۆستۈرۈپ، ئۈچ كىتابتا تەرغىب قىلىنغان ۋە تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل- كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھىرى ۋە تەسىرىنى تازىلاش ئارقىلىق، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي جەھەتتە مۇقىم بولغان، ئىقتىسادىي راۋاجلانغان چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن ياخشى ئىدىيىۋى- سىياسىي شارائىت ۋە ئىجتىمائىي جامائەت پىكرى مۇھىتى يارىتىپ،

(ئاخىرى 4- بەتتە)

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئۆگەنگەندە بىردەك مۇنۇلارنى بىلدۈردى:

ئىتتىپاقلىشىپ، غەيرەتنى ئۇرغۇتۇپ، خوتەننىڭ مۇقىملىقى ۋە تەرەققىياتى ئۈچۈن كۆپرەك ئەمەلىي ئىش قىلىمىز

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋۇخۇ يجۈەن خەۋەر قىلىدۇ: 3-ئاينىڭ 27-كۈنىدىن 28-كۈنىگىچە ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرىنىڭ بىرلەشمە يىغىنى ئېچىلدى. يىغىندا ۋىلايەتلىك پارتكومىنىڭ شۇجىسى ۋۇدۇنىۋ ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى ھەمدە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ قۇرۇلتايدا بەرگەن دوكلاتى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى يولداش تۆمۈر داۋامەتنىڭ نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنىدا بەرگەن دوكلاتى ۋە باشقا مۇھىم سۆزلىرى مەركەزلىك ھالدا ئۆگىنىلدى ۋە ئەستايىدىل مۇزاكىرە قىلىندى.

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى تولۇق مۇۋەپپەقىيەتلىك ئېچىلدى، ئۇ ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتكە كەلتۈرۈش قۇرۇلتىيى، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش قۇرۇلتىيى بولدى؛ يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىغا ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش روھى سىڭدۈرۈلگەن بولۇپ، ئۇ شىنجاڭنىڭ ئەمەلىيىتىگە ئۇيغۇن، ئىلگىرى قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەر ھەقىقەتەن تولۇق مۇئەييەنلەشتۈرۈلگەن، ئۇنىڭدا بۇنىڭدىن كېيىنكى كۈرەش نىشانى، يۆنىلىشى ئايدىڭلاشتۇرۇلغان، تەدبىرلەر كونكرېت بولۇپ، كىشىلەر قەلبىگە ئىلھام بېرىدۇ. پۈتكۈل دوكلاتتا پارتىيە 11- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيانقى لۇشيەن، فاڭجېن، سىياسەتلەر ۋە پارتىيە 13- نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 7-ئومۇمىي يىغىن روھى ئىزچىللاشتۇرۇلغان، «بىر مەركەز، ئىككى ئاساسىي نۇقتا»دا چىڭ تۇرۇلغان، ئۇ بىزنىڭ سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىشتىكى مۇھىم ھۆججەت. ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: نۆۋەتتە پۈتۈن ۋىلايىتىمىزدىكى كادىرلار، پارتىيە ئەزالىرى ۋە ئاممىغا ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزۈپ، ئۆگىنىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ ئىناق، ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملەپ، بىر نىيەت، بىر مەقسەتتە ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئېلىپ بېرىپ، ئەتىياز پەسلىدىكى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىنى يۇقىرى سۈپەت بىلەن ياخشى ئېلىپ بېرىش، ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇنلاپ، خوتەننى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن كۆپرەك ئەمەلىي ئىش قىلىشىمىز لازىم. ئۇلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىدا سايلانغان يېڭى رەھبەرلىك بەنزىسىنى بىردەك ھىمايە قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى رەئىس تۆمۈر داۋامەتنىڭ نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنىدا بەرگەن «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىش توغرىسىدىكى دوكلاتىنى ئۆگىنىشتە بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابتا شىنجاڭنىڭ

(ئاخىرى 4- بەتتە)

ۋىلايەتلىك پارتكوم

لى پېڭ ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى داۋاملىق يۈكسەلدۈرۈش لازىم

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25-مارت خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دۆلىتىمىزنىڭ 80- يىللاردىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تەرەققىياتىدا كىشىنىڭ دىققىتىنى ئەڭ جەلپ قىلىدىغىنى

لى پېڭ 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4- يىغىنىدا ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا، دۆلىتىمىزنىڭ 80-يىللاردا يېزىلاردىن شەھەرلەرگىچە ئېلىپ بارغان ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھا-

خىل ئىگىلىك تەركىبىي بىللە مەۋجۇت بولغان مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسىغا ئۆزگەردى؛ بىر خىللا تەقسىمات پەيدىنپەي ئەمگەككە قاراپ تەقسىم قىلىش ئاساسىي گەۋدە قىلىنغان باشقا تەقسىمات شەكىللىرى قوشۇمچە

ئەستايىدىل مۇزاكىرە قىلىندى.

ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيى تولۇق مۇۋەپپەقىيەتلىك نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 7- ئومۇمىي يىغىن روھى ئىزچىللاشتۇرۇلغان، «بىر مەركەز، ئىككى ئاساسىي نۇقتا» دا چىڭ تۇرۇلغان، ئۇ بىزنىڭ سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشـ تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇنلاپ، خوتەننى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن كۆپرەك ئەمەلىي ئىش قىلىشىمىز لازىم. ئۇلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىدا سايلانغان يېڭى رەھبەرلىك

ۋىلايەتلىك پارتكوم يىغىن ئېچىپ

ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز دولقۇن ھو شۇر خەۋىرى قىلىدۇ: ۋىلايەتلىك پارتكوم 3- ئاينىڭ 30- كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى مەمۇرىي مەھكىمە مەجلىسخانىسىدا ۋىلايەتكە بىۋاسىتە قاراشلىق ئىدارە، ئورگان، تارماقلارنىڭ مەسئۇللىرى ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلاردىكى كادىرلاردىن 200 گە يېقىن كىشى قاتناشقان يىغىن ئېچىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى.

يىغىندا ئالدى بىلەن ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋۇ دۇنفۇ ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ ئاساسىي روھىنى يەتكۈزدى.

ئارقىدىن ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيىنىڭ ھۆججەتلىرىنى يەتكۈزدى.

ئاخىرىدا يولداش ۋۇ دۇنفۇ قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇش مەسىلىسى ئۈستىدە توختالدى. ئۇ مۇنداق دېدى: بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي ئاپتونوم رايونىمىزدىكى پارتىيە تەشكىلاتلىرى تارىخىدىكى ئىنتايىن مۇھىم يىغىن، شۇنداقلا بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى، ھەر مىللەت خەلقىنى غەيرەتكە كەلتۈرۈپ، ئىتتىپاقلىشىپ، جاسارەت بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەپ، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈشكە چاقىرىدىغان سەپەرۋەرلىك يىغىنى. قۇرۇلتايدا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، مەسلىھەتچىلەر كومىتېتى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ يېڭى نۆۋەتلىك كومىتېتلىرى سايلاپ چىقىلدى؛ يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىدا ماركسىزم- لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش روھى سىڭدۈرۈلگەن بولۇپ، ئۇنىڭدا ئىلگىرىكى تەجرىبە-ساۋاقلار ياخشى يەكۈنلەنگەن، قولغا كەلتۈرۈلگەن نەتىجىلەر

(ئاخىرى 4- بەتتە)

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25- مارت خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: دۆلىتىمىزنىڭ 80- يىللاردىكى ئىجتىمائىي، ئىقتىسادىي تۇرمۇشىدا كىشىنىڭ دىققىتىنى ئەڭ جەلپ قىلغىنى ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتى ۋە ئىشىكنى سىرتقا ئېچىۋېتىش بولدى. ئۇ مۇنداق دېدى: بىز ئۆتكەنكى ئون يىلدا يۈز بەرگەن ئەڭ چوڭقۇر ئۆزگىرىش، ھەم ئۇ دۆلىتىمىزنىڭ مۇشۇ ئون يىلدا غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈرۈشتىكى ئەڭ ئاساسىي تۈرتكىلىك كۈچ.

يىغىنىدا ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا، دۆلىتىمىزنىڭ 80- يىللاردا يېزىلاردىن شەھەرلەرگىچە ئېلىپ بارغان ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى شەرھلىدى. ئۇ مۇنداق دېدى: ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ئارقىلىق دۆلىتىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تۈزۈلمە قۇرۇلمىسىدا زور ئۆزگىرىش بولدى، بىر خىللا بولغان ئومۇمىي مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسىدىن پەيدىنپەي ئومۇمىي مۈلۈكچىلىك ئاساسىي گەۋدە قىلىنغان كۆپ خىل ئىگىلىك تەركىبى بىللە مەۋجۇت بولغان مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسىغا ئۆزگەردى؛ بىر خىللا تەقسىمات پەيدىنپەي ئەمگەككە قاراپ تەقسىم قىلىش ئاساسىي گەۋدە قىلىنغان باشقا تەقسىمات شەكىللىرى قوشۇمچە قىلىنغان تەقسىمات تۈزۈلمىسىگە ئۆزگەردى؛ ھەددىدىن تاشقىرى مەركەزلەشتۈرۈۋېتىلگەن پىلانلىق ئىگىلىك تۈزۈلمىسى پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن بازار ئارقىلىق تەڭشەش ئۆز ئارا بىرلەشتۈرۈلگەن تۈزۈلمىگە ئۆزگەردى.

(ئاخىرى 4- بەتتە)

لى پېڭ زۇڭلى ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن بەرگەن دوكلاتىدا مۇنداق دەپ كۆرسەتتى:

ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش — بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا بارلىق ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنىڭ مەركىزى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25- مارت خەۋىرى. گوۋۇيۈەن زۇڭلىسى لى پېڭ بۈگۈن 7- نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4- يىغىنىدا دوكلات بەرگەندە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: 2- قەدەمدىكى ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنىڭ تەلىپى بويىچە بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنى باشتىن-ئاخىر ئىقتىسادىي خىزمەتلەرنىڭ مەركىزى قىلىش لازىم.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: ھازىر ئىقتىسادىي ئۈنۈمنىڭ ناچار بولۇش ئەھۋالى تۈپتىن ئۆزگەرگىنى يوق. ئىشلەپچىقىرىش سەرپىياتى يۇقىرى بولۇش، مەھسۇلات سۈپىتى تۆۋەن بولۇش، مەبلەغ ئوبوروتى ئاستا بولۇش، ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمدارلىقى تۆۋەن بولۇش، كارخانىلارنىڭ زىيان تارتىشى ئېغىر بولۇش يەنىلا ئومۇمىيۈزلۈك مەۋجۇت. ئۇ مۇنداق دېدى: بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ۋە پۈتكۈل زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى مەزگىلىدە بىز نوپۇس كۆپ بولۇش، قۇرۇلۇش ۋەزىپىسى ئېغىر بولۇش، مەبلەغ يېتىشمەسلىك، ئاساسىي سانائەت ۋە ئاساسىي ئەسلىھەلەر قالاق بولۇش، كىشى بېشىغا ئوتتۇرىچە توغرا كېلىدىغان بايلىق نىسپىي ھالدا يېتەرلىك بولماسلىق زىددىيىتىگە دۇچ كېلىمىز، شۇڭا ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش جەھەتتە قاتتىق كۈچ سەرپ قىلىشىمىز لازىم.

لى پېڭ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: تېخنىكا ئۆزگەرتىش — ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنىڭ تۈپ يولى. 8- بەش يىللىق پىلان مەزگىلى ۋە بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىلغار تېخنىكا، ئۈسكۈنە ۋە ئىشلەپچىقىرىش ھۈنەرۋەنچىلىكى ئارقىلىق ھازىرقى كارخانىلارنى ئۆزگەرتىش، ئىشلەپچىقىرىش تېخنىكىسى ۋە ئۈسكۈنىلىرىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش مەسىلىسىنى چۆرىدەپ، پەن-تېخنىكا ۋە ئىشلەپچىقىرىشتا ئۆتكەلگە ھۇجۇم قىلىشقا ياخشى تەشكىللەش لازىم. بۇنىڭدىن باشقا، باشقۇرۇشنى كۈچەيتىشنى ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشنىڭ مۇھىم ھالقىسى قىلىش لازىم.

ۋىلايىتىمىزدە ئېچىلغان رېۋىزىيە خىزمىتى يىغىنى مۇنداق دەپ ھېسابلىدى:

قانۇننىڭ ئىجراسىنى رېۋىزىيە قىلىشنى كۈچەيتىشتىن قول سېلىپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ مۇقىملىقى ۋە ئىسلاھات تەرەققىياتى ئۈچۈن ياخشى مۇھىت يارىتىش لازىم

ئۆز مۇخبىرىمىز راخمان ئوبۇل، ئەنۋەر ئابلىمىتلار خەۋەر قىلىدۇ: مۇقىملىقنى ئالدىنقى شەرت، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، قانۇننىڭ ئىجراسىنى رېۋىزىيە قىلىشنى كۈچەيتىپ، رېۋىزىيە فۇنكسىيىسىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، ۋىلايىتىمىزنىڭ مۇقىملىقى ۋە ئىسلاھات تەرەققىياتى ئۈچۈن ياخشى سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي مۇھىت يارىتىش لازىم. بۇ، 3- ئاينىڭ 25- كۈنىدىن 26- كۈنىگىچە ۋىلايىتىمىز بويىچە ئېچىلغان 3- قېتىملىق رېۋىزىيە خىزمىتى يىغىنىدا ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ۋىلايىتىمىزنىڭ رېۋىزىيە خىزمىتىنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ، ئىشنى قانۇننىڭ ئىجراسىنى رېۋىزىيە قىلىشتىن باشلاش لازىم. ھەر قايسى رېۋىزىيە ئورگانلىرى قانۇننىڭ ئىجراسىنى رېۋىزىيە قىلىشتا مۇھىم نۇقتىنى دۆلەتنىڭ قانۇن — نىزام، سىياسەتلىرىگە ئېغىر دەرىجىدە خىلاپلىق قىلىش، قىل دېگەننى قىلماي، چەكلىگەننى قىلىش ۋە ئۆز ۋەزىپىسىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالماسلىق قاتارلىق مەسىلىلەرگە قارىتىشى كېرەك. چىرىكلىككە قارشى كۆرەشنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، زېھنى كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، تەسىرى چوڭ بولغان ئەنزىلەرنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىشى، كەسىپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىنى نۇقتا قىلىپ، پاكلىق قۇرۇلۇشىنى ئۈزلۈكسىز ئىلگىرى سۈرۈشى لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، رېۋىزىيە ئورگانلىرى ئۆزىنىڭ ئىچكى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشى كېرەك. رېۋىزىيە خىزمىتىنىڭ قۇرۇلۇشى بۇ يىللىق خىزمەتلەرنى غەلىبىلىك ئورۇنلاشتىكى مۇھىم ھالقا. شۇڭا پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنىدە چىڭ تۇرۇپ، 3- قېتىملىق مەملىكەتلىك ۋە ئاپتونوم رايونلۇق رېۋىزىيە خىزمىتى يىغىنى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى ئومۇميۈزلۈك ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ھۆكۈمەت ئىشىدا پاك بولۇش رېۋىزىيىسىنى مۇھىم نۇقتا قىلىپ، چىرىكلىككە قارشى تۇرۇش كۆرىشىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، رېۋىزىيە فۇنكسىيىسىنى ئومۇميۈزلۈك جارى قىلدۇرۇپ، خوتەننىڭ مۇقىملىقىنى قوغداپ، ئىسلاھات تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن ئاكتىپ تۆھپە قوشۇشى لازىم.

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت)

سۆگەتبوستان كەنتىدە

سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقى ئۇرغۇتۇلدى

لوپ ناھىيىسىدىكى باشتوغراق يېزىسىنىڭ سۆگەتبوستان كەنتىدە كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدا سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئۈزلۈكسىز چوڭقۇرلاشتۇرۇلۇش ئارقىلىق، دېھقانلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ئاكتىپلىقى ئۇرغۇتۇلدى.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، كەنت پارتىيە ياچېيكىسى يېزىلىق پارتكومنىڭ بىۋاسىتە ئورۇنلاشتۇرۇشى، كۈچ تەشكىللەپ، ياردەم بېرىشى ئارقىسىدا، كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدا سوتسىيالىزم تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتتى. ھەر ھەپتىنىڭ سەيشەنبە، جۈمە كۈنلىرىنى كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئۆگىنىش كۈنى قىلىپ بەلگىلەپ، كادىرلار ۋە ئاممىغا تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىزم تۈزۈمىنىڭ ئەۋزەللىكى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، پىلانلىق تۇغۇت قاتارلىق مەزمۇنلاردا جانلىق تەربىيە ئېلىپ باردى. بۇنىڭ بىلەن كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ پارتىيە سىياسىتىگە بولغان ئىشەنچىسى يەنىمۇ ئېشىپ، ئاكتىپچانلىقى ئۇرغۇپ، ئىشلەپچىقىرىشنى كۈچلۈك ئىلگىرى سۈردى. كۆزگى بۇغداينىڭ ئەتىيازلىق پەرۋىشى ھەر قانداق يىللاردىكىدىن بالدۇر ۋە ياخشى ئىشلەنگەن ئاساستا، 3-ئاينىڭ 13-كۈنىگە قەدەر كەنت بويىچە 21 مىڭ 190 تاغار مەھەللىۋى ئوغۇت، 7100 كىلوگرام خىمىيىۋى ئوغۇت، 1575 كىلوگرام سۇلياۋ يوپۇق ئىشلىتىلىپ، بۇ يىل كېۋەز تېرىلىدىغان 350 مو يەرگە ئومۇمىيۈزلۈك سۇلياۋ يوپۇق يېپىلدى. ئۇنىڭدىن باشقا، دېھقانلار ئۆز زىممىسىدىكى ئۆزۈندىن بېرى قايتۇرماي كەلگەن ئۈچ خىل فوندى ۋە باشقا قەرز پۇللاردىن 9400 يۈەن پۇلنى قايتۇردى. كوللېكتىپ كىرىمىنى كۆپەيتىش مەقسىتىدە كوللېكتىپ ھېسابىغا تېرىلىدىغان 40 مو كېۋەزگە كېتىدىغان 2400 كىلوگرام ئورگانىك ئوغۇتنى ھەقسىز ياردەم قىلدى ۋە ئاغدۇرۇش، تۈزلەش، سۇلياۋ يوپۇق يېپىش ئىشلىرىغا ئاكتىپ قاتناشتى.

تۇرغۇن تاشتۆمۈر

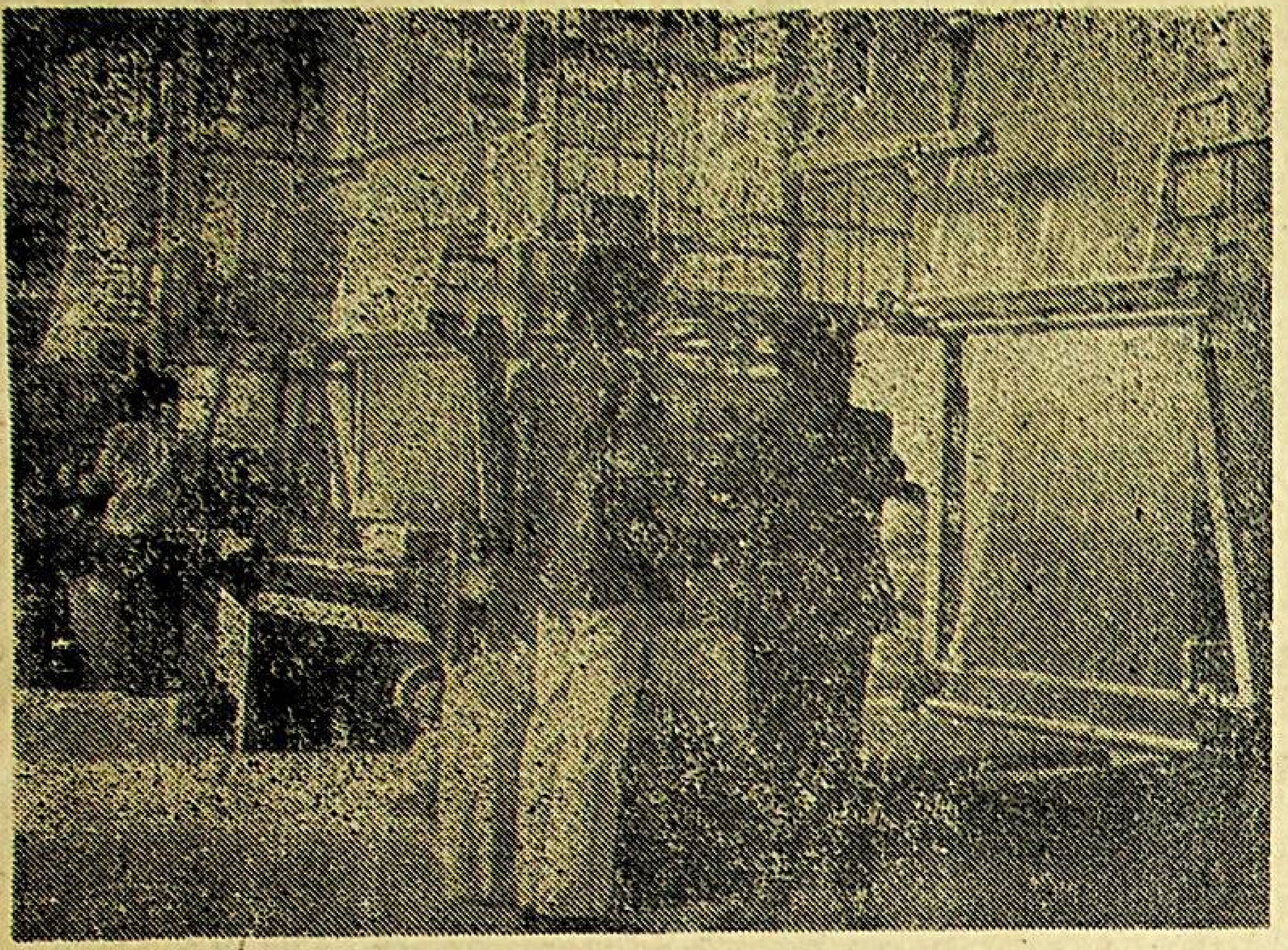

خوتەن شەھەرلىك سۇلياۋ زاۋۇتى ماتېرىيال يېتىشمەيۋاتقان ئەھۋال ئاستىدا، قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، بۇ يىل كىرگەندىن بېرى 1278 توننا سۇلياۋ يوپۇق ئىشلەپچىقىرىپ، دېھقانلارنىڭ جىددىي ئېھتىياجىنى قاندۇردى.

سۈرەتتىكىسى: سۇلياۋ يوپۇق ئىشلەپچىقىرىش سېخىدىن بىر كۆرۈنۈش.

(ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز فوتوسى)

باغچە بازارلىق ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى

قەرز پۇل تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا كۈچلۈك مەدەت بەردى

خوتەن ناھىيىسىدىكى باغچە بازارلىق ئامانەت-قەرز كوپېراتىپى قەرز پۇل تارقىتىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ بۇ يىلقى يېزا ئىگىلىكىدىن مول ھوسۇل ئېلىشىغا كۈچلۈك مەدەت بەردى.

بۇ كوپېراتىپ ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبە-ساۋاقلارنى ئەستايىدىل يەكۈنلەش بىلەن بىرگە، ئىشچى-خىزمەتچىلەرگە بولغان سىياسىي-ئىدىيىۋى، كەسپىي ئەخلاق تەربىيىسىنى كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ خىزمەت ئاكتىپچانلىقىنى ئۇرغۇتتى ھەمدە بۇ يىللىق پىلان كۆرسەتكۈچلىرىنى بالدۇر تۈزۈپ، مەبلەغ توپلاشنى چىڭ تۇتتى. ئامانەت توپلاش بىلەن قەرز پۇل يىغىۋېلىش خىزمىتىنى زىچ بىرلەشتۈرۈپ، 2-ئاينىڭ 20-كۈنىگە قەدەر ئامانەت قالدۇقىنى 3 مىليون 418 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزۈپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىدىن 953 مىڭ يۈەن ئاشۇردى. قايتۇرۇۋېلىشقا تېگىشلىك قەرز پۇلدىن 50 مىڭ يۈەن يىغىۋالدى. مۇشۇ ئاساستا، دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئىشلەپچىقىرىشقا كېتىدىغان خىمىيىۋى ئوغۇت، سۇلياۋ يوپۇق ۋە ئۇرۇق قىلىۋېلىق سېتىۋېلىشى ئۈچۈن 8600 ئائىلىگە 1 مىليون 234 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتقاندىن سىرت، چارۋىچىلىق، قول ھۈنەر-ۋەنچىلىك، پىلىچىلىك ئىشلەپچىقىرىشىغا 350 مىڭ يۈەن قەرز پۇل تارقاتتى. تارقىتىلغان بۇ قەرز پۇللار ئۆتكەن يىلىنىڭ ئوخشاش مەزگىلىدىكىگە سېلىشتۇرغاندا 1 مىليون 65 مىڭ يۈەن كۆپ.

قەرز پۇلنىڭ بالدۇر، يېتەرلىك تارقىتىلىشى ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ۋەزىيىتىنىڭ ۋاقتىدا، سۈپەتلىك ئورۇندىلىشىنى كاپالەتلەندۈرۈپ، بازار بويىچە يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىدىن مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ ئاساسىنى مۇستەھكەملىدى.

ھەبىبۇللا قاسىم

قارا يانتاق كەنتىدە كوللېكتىپنىڭ قەرز پۇلىنى قايتۇرۇۋېلىش خىزمىتى ياخشى ئىشلەندى

لوپ ناھىيىسىدىكى سامپۇل يېزىسىنىڭ قارا يانتاق كەنتىدە سوتسىيالىستىك تەربىيە ئارقىلىق دېھقانلارنىڭ كوللېكتىۋىزملىق كۆز قارىشىنى ئۆستۈرۈپ، كوللېكتىپنىڭ شەخسلەر زىممىسىدىكى قەرز پۇلىنى يىغىۋېلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى.

ئىلگىرى بىر مەزگىل ئىدىيىۋى-سىياسىي خىزمەتنىڭ بوشىشىپ قېلىشىغا ئەگىشىپ، بۇ كەنتتە كوللېكتىپنىڭ بىر قىسىم قەرز پۇلى ۋە مال-مۈلكى ۋاقتىدا قايتۇرۇۋېلىنمايى، شەخسلەرنىڭ زىممىسىدە قالغانىدى. سوتسىيالىزم تەربىيىسى قانات يايدۇرۇلۇش ئارقىلىق بۇ كەنتتىكى كادىرلار ۋە دېھقانلارنىڭ پارتىيىگە بولغان ئىشەنچىسى چوڭقۇرلاشتۇرۇلۇپ، كوللېكتىۋىزملىق كۆز قارىشى يۇقىرى كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن، كادىرلار ۋە دېھقانلار كوللېكتىپنىڭ كونا-يېڭى قەرز پۇللىرىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن قايتۇردى. نەتىجىدە، كوللېكتىپنىڭ شەخسلەر زىممىسىدىكى ئورمان پۇلى، يەر پۇلى، ھەر خىل قوشۇمچە كىرىم پۇلى قاتارلىقلاردىن جەمئىي 31 مىڭ 234 يۈەن ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، 223 ئائىلە قايتۇرۇشقا تېگىشلىك 26 مىڭ 421 يۈەن قەرزدىن دەسلەپكى قەدەمدە 20 مىڭ 235 يۈەن قايتۇرۇۋېلىندى، 51 نامرات ئائىلىنىڭ 4813 يۈەن قەرزى كەچۈرۈم قىلىندى.

ئوبۇلھەسەن ئەيسا

چىرا ناھىيىسى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئىلگىرىكى يىللاردىكى تەجرىبە ساۋاقلارغا ئاساسەن، بۇ يىللىق قۇرغاقچى...

ۋە كارىز سۈيىدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، ئېچىشقا تېگىشلىك بۇلاق كۆزلىرى ھەم تەبىئىي سۇ مەنبەلىرىنى ئېچىپ، ...

تىشنى، ئىشقا ئاشۇرۇپ، 320 مىڭ مو يەرنى ئۆلچەملىك سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

ناھىيىلىك ...

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ

نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ، بېيىش قەدىمىنى تېز-...

...مىڭ 235 يۈەن قايتۇرۇۋېلىندى، 51 نامرات ئائىلىنىڭ 4813 يۈەن قەرزى كەچۈرۈم قىلىندى.

ئۆبۇلھەسەن ئەيسا

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىشتىكى تۈرتكىلىك رولىنى چۈشىنىپ يەتكەن خوتەن شەھىرىگە قاراشلىق گۈجانباغ يېزىسى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ئۈجمە كۆچىتى تىكىشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى.

سۈرەتتە: تامباغ كەنتىنىڭ 5-مەھەللىسىدىكى دېھقانلار ئېرىق بويلىرىغا ئۈجمە كۆچىتى تىكمەكتە.

(ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز فوتوسى)

چاھارباغ يېزىسىدا
مېۋىلىك باغ كۆلىمى كېڭەيتىلىپ، ياخشى ئۈنۈم ھاسىل قىلىندى

لوپ ناھىيىسىدىكى چاھارباغ يېزىسى مېۋىلىك باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش ۋە مېۋە سورتىنى ياخشىلاش ئارقىلىق باغۋەنچىلىكنى يۈكسەلدۈردى.

بۇ يېزا باغۋەنچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشتا ئەۋزەل شارائىتقا ئىگە بولسىمۇ، پايدىلىنىش يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ئىقتىسادىي ئۈنۈمى تۆۋەن بولۇپ كەلگەنىدى. بۇ ئەھۋالغا ئاساسەن، يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش، مېۋە سورتىنى ياخشىلاشقا كىرىشتى ھەمدە يېزا، كەنت كادىرلىرىنى تەشكىللەپ، باغۋەنچىلىك كۇرسلىرىنى ئېچىپ، ئىلغار تەجرىبىلەرنى پائال كېڭەيتىپ، ئۇلارغا باغۋەنچىلىكنىڭ دېھقانلارنى بېيىتىشتىكى رولىنى تونۇتتى. بەنام ئېچىپ مېۋىلىك باغ كۆلىمىنى كېڭەيتىش بىلەن مېۋە سورتىنى ياخشىلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى. بۇنىڭ بىلەن يېقىنقى بىر قانچە يىل ئىچىدە 8928 مو تاللىق، 450 مو ئالما-نەشپۈتلۈك، 2359 مو ياڭاقلىق، 103 مو چىلانزارلىق، 2300 مو ئۆرۈكلۈك باغ بەرپا قىلىندى، 1990-يىلغا كەلگەندە ئومۇمىي باغ كۆلىمى 13 مىڭ 626 موغا يېتىپ، 1989-يىلىدىكىگە قارىغاندا مېۋە مەھسۇلاتى 26%، ئىقتىسادىي قىممىتى 18% ئاشتى.

تۇرسۇننىياز مۇھەممەتنىياز

دول يېزىسىدا ئېچىش خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئورمانچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى تېز كۆپەيدى

لوپ ناھىيىسىنىڭ دول يېزىسى پارتكومىنىڭ ئورمانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشى جەھەتتىكى فاڭجېن-سىياسەتلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، دېھقانلارنىڭ ئاكتىپچانلىقىنى يۇقىرى كۆتۈرگەنلىكتىن، ئېچىش خاراكتېرلىك ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئورمانچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرى تېز كۆپەيدى. ھازىرغا كەلگەندە بۇ ئائىلىلەر 25 كە يېتىپ، ئۇلارنىڭ قۇملۇق، زەيكەشلىكلەرنى ئېچىپ بىنا قىلغان ئورمان كۆلىمى 1430 موغا يەتتى. بۇلىنىڭ ئىچىدە ماتېرىيال ئورمان كۆلىمى 480 موغا، دەرەخ سانى 100 مىڭ 160 تۈپكە، يېقىلغۇ ئورمان 857 موغا، دەرەخ سانى 117 مىڭ 992 تۈپكە، ئىقتىسادىي ئورمان 93 موغا، دەرەخ سانى 15 مىڭ 208 تۈپكە يەتتى. قۇملۇق، زەيكەشلىكلەرنىڭ يېشىللىققا پۈركىنىشى يېزىنىڭ ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇقى ۋە ئىشلەپچىقىرىش شارائىتىنىڭ ياخشىلىنىشىنى ئىلگىرى سۈردى.

نۇرمۇھەممەت ماخمۇت

چىرا ناھىيىسى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى

چىرا ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ئىلگىرىكى يىللاردىكى تەجرىبە ساۋاقلارغا ئاساسەن، بۇ يىللىق قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى پۇختا تۈزۈپ، بالدۇر ئەمەلىيلەشتۈردى.

بۇ تەدبىرلەر تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

1. ھازىر بار بولغان چوڭ-كىچىك يەتتە سۇ ئامبىرىدىكى 30 مىليون كۇب مېترغا يېقىن سۇنى ياخشى باشقۇرۇپ، پىلانلىق ئىشلىتىش ئارقىلىق 100 مىڭ مو يەرنى سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

2. ھازىرغىچە تەكشۈرۈپ ئېنىقلىنىپ، تەلەپكە يەتكەن ھەم تولۇق يۈرۈشلەشكەن، ئۇدۇل ئىشلىتىشكە بولىدىغان 16 قۇدۇقنىڭ يىللىق سۇغىرىش مىقدارىنى 20 مىڭ مودىن ئاشۇرۇشقا كاپالەتلىك قىلىش، يەر ئاستى سۈيىدىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈچۈن قۇدۇقلارنى يۈرۈشلەشتۈرۈشكە دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەر 30 مىڭ يۈەن مەبلەغ چىقىرىش.

3. ھازىر بار تەبىئىي بۇلاق ۋە كارىز سۈيىدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈپ، ئېچىشقا تېگىشلىك بۇلاق كۆزلىرى ھەم تەبىئىي سۇ مەنبەلىرىنى ئېچىپ، 3000 مو يەرنى سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

4. ھازىر بار بولغان چوڭ-كىچىك ئېرىق-ئۆستەڭ، ئازمىزاكو، تاش ئۆستەڭ ۋە سۇ سىڭمەيدىغان ئۆستەڭلەرنىڭ ئەتىيازلىق رېمونتىنى ياخشى ئىشلەپ، سۇنىڭ ئىسراپ بولۇپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، سۇنىڭ سىڭىپ كېتىش نىسبىتىنى ئۆتكەن يىلنىڭكىگە ئوخشاش مەزگىلدىكىدىن 10 پىرسەنتتىن كۆپرەك تۆۋەنلىتىش، ئامبار، مۇدا، پەيمەسنى كۈچەيتىپ، يار ئېلىپ كېتىشنىڭ ھەممىنىڭ ئالدىنى ئېلىش.

5. ھازىر بار بولغان ئېقىن سۇدىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈچۈن، ئىلمىي ئۇسۇلدا سۇ باشقۇرۇش، كۆلەمنى سۇغا قاراپ بېكىتىپ، تۇپراق ئەھۋالىغا قاراپ سۇ بېرىش، بىر مو ئاق يەر ئۈچۈن 70 كۇب مېتىردىن 90 كۇب مېترغىچە، بىر مو يەرنىڭ كۆك سۈيى ئۈچۈن 50 كۇب مېتىردىن 70 كۇب مېترغىچە سۇ ئىشلىتىشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ 320 مىڭ مو يەرنى ئۆز ۋاقتىدا سۇغىرىشقا كاپالەتلىك قىلىش.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى ھەر قايسى يېزا-بازارلار ۋە كەنت، مەھەللىلەردىن ئۇنىڭ ھەققىي ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى. بۇ تەدبىرلەر بويىچە سۇ باشقۇرۇش كۈچەيتىلگەنلىكتىن، ناھىيە بويىچە كۈزلۈك يېرى، بېدىلىك، ئورمان ۋە باغ يەرلىرىنىڭ ۋاقتىدا سۇغىرىلىشى ھەمدە بۇغدايلىقنىڭ بىرىنچى سۈيىنىڭ ۋاقتىدا بېرىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىندى.

ئۆبۇلقاسىم ھەسەن

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن...

پىلە-ئۈجمىچىلىكنى راۋاجلاندۇرۇشنىڭ ئەھمىيىتىنى چوڭقۇر تونۇپ يەتكەن خوتەن شەھىرىگە قاراشلىق ئىلچى يېزىسىنىڭ ناۋاغ كەنت 1-مەھەللە گۇرۇپپىسىدىكى دېھقانلار بۇ يىللىق كۆچەت تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش پەيتىنى چىڭ تۇتۇپ كۆپلەپ ئۈجمە كۆچىتى تىكتى. 3-ئاينىڭ 20-كۈنىگىچە 1500 مېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى ئېرىق بويلىرىغا 1345 تۈپ ئۈجمە كۆچىتى تىكىلدى. تىكىلگەن ئۈجمە كۆچىتى ئۆتكەن يىلغا قارىغاندا 200 تۈپ كۆپ بولۇپ، ھەر بىر نوپۇسقا ئالتە تۈپتىن توغرا كەلدى.

ھەبىبۇللا بەكرى
تۇرسۇن مۇھەممەت

خوتەن ناھىيىسىدىكى بوزاق يېزىسىنىڭ ئازنەبازار مەھەللىكومىتېتى گادالىڭ مەھەللىسىدىكى دېھقان مۇھەممەت تۇرسۇن بەردى ئۆتكەن يىلى بىر دانە كىچىك تراكتور سېتىۋالغانىدى. ئۇ، بۇ تراكتور بىلەن بىر تەرەپتىن كەنتتىكى دېھقانلارنىڭ يەرلىرىنى ئاغدۇرۇپ، ئۇلارنىڭ تېرىقچىلىق ئىشلىرىغا ھەمكارلاشسا، يەنە بىر تەرەپتىن مۇۋاپىق ھەق ئېلىپ ئائىلە كىرىمىنى كۆپەيتتى.

سۈرەتتە: ئۇ تراكتور بىلەن يەر ئاغدۇرماقتا.

(مۇھەممەت يۈسۈپ فوتوسى)

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇخالىق)

خوتەن شەھىرى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى خۇلاسىلاپ، مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارغا نام بەردى

خوتەن شەھەرلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش» مۇسابىقە پائالىيىتى داۋامىدا قولغا كەلگەن نەتىجىلەرنى مۇستەھكەملەپ، شەھىرىمىزنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تېخىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، 3-ئاينىڭ 21-كۈنى مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىدىن خۇلاسە چىقىرىش ۋە مەدەنىيەتلىك ئورۇنلارغا نام بېرىش يىغىنى ئاچتى.

خوتەن شەھىرى 1986-يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە قانات يايدۇرۇلغان «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش» مۇسابىقە پائالىيىتىگە قاتنىشىپ، گۈزەل مۇھىت، ياخشى ئىجتىمائىي تەرتىپ يارىتىش، ئەلاسۈپەتلىك مۇلازىمەت قىلىش جەھەتلەردە كۆپلىگەن ئەمەلىي خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، زور نەتىجىلەرنى ھاسىل قىلغانلىقتىن بولۇتۇر ئىلغار شەھەرلەر قاتارىغا ئۆتتى. شەھەرلىك پارتكوم بۇ نەتىجىلەرنى تېخىمۇ مۇستەھكەملەپ، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى يېڭى بىر سەۋىيىگە كۆتۈرۈش ئۈچۈن يىغىن ئېچىپ، سەككىز ئورۇنغا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەرەققىياتى بويىچە نەمۇنىچى ئورۇن، 15 ئورۇنغا «مەدەنىيەتلىك ئورۇن» دەپ نام بەردى ۋە شەرەپ گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بەردى. يىغىندا بۇندىن كېيىنكى «ئۈچتە ياخشى، بىردىن ئۆگىنىش»، مەدەنىيەتلىك شەھەر بەرپا قىلىشتىكى كونكرېت تەلەپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

يىغىن ئاخىرىدا ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى يولداش چېن يۈگاۋ سۆز قىلىپ، خوتەن شەھىرىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى خىزمىتىدە زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەنلىكىنى قىزغىن تەبرىكلەيدىغانلىقىنى ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى، تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ، يېڭى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشىنى ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

ئەنۋەر ئابلىمىت
راخمان ئوبۇل
(ئۆز مۇخبىرلىرىمىز)

لېيفېڭ روھى قاشتېشى ۋادىسىدا نۇر چاچماقتا

ماۋزېدۇڭ، جۇئېنلەي قاتارلىق پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرىنىڭ يولداش لېي فېڭدىن ئۆگىنىش توغرىسىدا چاقىرىق چىقارغانلىقىغا 28 يىل توشقان مۇشۇ كۈنلەردە لېي فېڭ روھى قاشتېشى ۋادىسى— ۋىلايىتىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا نۇر چاچماقتا.

خوتەن شەھەرلىك سودا سانائەت بانكىسىدا

خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسىدا ياشلار ئومۇمىي ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ 90 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلاتتى. بانكا پارتىيە ياچېيكىسى ياشلارنىڭ كۈچىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارنى ئىش ئورنىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، خالىس تۆھپە يارىتىشقا چاقىردى. بۇنىڭ بىلەن كۆپلىگەن ياشلار ئىش ئورنىدا

ئارتۇق ئىتتىپاق ئەزاسى يەكشەنبە كۈنلىرى كوچىدا لېي فېڭدىن ئۆگىنىش مۇلازىمەت نۇقتىسى قۇرۇپ، جامائەت ئاممىسىغا ياخشى ئىش قىلىپ بەردى. سەھىيە سىستېمىسىدىكى ئىتتىپاق ئەزالىرى 150 ئادەم (قېتىم) ھەقسىز كېسەل كۆردى. باشقا سىستېمىلاردىكى ئىتتىپاق ئەزالىرى ۋېلسىپىت رېمونت قىلىش، قانۇندىن مەسلىھەت بېرىش، قاتناش قائىدىسىنى تەشۋىق قىلىش قاتارلىق تۈرلەر بويىچە ئاممىغا ھەقسىز مۇلازىمەت قىلدى. داھىيەلىك تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتىكى 500 نەپەردىن ئارتۇق ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچى 8935 كىلوگرام ھەللىمۇۋى ئوغۇت تەييارلاپ، مۇغاللا بازىرىنىڭ باشقۇرۇش ئاھالە كومىتېتىدىكى دېھقانلارغا ياردەم قىلدى.

ئۈمەرجان ئىملى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

ۋىلايەتلىك سىفەندە

تىنى چوڭقۇر قانات يايدۇردى. بەش تاشيول ئوچاستكىسى، باش ئوچاستكا ئورگىنى، ماشىنا ئەترىتى ۋە 25 يول ئاسراش داۋبەنىدىكى ھەر مىللەت ئىتتىپاق ئەزالىرى ۋە ياشلار بىر نۆۋەت ئۆزى تۇرۇشلۇق ناھىيە، يېزا بازارلىرىغا چىقىپ ئاممىغا ياخشى ئىش قىلىپ بەردى. ئۇلار بۇ پائالىيەتتە بەش ماتورلۇق قاتناش ۋاسىتىسى، 65 ئېشەك ھارۋىسى، 180 دىن ئارتۇق ۋېلسىپىت رېمونت قىلىپ بەردى، 110 ئادەمنىڭ چاچ-ساقىلىنى ئېلىپ قويدى. لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، ئىش ئورنىدا تۆھپە يارىتىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، 20 كىلومېتر ئۆلچەملىك يول ياسىدى.

قەييۇم ئابدۇقادىر

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى»نى قىسقىچە تونۇشتۇرۇش

مەمۇرىي مەھكىمە تاشقى ئىشلار - مۇھاجىرلار ئىشلىرى ئىشخانىسى

«ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى» نىڭ ئاساسلىق مەزمۇنى:

«ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى» 22 ماددا بولۇپ، ئۇنىڭ ئاساسلىق مەزمۇنىنى مۇنداق تۆت جەھەتتىن يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ: (1) بۇ قانۇننى تۈزۈشنىڭ مەقسىتى ۋە ئاساسلىرى بېكىتىلدى؛ (2) قانۇنىي ئاساستا تەڭشىلىدىغان ئوبيېكتى يەنى قانۇننى قوللىنىش دائىرىسى بېكىتىلدى؛ (3) ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسلىق قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ۋە ئۇنىڭ قوغدىلىدىغانلىقى، دەخلى-تەرۇزگە ئۇچرىمايدىغانلىقى بېكىتىلدى؛ (4) بۇ قانۇننى يولغا قويۇشتىكى ئالاقىدار مەسىلىلەر بەلگىلەندى. بۇنىڭ ئىچىدە بۇ قانۇننىڭ يادروسى يەنى دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغدايدۇ ھەمدە دەخلى-تەرۇزگە ئۇچرىماسلىقىنى قوغدايدۇ، دېگەندىن ئىبارەت.

«قوغداش قانۇنى» دا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى توغرىسىدىكى مەزمۇن ئۈچىنچى ماددىدىن تارتىپ 10-ماددىغىچە بولۇپ، ئاساسلىق مەزمۇنى مۇنداق ئىككى تۈرلۈك:

1. «قوغداش قانۇنى»نىڭ ئۈچىنچى ماددىسىدا دۆلەتنىڭ ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىگە ئېتىبار بېرىش توغرىسىدا ئومۇمىي پرىنسىپ بېكىتىلدى، يەنى بىر جەھەتتىن جۇڭگو پۇقراسىنىڭ بىر قىسمى بولغان ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسىي قانۇن ۋە قانۇن بەرگەن ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولۇشى ھەمدە مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى ھەققىي ئېتىراپ قىلىنغان؛ يەنە بىر جەھەتتىن دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ئۇلارغا تېگىشلىك ئېتىبار بېرىش كېرەكلىكى ئېتىراپ قىلىنغان، بۇ بەلگىلىمە پارتىيەنىڭ

دىكى سىياسىتىنىڭ قانۇنلاشتۇرۇلغانلىقىنىڭ ئىپادىسى.

2. «قوغداش قانۇنى»نىڭ تۆتىنچى ماددىسىدىن 20-ماددىسىغىچە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتىنىڭ كونكرېت مەزمۇنى بەلگىلەندى، يەنى تۆتىنچى ماددىدا جۇڭگو مۇھاجىرلىرىنىڭ ۋەتەنگە قايتىپ ئولتۇراقلىشىش ھوقۇقى ھەققىي ئېتىراپ قىلىندى؛ بەشىنچى ماددا ۋە ئالتىنچى ماددىنىڭ بىرىنچى تارمىقىدا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ سىياسىي جەھەتتىكى قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ھەققىي ئېتىراپ قىلىندى؛ ئالتىنچى ماددىنىڭ ئىككىنچى تارمىقىدىن تارتىپ 10-ماددا ۋە 12-، 13-ماددىلاردا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قانۇنىي ھوقۇق-مەنپەئىتى ھەققىي ئېتىراپ قىلىنىدىغانلىقى ۋە قوغدىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلدى؛ يەتتىنچى ماددىنىڭ ئىككىنچى تارمىقى ۋە 11-، 18-ماددىلاردا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ مائارىپ، سەھىيە جەھەتتىن بەھرىمەن بولىدىغان ھوقۇقى كۆرسىتىلدى.

3. «قوغداش قانۇنى»نىڭ 14-ماددىسىدىن 17-ماددىسىغىچە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ جەمانىي ئەركىنلىكى، بولۇپمۇ چەت ئەللەردىكى ئۇرۇق-تۇغقانلىرى بىلەن بېرىش-كېلىش قىلىش، خەت-ئالاقە ۋە چېگرىدىن چىقىپ ئولتۇراقلىشىش، تۇغقان يوقلاش، ئۆز خىراجىتى بىلەن ئوقۇش قاتارلىق جەھەتلەردىكى ھوقۇق-مەنپەئىتى كۆرسىتىلگەن؛ 19-ماددىدا ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ چەت ئەللەردىكى دۇر مال ھوقۇق-مەنپەئىتىنى قوغداش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بەلگىلەنگەن؛ «قوغداش قانۇنى»نىڭ 20-ماددىسىدا يەنە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ دەۋا قانۇنى ۋە ئىلتىماس قىلىش ھوقۇقى قاتارلىق ھوقۇقلىرى

سەنئىتىنى تەشكىل قىلاتتى. بانكا
پارتىيە ياچېيكىسى ياشلارنىڭ
كۈچىنى تولۇق جارى قىلدۇ-
رۇپ، كەسپىي خىزمەتلەرنى ئىل-
گىرى سۈرۈش ئۈچۈن، ئۇلارنى
ئىش ئورنىدا لېي فېڭدىن ئۆ-
گىنىپ، خالىس تۆھپە يارى-
تىشقا چاقىردى. بۇنىڭ بىلەن
كۆپلىگەن ياشلاردا ئىش ئورنىدا
دائىم چىڭ تۇرىدىغان، كەس-
پىي خىزمەتلەرنى سۈپەتلىك
ئىشلەيدىغان، ۋەزىپىلەرنى تو-
لۇق ئورۇندايدىغان ياخشى
ئىجتىمائىي مۇھىت مەيدانغا
كەلدى. ياشلارىيە نەيەكشەنبە
كۈنلىرىدىكى دەم ئېلىش ۋاق-
تىدىن پايدىلىنىپ، كوچىلارغا
چىقىپ، 167 ئادەم- قېتىمدىن
ئارتۇق خالىسانە ياخشى ئىش
قىلدى، 40 تىن ئارتۇق ۋېلى-
سىپىتنى ھەقسىز رېمونت قىلىپ
بەردى، بانكا پۇل-مۇئامىلە،
پۇل ئامانەتكە دائىر 126 قې-
تىمدىن ئارتۇق مەسلىھەت بې-
رىپ تەشۋىق قىلدى، 50 ئادەم-
قېتىمدىن ئارتۇق، سوممىسى
3500 يۈەنگە يېقىن چوڭ-كىچىك
پۇللارنى تېگىشىپ بەردى. بۇ-
نىڭدىن باشقا، بەس-بەستە ئى-
ئانە توپلاپ، 500 يۈەنگە يې-
قىن نەقپۇل، 150 دانە ھەرخىل
كىيىم-كېچەك تەييارلاپ، ئىئا-
نە قىلىنغان پۇلغا 725 كىلوگرام
خىمىيىۋى ئوغۇت سېتىۋېلىپ، 40
مىڭ كىلوگرامدىن ئارتۇق يەر-
لىك ئوغۇت بىلەن بىللە، خو-
تەن ناھىيىسىنىڭ تۈرسا للا يېزى-
سىدىكى نامرات دېھقانلارغا
يەتكۈزۈپ بەردى.

ئابدۇلئەھەت قادىر

كىبرىيە ناھىيىسىدە

3-ئاي كىرگەندىن بۇيان،
كىبرىيە ناھىيىسىدىكى ھەر دەر-
جىلىك ئىتتىپاق تەشكىلاتلىرى-
نىڭ تەشكىللىشى بىلەن ياش-
ئۆسمۈرلەر ئارىسىدا لېي فېڭ-
دىن ئۆگىنىش پائالىيىتى كەڭ
قانات يايدۇرۇلدى. 200 نەپەردىن

...500
نەپەردىن ئارتۇق ئوقۇتقۇچى-
ئوقۇغۇچى 8935 كىلوگرام خى-
ھەللىمۇۋى ئوغۇت تەييارلاپ، مو-
غاللا بازىرىنىڭ باشقۇرۇم ئا-
ھالە كومىتېتىدىكى دېھقانلارغا
ياردەم قىلدى.

ئۆمەرجان ئېلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

ۋىلايەتلىك تاشيول باش ئۇچاستكىسىدا

يىللاردىن بېرى لېي فېڭدىن
ئۆگىنىپ يېڭى خىسلەت تىكلەش
پائالىيىتىنى ئۈزلۈكسىز قا-
نات يايدۇرۇپ كېلىۋاتقان ۋى-
لايەتلىك تاشيول باش ئۇچاس-
تكىسى، 3-ئاي كىرگەندىن بۇ-
يان ئىش ئورنىدا خالىس تۆھ-
پە يارىتىش مەركەز قىلىنغان
لېي فېڭدىن ئۆگىنىش پائالىيە-

قويدى. لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ،
ئىش ئورنىدا تۆھپە يارىتىش
روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، 20
كىلومېتىر ئۆلچەملىك يول يا-
سىدى.

قەييۇم ئابدۇقادىر

ۋىلايەتلىك سىفەندە

ۋىلايەتلىك سەھەن مەكتىپى-
دىكى ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچى-
لار دەرستىن سىرتقى ۋاقىتلار
ۋە يەكشەنبە كۈنلىرى خالىس
ھالدا يېڭى مەكتەپ قۇرۇلۇش
مەيدانىدا توپا يۆتكەش، كې-
رىقلارنى چېپىش، كېتىزلارنى
تۈزلەش، كۆچەت تىكىش قا-
تارلىق ئىشلارنى قىلىش ئار-
قىلىق، مەكتەپكە 8000 يۈەن
مەبلەغ تېجەپ بەردى.

تۇرسۇنگۈل نىياز

يەنى بىر جەھەتتىن جوڭگو...
قىسمى بولغان ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار،
مۇھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئاساسىي قا-
نۇن ۋە قانۇن بەرگەن هوقۇقتىن بەھرىمەن
بولۇشى ھەمدە مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشى
ھەققىدە ئېتىراپ قىلىنغان؛ يەنە بىر جەھەت-
تىن دۆلەت ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇ-
ھاجىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ئا-
ساسەن ئۇلارغا تېگىشلىك ئېتىبار بېرىش كېرەكلى-
كى ئېتىراپ قىلىنغان. بۇ بەلگىلىمە پارتىيىنىڭ
ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئا-
ئىلە تەۋەلىرىگە دۇئامىلە قىلىشتا «بىر خىل
كۆزدە قاراش، كەمسىتمەسلىك، ئالاھىدىلىكىگە
ئاساسەن مۇۋاپىق ئېتىبار بېرىش» توغرىسى-
چىنى بىلەن توقۇش قاتارلىق جەھەتلەردىكى
هوقۇق-مەنپەئىتى كۆرسىتىلگەن؛ 19-ماددىسىدا
ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائىلە
تەۋەلىرىنىڭ چەت ئەللەردىكى نورمال هوقۇق-مەن-
پەئىتىنى قوغداش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بەل-
گىلەنگەن؛ «قوغداش قانۇنى» نىڭ 20-ماددىسى-
دا يەنە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھا-
جىرلار ئائىلە تەۋەلىرىنىڭ دەۋا قانۇنى ۋە
ئىلتىماس قىلىش هوقۇقى قاتارلىق هوقۇقلىرى
بەلگىلەنگەن. بۇلار «قوغداش قانۇنى» نىڭ ۋە-
تەنگە قايتقان مۇھاجىرلار، مۇھاجىرلار ئائى-
لە تەۋەلىرىنىڭ قانۇنىي هوقۇق-مەنپەئىتىنى
ھەقىقىي ئېتىراپ قىلىش ۋە قوغداشتىكى ئاسا-
سىي مەزمۇنلارنى شەكىللەندۈرگەن.

چىرا ناھىيىلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، خىزمەت ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى

چىرا ناھىيىلىك ئۇيغۇر تى-
بابەتچىلىك دوختۇرخانىسى باش-
قۇرۇشنى كۈچەيتىپ، مۇلازىمەت
سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشكە ئەھمى-
يەت بەرگەنلىكتىن خىزمەت ئۈ-
نۈمى كۆرۈنەرلىك ئۆستى.
دوختۇرخانا رەھبەرلىكى مۇ-
لازىمەت سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشنى
مۇھىم نۇقتا قىلىپ، دوختۇر-
خانىنىڭ ئەمەلىيىتىگە ماس
كېلىدىغان بىر قاتار قائىدە-
تۈزۈملەرنى يولغا قويدى.
دوختۇر-سېستىرالار ئارىسىدا
تىبابەت ئەخلاق تەربىيىسىنى قا-
نات يايدۇرۇپ، ئۇلارنى «ئە-
گەر مەن بىر كېسەل بولسام»
دېگەن تېمىنى چۆرىدىگەن ھال-
دا مۇزاكىرىگە ئۇيۇشتۇردى.
دوختۇرخانا باشلىقى باشلامچى
بولۇپ، دوختۇر-سېستىرالارنىڭ
كېسەللەرگە بولغان مۇئامىلە-
سى ۋە كەسپىي ئەخلاقىنى تەك-
شۈرۈپ، مەسىلە كۆرۈلگەن ھا-
مان ئەستايىدىل بىر تەرەپ
قىلدى، داۋالاش ئۈنۈمىنى ئۆس-
تۈرۈش ئۈچۈن دوختۇر-سېستى-
رالارنى كەسپىي جەھەتتىن تەر-
بىيىلەشكە ئەھمىيەت بېرىپ،
ئۇلارنى ئوقۇشقا، بىلىم ئاشۇ-
رۇش كۇرسلىرىغا ئەۋەتتى ھەم
ئۆز ئورنىدا تەربىيىلەشنى چىڭ
تۇتتى.
كېسەللەرنىڭ ئېھتىياجى ۋە
دوختۇرخانىنىڭ داۋالاش ئىقتىدا-
دارىغا ئاساسەن، دوختۇرخانىدا
داۋالاشنى ئىشلىتىش ئالدىغا بېرىپ
سەييارە داۋالاشقا يۈزلەندۈ-
رۈپ، ئۆتكەن يىلى 8110 كى-
شىنى ئىشنىڭ ئالدىغا بېرىپ
داۋالىدى ۋە يۇقۇملىنىش دا-
ئىرىسىنى، چەكلەپ، ئالدىنى
ئېلىش تەدبىرلىرىنى قوللاندى.
ئامبۇلاتورىيىدە 6802 نەپەر كې-
سەلنى داۋالاپ، ساقىيىش نىس-
بىتىنى 92 پىرسەنتتىن كۆپرەككە
يەتكۈزۈپ، كەڭ ئاممىنىڭ
ماختىشىغا ئېرىشتى. ئىلگىرى
بۇ دوختۇرخانىنىڭ كۈنلۈك كې-
سەل كۆرۈش قېتىم سانى 15
دىن، كېسەل كارۋاتلىرىنىڭ
ئايلىنىشى توققۇز قېتىمدىن،
يىللىق كەسپىي كىرىم 8000
يۈەندىن، ياسىلىدىغان دورا
20 خىلدىن، مىقدارى 1500
كىلوگرامدىن ئاشمىغان بولسا،
يېقىنقى ئىككى-ئۈچ يىلدىن
بېرى، كۈنلۈك كېسەل كۆرۈش
قېتىم سانى 40—50 قېتىمدىن،
كېسەل كارۋاتلىرىنىڭ ئايلى-
نىشى 20 نەچچە قېتىمدىن، يىل-
لىق كەسپىي كىرىمى 20 مىڭ يۈەن-
دىن ئاشتى. 1990-يىلى ئى-
چىدە جەمئىي داۋالانغان كېسەل
14 مىڭ 912 نەپەرگە يەتتى. كې-
سەل كۆرۈش ۋەزىپىسى 802
ئادەم- قېتىمغا يېتىپ، 113%
ئاشۇرۇپ ئورۇندالدى. ئومۇ-
مىي كىرىمى 90-يىل 11-
ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 104 مىڭ 97
يۈەنگە يەتكۈزۈپ، 1989-يىل-
دىكىدىن 73.9% ئاشۇرۇپ ئو-
رۇندىدى. 3705 كىلوگرام پىش-
شىق دورا ياساپ، ۋەزىپىسىنى
29% ئاشۇرۇپ ئورۇندىدى. بال-
نىستا ياتقۇزۇپ داۋالانغان
كېسەل 250 كە يېتىپ، ئالدىنقى
يىلدىكىدىن 167 كېسەلنى ئار-
تۇق داۋالاپ ساقايتتى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

موكۇيلا يېزىسىدا رادىئو خادىملىرى تەربىيىلەندى

گوما ناھىيىسىدىكى موكۇيلا
يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق
ھۆكۈمىتى بولتۇر 28 مىڭ يۈەن
مەبلەغ سېلىپ، 10 كەنتتە
رادىئو دولقۇنىنى كۈچەيتىش
پونكىتى قۇرغانىدى. رادىئو
پونكىتىنى باشقۇرۇش خادىم-
لىرىنىڭ كەسپىي سەۋىيىسىنى
ئۆستۈرۈپ، رادىئودىن ئىپارەت
تەشۋىقات قورالىنىڭ
ئىجتىمائىي ئۈنۈمىنى يۇقىرى
كۆتۈرۈش ئۈچۈن، يېزىلىق
رادىئو ئۆزبېلى يېقىندا كۇرس
ئېچىپ، رادىئو خادىملىرىنى
تەربىيىلىدى.
كۇرسقا قاتناشقان 13 نەپەر
رادىئو خادىمى ئائىلەرگە
رادىئو كانىيى ئورنىتىش،
رېمونت قىلىش، ئاۋاز كۈچەي-
تىش ئاپپاراتىنى بىخەتەر ئىش-
لىتىش، ئاسراش جەھەتتە
بىر قەدەر سىستېمىلىق بىلىمگە
ئىگە قىلىندى.

نۇرمۇھەممەت خېلىل ھاجى

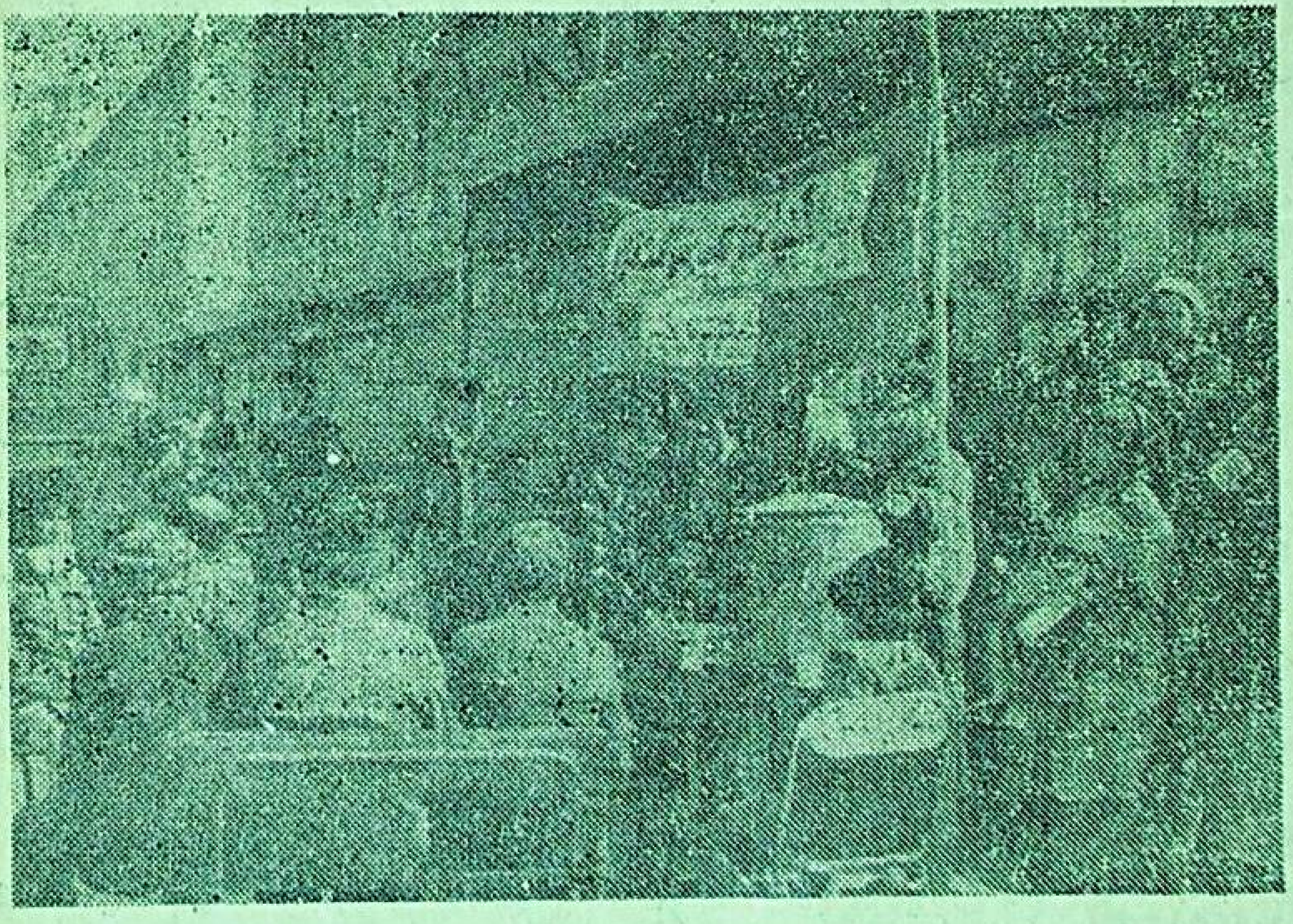

شىنجاڭ رادىئو-تېلېۋىزىيە
داشۆسىنىڭ خوتەن تارماق
مەكتىپىدىكى ئوقۇتقۇچى - ئو-
قۇغۇچىلار كوچىغا چىقىپ ئا-
مما ئۈچۈن ياخشى ئىش قىلىپ
بەردى.
سۈرەتتە: ئۇلار ئاممىنى
چاي بىلەن تەمىنلىمەكتە.
(ئۆز مۇخبىرىمىز مۇختەر
توختى فوتوسى)

سۈرەتلىك خەۋەر

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى : ئەستەر مۇھەممەت ئىمىن)

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئاچقان نازارەت، ئىدارە دەرىجىلىك كادىرلار يىغىنى مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى:

ئىدىئولوگىيە ساھەسىدىكى كۈرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، «ئۈچ كىتاب»تا تارقىتىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرلەرنى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلايلى

(بېشى 1- بەتتە)

شىنجاڭنىڭ ئۇزاققىچە تىنچ بولۇشىغا ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىپ، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۈرەش قىلىشتىن ئىبارەت.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۈچ كىتاب» نىڭ كەينى-كەينىدىن نەشر قىلىنىشى ھەرگىز تاسادىپىي بولغان ئەمەس، ئۇ يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان خەلقئارادىكى چوڭ مۇھىت بىلەن مەملىكەت ئىچىدىكى كىچىك مۇھىتنىڭ تەسىرىنىڭ مەھسۇلى، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئۇزاقتىن بۇيان ساقلىنىپ كەلگەن مىللىي بۆلگۈنچىلىك بىلەن مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەشنىڭ ئىدىئولوگىيە ساھەسىدىكى گەۋدىلىك ئىنكاسى. «ئۈچ كىتاب» ھەرگىز ئىلمىي ئەسەر ئەمەس، بەلكى ئىلمىي نىقاپ قىلىپ ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىشنى تەرغىب قىلىدىغان يامان كىتابلار. ئاپتورنىڭ خاتالىقىمۇ ئىلىم ئەدەبىيسى جەھەتتىكى خاتالىق ياكى نەزەرىيە، نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق ئەمەس، بەلكى سىياسىي مەيدان ۋە سىياسىي نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق. ئۇ ئاساسەن تۆۋەندىكى بەش جەھەتتە ئىپادىلىنىدۇ:

1. ئاپتور شىنجاڭنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى توپتىن ئىنكار قىلىپ، مەملىكىتىمىزنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ بىرلىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك مەملىكەت ئىكەنلىكىنى توپتىن ئىنكار قىلىپ، «مۇستەقىل دۆلەت» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

2. ئاپتور شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئەزەلدىن تارتىپ ئۇلۇغ جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى توپتىن ئىنكار قىلىپ، ئۇيغۇرلار ئەزەلدىن تارتىپ جۇڭگودىن ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرىدىن سىرت بىر مىللەت دەپ ھۆكۈم قىلىپ، «مۇستەقىل مىللەت» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

3. ئاپتور مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۇزاق تارىخ جەريانىدا شەكىللەندۈرگەن دوستانە ئالاقە ۋە ئىناقلىق-ئىتتىپاقلىق، بىرلىكتە ئىلگىرىلەشتەك تارىخ تەرەققىياتىنىڭ ئاساسىي ئېقىمىنى توپتىن ئىنكار قىلىپ، مەملىكىتىمىزدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىنى مىللەتلەر ئۆز ئارا دۈشمەنلەشكەن، ئۆچمەنلەشكەن، بىر-بىرىنى يۇتۇۋالغان ۋە ئۈزلۈكسىز جەڭ-جېدەل قىلىدىغان تارىخ قىلىپ بۇرمىلاپ، «مىللىي بۆلگۈنچىلىك» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان.

4. ئاپتور تارىختىكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوللىغان ۋە قوغدىغان، مىللىيلار بىلەن خەنزۇلارنىڭ ئىناق ئۆتۈشىنى تەشەببۇس قىلغان تارىخىي شەخسلەرنى پۈتۈنلەي «خائىن» دەپ ئەيىبلىگەن، ھالبۇكى، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە قارشى تۇرغان، مەركىزىي خاندانلىققا قارشى تۇرۇپ، بۆلگۈنچىلىك قىلغان، سۇيىقەست ئىشلەتكەن كىشىلەرنى «شىر يۈرەك قەھرىمان» دەپ ماختاپ، «شەرقىي تۈركىستان مۇستەقىللىقى» سەپسەتىسىنى تەرغىب قىلغان ۋە كۆككە كۆتۈرگەن.

5. ئاپتور مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش، ئۆز ئارا تەسىر كۆرسىتىش ئىشلىرىنى توپتىن ئىنكار قىلىپ، دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ مەنبەسى شىنجاڭدا ۋە «ئوتتۇرا ئاسىيا»دا دېگەننى ئويدۇرۇپ چىقىرىپ، تۈرك تىلىدا سۆزلىشىدىغان مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتى، «بىرخىل مىللىي مەدەنىيەت»، «تۈرك مەدەنىيىتى»، «پان تۈرك مەدەنىيىتى»، «پانتۈرك ئورتاق گەۋدىسى» دېگەن سەپسەتىنى تەرغىب قىلغان.

تۆمۈر داۋامەت مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، توقۇش، تارىخ ئويدۇرۇپ چىقىرىش ۋاسىتىلىرىنى قوللىنىپ، ئىدىئولوگىيە ساھەسىدە «مۇستەقىل»لىقنى يادرو قىلغان مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنى تەرغىب قىلدى ۋە تارقاتتى. بۇنداق ۋاسىتە، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، قېلىچ-مىلتىق ئىشلىتىش ۋاسىتىسىدىنمۇ يامان. ئۇ ئاتموسفېرانى زەھەرلەپ، ئىدىيىنى قالايمىقانلاشتۇردى، بۆلگۈنچىلىك، مۇستەقىللىق دەۋاسى قىلىش ئۈچۈن ئىدىيە جەھەتتە چوڭقۇر كۆمۈلگەن يىلتىز بولدى. بىز تۇرغۇن ئالماس تارقاتقان مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنىڭ ھەقىقىي ئەپتى-بەشىرىسىنى ئۈزۈل-كېسىل پاش قىلىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بۇ يىلتىزنى تېگىدىن قومۇرۇۋېتىشىمىز لازىم.

تۆمۈر داۋامەت ئۆز دوكلا-

...لىشىپ كۈرەش قىلىپ، ماركسىزملىق مەيدان، نۇقتىئىنەزەر ۋە ئۇسۇلنى قوللىنىپ، ئۇيغۇرلار ۋە ھەر قايسى قېرىنداش مىللەتلەرنىڭ يۇقىرى سۈپەتلىك تارىخىي ئەسەرلىرىنى يېزىپ چىقىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

تۆمۈر داۋامەت تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: «ئۈچ كىتاب» نىڭ زەھىرى ۋە تەسىرىنى تازىلاش ئۈچۈن، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش جەھەتتىكى ئىدىيە، نەزەرىيە مەسىلىلىرىنى چوڭقۇر قاتلامدىن ھەل قىلىش كېرەك. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «ئۈچ كىتاب»تىن ئىبارەت سەلبىي دەرسلىكتىن تولۇق پايدىلىنىپ، پارتىيىنىڭ مەركىزىي خىزمىتى ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلار، ئامما، ياش ئوقۇغۇچىلارغا رەھبەرلىكى بولغان، پىلانلىق، قەدەم-باسقۇچلۇق ھالدا بىر قېتىم جانلىق، چوڭقۇر ماركسىزملىق مىللەت قارىشى، تارىخ قارىشى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش تەربىيىسى ئېلىپ بېرىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تىنچ-ئىتتىپاق بولغان چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4- قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى ئىشقا ئاشۇرۇش، شىنجاڭنىڭ ئۇزاققىچە مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ياخشى سىياسىي...

«ئۈچ كىتاب»تا تەرغىب قىلىنغان ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەر ھەم ئىلگىرىكى كونا پانتۈركىزمنىڭ كۆچۈرۈلمىسى، ھەم يېقىنقى يىللاردىن بېرى ئاپتونوم رايونىمىزدا مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ مالىمانچىلىق پەيدا قىلىشىدىكى ئىدىيىۋى، نەزەرىيىۋى ئاساسى.

سۇڭ خەنلياڭ تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: بىزنىڭ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب بىلەن بولغان ئىختىلاپىمىز قانداقتۇر ئىلمىي مۇھاكىمە جەھەتتىكى تالاش-تارتىش ئەمەس، شۇنداقلا كىچىك ئىشنى يوغانلىتىۋەتكەنلىكمۇ ئەمەس، بەلكى، ئىدىئولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى بىر مەيدان سىنىپىي كۈرەش. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ سىياسىي، ئىجتىمائىي مۇقىملىقىغا ۋە ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇشقا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ھەق، چوڭ ناھەق مەسىلىسى. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي يولداشلار بۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشى، ھەرگىز چەتتە قاراپ تۇرماسلىقى لازىم.

سۇڭ خەنلياڭ مۇنداق دېدى: بىزنىڭ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئېغىر خاتالىقلىرىنى تەنقىد قىلىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرغانلىقىمىز ھەرگىز بىرەر مىللەتكە قارىتىلغان ئەمەس. مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتى بولۇپ، ئۇ ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي مەنپەئىتىگە ئۇي-

---

(بېشى 1- بەتتە)

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىنىڭ يولغا قويۇلۇشى دۆلىتىمىز ئىقتىسادىنى چوڭ قەدەم بىلەن دۇنيا سەھنىسىگە چىقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، دۆلىتىمىز ئىقتىسادىغا يېڭى ھاياتىي كۈچ قوشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: ...

...يۈزلۈك يۈكسەلدۈرۈلۈپ، دەسلەپكى قەدەمدە سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنىدۇ. ئىسلاھات داۋامىدا نۇقتىلىق يۈسۈندا مۇنداق بىر قانچە مەسىلىنى ياخشى ھەل قىلىش لازىم:

— پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن ...

...تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش؛

— دۆلەتنىڭ ئومۇمىي تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش.

لى پېڭ يەنە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى داۋاملىق يولغا قويۇش ۋە ئۇنى مۇكەممەل...

ئۇ مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىمىز يولغا قويۇلۇشى دۆلىتىمىز ئىقتىسادىنى چوڭ قەدەم بىلەن دۇنيا سەھنىسىگە چىقىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، دۆلىتىمىز ئىقتىسادىغا يېڭى ھاياتىي كۈچ قوشتى.

لى پېڭ مۇنداق دېدى: 2- قەدەمدىكى ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇشتا چوقۇم قەتئىي تەۋرەنمەي ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى داۋاملىق كېڭەيتىش لازىم. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدا ئىسلاھات رەھبەرلىكى، قەدەم-باسقۇچى بولغان ھالدا ئومۇم... يولغا قويۇلۇپ، دەسلەپكى قەدەمدە سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسى بەرپا قىلىنىدۇ. ئىسلاھات داۋامىدا نۇقتىلىق يۈسۈندا مۇنداق بىر قانچە مەسىلىنى ياخشى ھەل قىلىش لازىم:

— پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن بازار ئارقىلىق تەڭشەشنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈشنىڭ كونكرېت يولى ۋە شەكلى ئۈستىدە داۋاملىق ئىزدىنىش؛

— ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى چوڭ، ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى يەنىمۇ ئاشۇرۇش؛

— ئولتۇراق ئۆي تۈزۈمى ۋە ئىجتىمائىي كاپالەتلىك قىلىش تۈزۈمى ئىسلاھاتىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈش؛

— دۆلەتنىڭ ئومۇمىي تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش.

لى پېڭ يەنە ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتىنى داۋاملىق يولغا قويۇش ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈشنى تەكىتلەپ مۇنداق دېدى: ئەڭ مۇھىمى ساننى مۇقىم ئاشۇرۇشنى ساقلاش بىلەن بىر ۋاقىتتا، سۈپەت ۋە ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈشكە تېخىمۇ ئەھمىيەت بېرىپ، تاشقى سودا، چەت ئەل مەبلىغىدىن پايدىلىنىش، تېخنىكا كىرگۈزۈش ۋە ئەقىل بۇلىقى قاتارلىق جەھەتلەردىكى خىزمەتلەرنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش لازىم.

* * *

(بېشى 1- بەتتە)

مۇئەييەنلەشتۈرۈلگەن، ساقلانغان مەسىلىلەر دادىل ئوتتۇرىغا قويۇلغان، بۇنىڭدىن كېيىنكى ۋەزىپىلەر ۋە تىرىشىش نىشانى ئېنىق كۆرسىتىپ بېرىلگەن. ئۇ شىنجاڭنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ھەر ساھە خىزمەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىدىغان پروگرامما خاراكتېرلىك ھۆججەت. شۇڭا، ۋىلايىتىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىدە، ئالدى بىلەن يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىنى مەركەز قىلىپ، سىستېمىلىق ئۆگىنىشى، باشلامچىلىق بىلەن ئۆگىنىشى ۋە ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشى، مۇشۇ ئاساستا كادىر، ئىشچى-خىزمەتچىلەر ۋە ئاممىنى ئۆگىنىشكە پائال تەشكىللىشى، سۆزى بىلەن ھەرىكىتى بىردەك بولۇشنى ھەقىقىي ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۆگىنىش نەتىجىلىرىنى ئەمەلىيەت داۋامىدا ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇشى لازىم.

يولداش ۋۇدۇنفۇ يەنە مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى شەھەر ئىچىدىلا ئېلىپ بېرىپ قالماستىن، يېزىلاردىمۇ ئەستايىدىل ياخشى ئېلىپ بېرىپ، كادىرلار ۋە ئاممىنى قۇرۇلتاي روھىدىن خەۋەردار قىلىش لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشنى ۋىلايىتىمىزنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 70 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتى، جياۋيۈلۇدىن، لېي فېڭدىن ئۆگىنىش پائالىيىتى بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ ئېلىپ بېرىش لازىم.

يولداش ۋۇدۇنفۇ ئۆز سۆزىدە يەنە قۇرۇلتاي روھىنى ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇشتا تەشۋىقات-ئاخبارات ئورۇنلىرىنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەشۋىقات-تەربىيە، خەۋەرچىلىك خىزمىتىنى ھەقىقىي تۇردە ياخشى ئىشلىشىنى تەلەپ قىلدى.

يىغىنغا ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى رەجەپ ئەخمەت، مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى تاڭ چۇنجۇلار رىياسەتچىلىك قىلدى.

* * *

(بېشى 1- بەتتە)

تارىخىي بۇرمىلىنىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك نۇقتىئىنەزەرى تارقىتىلغان، ۋەتەننىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزۈلگەن بولۇپ، خاتالىق ئېغىر. بىز «ئۈچ كىتاب»نى ئەستايىدىل تەنقىد قىلىشىمىز، ئۇ تارقاتقان خاتا نۇقتىئىنەزەرى ۋە تەسىرىنى تازىلىشىمىز، ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۇ سىياسىي كۈرەشنىڭ ئېغىرلىقى ۋە مۇھىملىقىنى تولۇق تونۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنى ئۇزاققىچە داۋاملاشتۇرۇشىمىز لازىم.

مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئىدىيىسىنىڭ ھەقىقىي ئەپتى-بەشىرىسىنى ئۈزۈل-كېسىل پاش قىلىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بۇ يىلتىزنى تېگىدىن قومۇرۇۋېتىشىمىز لازىم.

تۆمۈر داۋامەت ئۆز دوكلاتىدا يەنە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئۇيغۇر تارىخىنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، توقۇش، ئويدۇرۇپ چىقىرىشتىن ئىبارەت ئېغىر خاتالىقىنى تەنقىد قىلغاندا، تارىخىي ماتېرىيالىزم قارىشىنى تەدبىقلاپ، ئۇيغۇر تارىخىنى توغرا ئەكس ئەتتۈرۈش لازىم. بىز ھەر مىللەت تارىخچىلىرىنىڭ ئىتتىپاق-

* * *

ئېلان

ئۈرۈمچى شەھىرى شىمگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ خوتەن شۆبە شىركىتى ئىلگىرى ئىشلەتكەن ئۈرۈمچى شەھىرى تىيانشان رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى خوتەن تەمىنات-سودا جىڭلىبۇسىنىڭ ئەسلىدىكى تامغىسى ئىناۋەتسىز. 1991-يىلى 3-ئاينىڭ 23-كۈنىدىن باشلاپ ئۈرۈمچى شەھىرى شىمگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتى خوتەن شۆبە شىركىتىنىڭ ئىش بېجىرىش مەخسۇس تامغىسى، توختام مەخسۇس تامغىسى، مالىيە تامغىسى، ئىشچىلار ئۇيۇشما تامغىسى ئىشلىتىلىدۇ.

ئۈرۈمچى شەھىرى شىمگو رايونلۇق «شىنمىن» ئەمگەك مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ خوتەن شۆبە شىركىتى

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 23-كۈنى

* * *

ۋەزىيىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئوتتۇرىغا قويغان ۋەزىپىلەرنى تىرىشىپ ئورۇنداش، شىنجاڭنىڭ ئۇزاققىچە مۇقىم بولۇشى ۋە تەرەققىي قىلىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ياخشى سىياسىي، ئىدىيىۋى ئاساس سېلىشنى قارار قىلدى.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى سۇڭ خەنلياڭ يىغىن ئاياغلاشقان ئالدىدا مۇھىم سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ۋە ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي يولداشلار ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۇ كۈرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش تەرىپىمىزنى قەتئىي، تەۋرەنمەي چىڭ تۇرۇپ، قانات يايدۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي جەھەتتىكى چوڭ ياخشى ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملىشى ۋە راۋاجلاندۇرۇشى لازىم. بۇ، 4-قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈشتىكى ئىنتايىن مۇھىم خىزمەت، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇھىم ئورۇنلاشتۇرۇشى.

سۇڭ خەنلياڭ سۆزىدە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: بۇ «ئۈچ كىتاب» تارىخىي ماتېرىياللارنى خالىغانچە بۇرمىلاپ، ئۆزگەرتىپ ھەتتا قۇراشتۇرۇپ تارىخ ئويدۇرۇپ چىققان، ئۇ، ماركسىزمنىڭ مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىغا تامامەن خىلاپ بولۇپ، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا پايدىسىز، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە ئاتالمىش تارىخىي ئاساس پەيدا قىلغان، ئۇنىڭ سىياسىي مەيدانى، سىياسىي نۇقتىئىنەزەرلىرى پۈتۈنلەي خاتا، شۇڭا بىز ئۇنى تەنقىد قىلىمىز.

... مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرغانلىقىمىز ھەرگىز بىرەر مىللەتكە قارشى تۇرغانلىق ئەمەس. مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش شىنجاڭدىكى ھەرمىللەت خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئىتى بولۇپ، ئۇ ھەرمىللەت خەلقىنىڭ ئىنقىلابىي مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن. ئىنتايىن ئاز ساندىكى مىللىي بۆلگۈنچىلەر، قايسى مىللەتتىن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق دۈشمىنى، ئۇلار ھەرگىز ھەرقانداق مىللەتكە ۋەكىللىك قىلالمايدۇ.

سۇڭ خەنلياڭ سۆزىدە مۇنداق دەپ كۆرسەتتى: بىز جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 7-ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھى ۋە ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلىپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇپ، مۇقىملاشتۇرۇش ۋە راۋاجلاندۇرۇشتىن ئىبارەت ئىككى چوڭ ئىشنى ياخشى ئىشلەپ، ئاپتونوم رايوننىڭ تىنچ-ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيىتىنى يەنىمۇ مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى ۋە تۈرلۈك ئىشلارنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەپ، ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى بۇ كۈرەشنى ئاخىرغىچە ئېلىپ بېرىشىمىز لازىم.

كادىرلار يىغىنىغا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىلىرىدىن جانابىل، لى شۇشەن، جاڭ فۇسېن، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم دائىمىي كومىتېتىنىڭ ئەزالىرىدىن گوگاڭ، جۇشىگۇاڭ، جۇگوفۇ ھەم ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى فېڭ داجېن قاتناشتى.

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل

ئاپرېل

11

(پەيشەنبە)

4957-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65—0053/Z ، ۋەكالەت نومۇرى: 28—57

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى رەئىسىنىڭ بۇيرۇقى

43-نومۇرلۇق

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنىنىڭ قارارىغا ئاساسەن:

1. زوجياخۇا گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىلىقىغا تەيىنلەنسۇن، دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارلىق ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇلسۇن.
2. جۇرۇڭجى گوۋۇيۈەننىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىلىقىغا تەيىنلەنسۇن.
3. چيەنچىچېن دۆلەت ئىشلىرى كومىسسارلىقىغا تەيىنلەنسۇن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى

ياڭشاڭكۇن

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 8-ئاپرېل خەۋىرى)

خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتى

4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، جەمئىيەتنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن شارائىت يارىتىشقا بەل باغلىدى

ئۆز خەۋەرچىمىز. بىر قانچە كۈندىن بۇيان، ئاپتونوم رايونى بويىچە مەدەنىيەتلىك ئورۇن — خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىكى بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، قۇرۇلتاي روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇشنى نۆۋەتتىكى بىرىنچى دەرىجىلىك ئىش قىلىپ، ئەتىياز پەسلىدىكى ئاشلىقنى مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەپ، ئاھالىلەرنىڭ تۇرمۇش ئېھتىياجىغا كاپالەتلىك قىلىش، ۋىلايىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداش ئۈچۈن شارائىت يارىتىشقا بەل باغلىدى.

خوتەن شەھەرلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىكى بارلىق كومپارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگەنگەندىن كېيىن مۇنداق دەپ ھېس قىلدى: جكپ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتنى ئۇرغۇتىدىغان قۇرۇلتاي، شىنجاڭنى گۈللەندۈرىدىغان قۇرۇلتاي بولدى. يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتىدا ھەقىقەتەن ئەمەلىيەتتىن ئىزلەنگەن، تەدبىرلەر كونكرېت، نىشان ئايدىڭ بولۇپ، كىشىلەرنىڭ روھىنى ئۇرغۇتىدۇ. پارتىيە ئەزالىرى ۋە كادىرلار قۇرۇلتاينىڭ روھىنى چوقۇم كونكرېت خىزمەتلەردە ئەمەلىيلەشتۈرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى. ئەتىياز پەسلىدىكى ئاشلىقنى مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بۇ ئىسكىلات «تۆت تەن خالى ئىسكىلات» بەرپا قىلىش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، ئىش تەقسىماتىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ، كونكرېت تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنى ئاشلىقنى مىتە چۈشۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەشكە تەشكىللىدى. قەرەللىك ۋە قەرەلسىز ھالدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، [illegible] مەتنى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مۇكاپاتى بىلەن بىۋاسىتە چېتىپ، بارلىق ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقىنى تولۇق قوزغاپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ تۇرمۇش تەمىناتىغا كاپالەتلىك قىلىش، ۋىلايىتىمىزنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقىنى قوغداشقا بەل باغلىدى.

بۇ ئىسكىلات پارتىيە ياچېيكىسى يەنە مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى: ئاشلىق، ماي تاۋار ئوبوروتى خىزمىتىنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەش؛ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى دائىم بوشاشماي تۇتۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىپ، لېي فېڭدىن ئۆگىنىپ، ھەر ساھە خىزمەتلەردە بىر باداق ئۆرلەشنى ئىلگىرى سۈرۈش؛ ئۆزگىچە قاراشلىق «چۈنرۈك» ئاشخانىسىغا مەبلەغ سېلىپ، ئۇنىڭ تىجارەت دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، تېز ئوزۇق قىلىنىش ئاشخانىسى تەسىس قىلىپ، مۇنچىنى ئۆزگەرتىپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ تۇرمۇشىغا قولايلىق يارىتىش، بىر قىسىم خادىم [illegible] مەسىلىسىنى ھەل قىلىش.

لوپ ۋە خوتەن ناھىيىلىرى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزدى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز سۇنۇشى، رېن شىنلەر خەۋەر قىلىدۇ: پارتىيىلىك رەھبەرلەر باشلامچىلىق بىلەن ئۆگىنىش، ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرگەن ھالدا ئۆز جايىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىش — لوپ ناھىيىسىنىڭ جكپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزۈش، ئىزچىللاشتۇرۇشتىكى ئاساسلىق ئالاھىدىلىكى.

4-ئاينىڭ 2-كۈنى ناھىيە دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار باشچىلىقىدا ۋە خوجىلەرنى ئۆگەندى، ئۆز جايىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ قىزغىن مۇزاكىرە ئېلىپ باردى. ئۇلار مۇنداق دېدى: 4-قۇرۇلتاي ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، غەيرەتنى ئۇرغۇتىدىغان قۇرۇلتاي بولدى. بىز ئاساسىي قاتلاملارغا چوڭقۇر چۆكۈپ، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىپ، نامراتلىقنىڭ يىلتىزىنى تېپىشىمىز، ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى ياخشى تۇتۇپ، ئارتۇقچىلىقلارنى جارى قىلدۇرۇپ، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىمىزنى تېزلىتىشىمىز لازىم. 4-ئاينىڭ 3-كۈنى بۇ ناھىيە ئورگاندىكى پارتىيە ئەزالىرى ۋە يېزا-بازارلىق پارتكوملارنىڭ مەسئۇللىرى قاتناشقان يىغىن ئاچتى. ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى جىيا خېچېن قۇرۇلتاينىڭ ھۆججەتلىرىنى تەپسىلىي يەتكۈزدى. ئۇ ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى ۋە پارتىيىلىك رەھبىرىي كادىرلاردىن قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئىدىيىلوگىيە ساھەسىدىكى كۆرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىپ، لوپنىڭ ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن توسالغۇلارنى تۈگىتىپ، قىيىنچىلىقلارنى ھەل قىلىپ، تىرىشىپ خىزمەت قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

جىياۋيۈلۇدىن ئۆگىنىپ، جىياۋيۈلۇچە يېڭى كىشىلەردىن بولايلى

«خوتەن گېزىتى» تەھرىر بۆلۈمى «جىياۋيۈلۇ» كىنو فىلىمى ئۈستىدە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز خەۋەر قىلىدۇ: رەڭلىك ھېكايە فىلىم — «جىياۋيۈلۇ» ۋىلايىتىمىزدە قويۇلغاندىن كېيىن، كەڭ ئاممىنىڭ قەلبىنى زىلزىلىگە سالدى. ساناسىز لىغان كىشىلەر بۇ فىلىمنى ئارقا-ئارقىدىن كۆرۈپ، [illegible] لىيىنىڭ ياخشى كادىرى، تەبىئىي ئاپەتكە قارشى كۆرەش قىلىش داۋامىدا مەيدانغا كەلگەن ئۇلۇغ شەخس — جىياۋيۈلۇنىڭ تەسىرلىك ئىش-ئىزلىرىنى ئەسلەشتى ۋە ئۇنىڭ ئالىيجاناپ روھىنى مەدھىيىلەشتى. گېزىتىمىز تەھرىر بۆلۈمى ئاممىنىڭ بۇ ھەقتىكى ئىنكاسلىرى [illegible] سەدىن 4-ئاينىڭ 9-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ۋىلايەت ھەم شەھەرگە قاراشلىق ئىدارە-جەمئىيەت، مەكتەپ، كارخانىلاردى [illegible]

ياتلىق مەيدانىدا چىڭ تۇرۇپ، جان-دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن ئىشلىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھاياتى بىلەن ھېسابلاشماي تەبىئىي ئاپەتكە قارشى جان تىكىپ كۆرەش قىلىپ، ئاممىنى لەنكاۋنىڭ نامراتلىق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىشكە ئىلھاملاندۇردى. ئىككىلەنمەس — سۇنماس روھ بىلەن جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، قىيىنچىلىق ئىچىدىن ئۈممىدنى، يورۇقلۇقنى كۆرۈش-

---

بىڭتۈەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەر ساھە خىزمەتلەرنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەشكە

...يە ئەزالىرى، كادىرلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگەنگەندىن كېيىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى

...مىنىڭ چۈشۈشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ياخشى ئىشلەشكە تەشكىللىدى. قەدىرلىمەك ۋە قەدىرلىمەسلىك ھالدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، خىزمەتنى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ

...سىس قىلىش، مۇنچىنى ئۆزگەرتىپ، شەھەر ئاھالىلىرىنىڭ تۇرمۇشىغا قولايلىق يارىتىش، بىر قىسىم خادىملارنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىش مەسىلىسىنى ھەل قىلىش.

يېڭىتۇۋەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى 4-قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ھەر ساھە خىزمەتلەرنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەشكە بەل باغلىدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جاڭ يىلڭ خەۋەر قىلىدۇ: يېقىنقى كۈنلەردىن بۇيان، خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى پارتىيىلىك كادىرلارنى ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش، ئۆزلەشتۈرۈشكە پائال تەشكىللىدى ھەمدە قۇرۇلتاينىڭ روھىنى ۋاقتىدا ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ھەرساھە خىزمەتلەرنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلەشكە بەل باغلىدى.

يېڭىتۇۋەن خوتەن دېھقانچىلىق مەيدانلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسىدىكى پارتىيىلىك كادىرلار ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئۆگەنگەندىن كېيىن بىردەك مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتى نەزەرىيىۋىلىكى، ئەمەلىيلىكى، قاراتمىلىقى، يېتەكلەشچانلىقى ناھايىتى كۈچلۈك دوكلات بولۇپ، دوكلاتقا باشتىن-ئاياغ پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يېتەكچى ئىدىيىسى سىڭدۈرۈلگەن، يېڭىتۇۋەننىڭ ستراتېگىيىلىك ئورنى ۋە مۇھىم رولى گەۋدىلەندۈرۈلگەن. بۇ ئىدارە پارتكومى مۇنۇلارنى ئوتتۇرىغا قويدى: ھەر قايسى تۇۋەن-مەيدانلار ۋە ئورۇنلارنىڭ ئەمەلىيىتىنى ئاساس قىلىپ، مۇقىملىق ۋە تەرەققىياتتىن ئىبارەت يېتەكچى ئىدىيىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش رايونىدا مۇقىم، ئىتتىپاق بولغان، بىر قەدەر زور تەرەققىيات بولغان خۇشاللىنارلىق ۋەزىيەت يارىتىش؛ يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساسلىق ئورنىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىقتىن ئۇدا مول ھوسۇل ئېلىش؛ يېڭىتۇۋەننىڭ ئورنى ۋە رولىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى سوتسىيالىستىك ئىلغار دېھقانچىلىق مەيدانى بەرپا قىلىش ستراتېگىيىلىك نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش؛ پارتىيىنىڭ ئىدىيىۋى، تەشكىلىي، ئىستىل قۇرۇلۇشى ۋە تۈزۈم قۇرۇلۇشىنى گەۋدىلەندۈرۈپ، پارتىيىنىڭ ئۆز قۇرۇلۇشىنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتىپ، پارتىيىنىڭ رەھبەرلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش كۆرەش نىشانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش؛ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ تۇتۇش يېتەكچى فاڭجېننى گەۋدىلەندۈرۈپ، ئىقتىسادنىڭ جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، تۆت بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرغان يېڭى كىشىلەرنى، ئىككى مەدەنىيەتتە تۇۋەن-لارنى ئۈزلۈكسىز بارلىققا كەلتۈرۈش، گۈلزارلىق شەكلىدىكى لىيەندۈي، شەھەر-بازار شەكلىدىكى تۇۋەن-مەيدانلارنى تەدرىجىي شەكىللەندۈرۈشنىڭ ئۇلۇغۋار پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش لازىم. يېڭىتۇۋەن روھىنى جارى قىلدۇرىدىغان ئىلغارلاردىن، نەمۇنىچىلاردىن بولۇش ۋە ئىككى مەدەنىيەتلىك ئورۇن بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى ياخشى تۇتۇش؛ ئەمگەك مۇسابىقىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيىسى ۋە يەرلىك بىلەن ئورتاق مەدەنىيەت بەرپا قىلىش پائالىيىتىنى پائال قانات يايدۇرۇش؛ خىزمەتتىكى كادىرلار، ئىشچىلارنىڭ ئۆگىنىشىنى ۋە ئۇلارنى تەربىيىلەشنى ياخشى تۇتۇش؛ بىرلىكسەپ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار خىزمىتى، قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش لازىم.

غەيرىتىمنى تېخىمۇ ئۇرغۇتۇپ، فابرىكىمىزنىڭ روناق تېپىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشىمەن

— مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىسى، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ ئىشچىسى ئامىنە ئابدۇكېرىمنى زىيارەت

ئۆز مۇخبىرىمىز سىدىق قاۋۇز

مەن 4-ئاينىڭ 5-كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى توقۇش سېخىنىڭ ئىشچىسى، «مەملىكەتلىك 1-ماي ئەمگەك مېدالى»غا ئېرىشىپ، ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن شان-شەرەپ كەلتۈرگەن، شۇنداقلا ئۆتكەن يىلى 9-ئايدا بېيجىڭغا بېرىپ، ئاسىيا تەنھەرىكەت يىغىنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى كۆرۈش بەختىدىن بەھرىمەن بولغان ئامىنە ئابدۇكېرىمنى زىيارەت قىلدىم. ئۇ، بىر قانچە كۈندىن بېرى ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ نەق مەيدان كۆرۈنۈشىنى تېلېۋىزوردىن كۆرۈش، يولداش سۇڭ خەنلياڭنىڭ دوكلاتى، ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-نۆۋەتلىك كومىتېتى 1-ئومۇمىي يىغىنىنىڭ ئاخباراتى ۋە سۇڭ خەنلياڭنىڭ يىغىن ئاخىرلاشقاندا قىلغان مۇھىم سۆزىنى گېزىتتىن ئوقۇپ ئۆگىنىش ئارقىلىق كۈچ-قۇۋۋىتىنىڭ تېخىمۇ ئۇرغۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغان.

ئامىنە ئۆز تەسىراتىنى ئىزھار قىلىپ مۇنداق دېدى: ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيى ھەقىقەتەن ئۇمۇمىي-جەمىغا لايىق غەيرەتكە كېلىش قۇرۇلتىيى، ئىتتىپاقلىق قۇرۇلتىيى، شىنجاڭنى گۈللەندۈرۈش قۇرۇلتىيى بولدى. قۇرۇلتاي شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت پارتىيە ئەزالىرى، كادىرلار ۋە 15 مىليونغا يېقىن ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن يېڭى جەڭگىۋار ۋەزىپىلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، بىزنىڭ كېيىنكى كۈرەش نىشانىمىزنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ، ئىلگىرىلەش يولىمىزنى يورۇتتى ۋە كەلگۈسى بەخت-سائادىتىمىزدىن بىشارەت بەردى. بۇ، چوڭقۇر ئىزچىللاشتۇرۇلسا ۋە ياخشى ئەمەلىيلەشتۈرۈلسە، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەر ساھە خىزمەتلىرىدە چوقۇم يېڭىچە ۋەزىيەت يارىتىلىدۇ. مەن پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 7-ئومۇمىي يىغىنىنىڭ روھى ۋە ج ك پ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئۆگىنىش، ئىزچىللاشتۇرۇش ئارقىلىق ۋىلايىتىمىزدە جۈملىدىن فابرىكىمىزدا يېڭى ۋەزىيەت يارىتىش ئۈچۈن ئاكتىپ كۈچ چىقىرىمەن.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

...دىن كېيىن، كەڭ ئاممىنىڭ قەلبىنى زىلزىلىگە سالدى. ساناقسىز لىغان كىشىلەر بۇ فىلىمنى ئادەتتىن تاشقىرى ... كۆرۈپ، ... جان ياشلىرىنى تۆكۈپ، پارتىيىنىڭ ياخشى كادىرى، تە-

ئەسلەشتى ۋە ئۇنىڭ ئالىيجاناپ روھىنى مەدھىيىلەشتى. گېزىتىمىز تەھرىر بۆلۈمى ئاممىنىڭ بۇ ھەقتىكى ئىنكاسلىرىنى مۇجەسسەملەشتۈرۈش يۈزىسىدىن 4-ئاينىڭ 9-كۈنى چۈشتىن بۇرۇن ۋىلايەت ھەم شەھەرگە قاراشلىق ئىدارە-جەمئىيەت، مەكتەپ، كارخانىلاردىكى بىر قىسىم يولداشلارنى تەكلىپ قىلىپ سۆھبەت يىغىنى ئاچتى. سۆھبەت يىغىنىغا قاتناشقان يولداشلار قىزغىن پىكىر بايان قىلىپ، «جياۋ يۈلۇ» فىلىمىدىن ئالغان تەسىراتلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى. ئۇلار جياۋ يۈلۇنىڭ كىشىلەر قەلبىگە نەقىش بولۇپ قالغان ئۈلگىلىك ئوبرازى، ۋەتىنىنىڭ بىپايان تاغ-دەريالىرىنى تىترەتكەن ھەقىقىي كوممۇنىستلارغا خاس ئېسىل پەزىلىتىنى زوق بىلەن تىلغا ئېلىپ مۇنداق دېيىشتى: يولداش جياۋ يۈلۇ پارتىيىۋىلىك كۆز قارىشى، پرولېتار-

...پەتكە قارشى جان تىكىپ كۈرەش قىلىپ، ئاممىنى لەنكاۋنىڭ نامراتلىق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىشكە ئېلىپ ماڭدۇردى. ئىگىلمەس-سۇنماس روھ بىلەن جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىپ، قىيىنچىلىق ئىچىدىن ئۈمىدنى، يورۇقلۇقنى كۆرۈشكە ماھىر بولدى. ئاددىي-ساددا ياشاپ، ئادىل، پاك-دىيانەتلىك تۇرمۇشنى خۇشاللىق ۋە شەرەپلىك بىلدى. بۇ، جەمئىيىتىمىزدىكى ئۆز نەپسىگە چوغ تارتىپ، قاقتى-سوقتى قىلىش، چوڭ يەپ چوڭ ئىچىش، بۇزۇپ چېچىپ ئىسراپ قىلىش، ئاممىنىڭ ھەققىگە خىيانەت قىلىش، ھەشەمەتچىلىك قىلىش، بيوروكراتلىق قىلىپ، ئاممىنىڭ شىلىسىگە مىنىۋېلىشتەك يامان ئىللەتلەر پاتقىقىغا پېتىپ كەتكەن بىر قىسىم كادىرلارنىڭ ئەمەلىيىتى بىلەن نېمە دېگەن روشەن سېلىشتۇرما-ھە؟!

(ئاخىرى 4-بەتتە)

ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپى ھەربىي سەپتىن قايتقان جەڭچىلەرنى تەربىيىلەش كۇرسى ئاچتى

ئىختىيارىي مۇخبىرلىرىمىز چېن بۇڭ، جۇفېڭلار خەۋەر قىلىدۇ: مۇشۇ ئاينىڭ 2-كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپىنىڭ تۇنجى قېتىملىق ھەربىي سەپتىن قايتقان جەڭچىلەرنى تەربىيىلەش كۇرسىدا ئوقۇش باشلاندى. شىنجاڭدىكى ئون نەچچە قىسىمدىن كەلگەن 80 نەپەر كۇرسانت ئوقۇش باشلاش مۇراسىمىغا قاتناشتى.

ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، قوشۇمچە پارتىيە مەكتىپىنىڭ مۇدىرى يولداش رەجەپ ئەخمەت ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە ۋە ۋىلايىتىمىزدىكى 1 مىليون 400 مىڭ ھەر مىللەت خەلقىغە ۋاكالىتەن، چېگرا رايوننىڭ قۇرۇلۇشىغا ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن قاتنىشىش ئۈچۈن كەلگەن كۇرسانتلارنى قىزغىن قارشى ئالدى ھەمدە كۇرسانتلارغا ناھايىتى قاتتىق تەلەپ قويدى. شۆبە ھەربىي رايوننىڭ سىياسىي كومىسسارى داشياۋ بىيوەنجىڭ، ئاپتونوم رايونلۇق ئەمگەك-كادىرلار نازارىتى كادىرلارنى ئورۇنلاشتۇرۇش باشقارمىسىنىڭ باشلىقى يولداش مۇھەممەت تېمۇر يىغىندا مۇھىم سۆز قىلدى. كۇرسانتلار ۋەكىللىرى ئىرادە بىلدۈردى.

بۇ كۇرسانتلارنى قىسىم تونۇشتۇرغان بولۇپ، قاتتىق تەكشۈرۈشتىن ئۆتكەن. ئۇلار تاللاپ ئۆستۈرۈلگەن ھەربىي سەپتىن قايتقان مۇنەۋۋەر جەڭچىلەر ھەمدە كومپارتىيە ئەزالىرى. ئۇلار پارتىيە مەكتىپىدە سەككىز ئاي قاتتىق تەربىيىلەنگەندىن كېيىن، يېزا-بازارلارغا ئەۋەتىلىپ، ئاساسىي قاتلامنىڭ ھاكىمىيەت قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىدۇ.

ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەشكە يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرەيلى

— «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتىكى سىياسىي خاتالىقلارغا باھا

فېڭ داجېن

تۇرغۇن ئالماس 1986-يىل 10-ئايدىن 1989-يىل 10-ئايغىچە بولغان ئارىلىقتا «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» ناملىق ئۈچ كىتابنى ئوچۇق نەشر قىلدۇرۇپ، جەمئىيەتتە كۈچلۈك ئىنكاس قوزغىدى. ئۇ، ئۈچ كىتابتا تارىخىي ماتېرىياللارنى بۇرمىلاپ، ئۆزگەرتىپ ۋە توقۇپ چىقىپ تارىخنى ئويدۇرۇپ چىقىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىغا پۈتۈنلەي خىلاپلىق قىلدى، ئۈچ كىتابتا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش ياكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ياكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىش، سوتسىيالىزمدا چىڭ تۇرۇش ياكى پانتۈركىزمنى تەرغىپ قىلىش قاتارلىق چوڭ ھەق-ناھەقلىق مەسىلىسىدە ئېغىر سىياسىي خاتالىق مەۋجۇت. ئۈچ كىتاب مەسىلىسىنى مۇھاكىمە ۋە تەنقىد قىلىش ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى كەسكىن مۇرەككەپ سىنىپىي كۈرەش. ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلارنى چوڭقۇر تەھلىل قىلىپ، ھەقىقىي پاكىتنى ئايدىڭلاشتۇرغاندىلا، ئۇنىڭ ئىلمىي تەتقىقات ئېلىپ بېرىش دېگەن نىقابىنى يىرتىپ تاشلاپ، كادىرلارنى ۋە ئاممىنى تەربىيىلىگىلى بولىدۇ.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى» ۋە «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» ناملىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسىگە ناھايىتى ئەھمىيەت بەردى. ئۆتكەن يىل 2-ئايدىلا ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمى كىتابخانلارنىڭ ئىنكاسىغا ۋە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ يوليورۇقىغا ئاساسەن، ئاز سانلىق مىللەت مۇتەخەسسىسلىرىنى ئۈچ كىتابنى دەسلەپكى قەدەمدە تەكشۈرۈش ۋە ئوقۇپ چىقىشقا تەشكىللىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۈچ كىتابنى خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلدۇردى. ئۆتكەن يىل 11-ئاينىڭ 15-كۈنىدىن 30-كۈنىگىچە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ۋە ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تۇرغۇن ئالماسنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن، شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىنى ئاساس قىلىپ، ئالاقىدار ساھەلەردىكى كۆپ مىللەتتىن بولغان 30 نەپەرگە يېقىن مۇتەخەسسىس، ئالىم ۋە رەھبەرلەرنى يەنە بىر قېتىم يىغىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈردۇق. ئىچكى موڭغۇل دا-

دۆلەت ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت پاكىتنى ئىنكار قىلىپ، ئۇيغۇرلارنى ۋە قەدىمكى دەۋردە مەملىكىتىمىزنىڭ شىمالىدا ياشىغان كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەرنى ھەم ئۇلار قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەتلەرنى تەپتارتماستىن جۇڭگونىڭ سىرتىدىكى «مۇستەقىل دۆلەت» قىلىپ كۆرسەتكەن.

ئۇيغۇر مىللىتى جۇڭخۇا مىللەتلىرى چوڭ ئائىلىسىنىڭ مۇھىم بىر ئەزاسى، ئۇنىڭ تارىخى ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز تارىخىنىڭ بىر قىسمى. ئۇيغۇرلار ئۇزاق تارىخىي تەرەققىيات جەريانىدا ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار بىلەن دائىم ئۇچرىشىپ تۇرغان ھەمدە خەنزۇلارنىڭ ئىلغار فېئوداللىق ئىقتىسادى ۋە مەدەنىيىتىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان، ئۇيغۇرلارنىڭ ئىقتىسادى ۋە مەدەنىيىتىمۇ خەنزۇلارغا تەسىر كۆرسەتكەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇنازىرە تەلەپ قىلمايدىغان تارىخىي پاكىتلاردۇر.

لېكىن ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تارىختىكى زور پاكىتلارغا كۆز يۇمۇپ، ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخىنى تەپتارتماستىن «مۇستەقىللىك تارىخى» قىلىپ يازغان.

مەسىلەن: قەدىمكى زاماندا موڭغۇل چۆللۈكىنىڭ شىمالىدا قۇرۇلغان ئورخۇن ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ 15 خاقانىدىن 11 دىگە تاڭ سۇلالىسى مەرتىۋە بەرگەن، بۇ، ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ مەركىزىي خاندانلىققا تەۋە بولغانلىقىنىڭ پولاتتەك پاكىتى. ئاپتور بۇ ھەقتە زادى توختالمىغان، بۇنىڭ ئەكسىچە، قازداقتۇر «ئىنتايىن قۇدرەتلىك، مۇستەقىل ئۇيغۇر ئورخۇن خانلىقى ئۆز ۋاقتىدا ئاسىيادىكى چوڭ دۆلەتلەر — تاڭ سۇلالىسى ۋە تىبەتلەر بىلەن باپباراۋەر ئورۇندا تۇراتتى» دېگەن. قاراخانىيلار سۇلالىسىدىكى خاقانلار ئۆزلىرىنى «تابغاچ خان» دەپ ئاتاشقان، بۇ، ئەسلىدە ئۇلارنىڭ جۇڭگو خاقانلىرى ئىكەنلىكىنى، قاراخانىيلار خانلىقىنىڭ جۇڭگونىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. ئەمما ئاپتور «تابغاچ» جۇڭگونى كۆرسەتمەيدۇ، دەپ دەۋا قىلغان. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر تارمىقى — گەنجۇ ئۇيغۇرلىرى گەنسۇدا قۇر-

تىمىزنىڭ شىمالىدىكى قەدىمكى مىللەتلەرمۇ جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئەزاسى ئەمەسمىش، ئۇلار ياشىغان ۋە پائالىيەت ئېلىپ بارغان رايونلار ھەم ئۇلار قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەتلەرمۇ جۇڭگوغا تەۋە بولماستىن، بەلكى جۇڭگو بىلەن پاراللېل تۇرغان «مۇستەقىل» دۆلەتلەرمىش، بۇ، تارىخنى ئىنتايىن زور دەرىجىدە بۇرمىلىغانلىق.

ئىككىنچى، ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنىڭ تەرەققىياتىدىكى ئاساسىي ئېقىمنى نەزەرگە ئالماي، تارىختا مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئاداۋەت، قىرغىنچىلىق ۋە يۇتۇۋېلىشتىن ئىبارەت تارماق ئېقىمنى كۈچىنىڭ بارىچە مۇبالىغە قىلىپ، ئېلىمىزدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىنى ئۇرۇش تارىخى قىلىپ بۇرمىلىغان.

جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ شەكىللىنىش جەريانى ئېلىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك تارىخىي دەۋر داۋامىدا ئۆز ئارا ئىناق ئۆتۈش، ئۆز ئارا ئالاقە قىلىش، بىرلىكتە تەرەققىي قىلىش جەريانى، بۇ، ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنىڭ ئاساسىي ئالاھىدىلىكى. بۇ مۇناسىۋەتنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى شۇكى، ھەر قايسى مىللەتلەر بارغانسېرى ئۆز ئارا يېقىنلىشىپ بىر-بىرىنىڭ ئەۋزەللىكىنى قوبۇل قىلىپ، ئۆز ئارا يار-يۆلەك بولۇپ، كۆپ مىللەتلىك، بىرلىككە كەلگەن ئۇلۇغ دۆلىتىمىزنى بىرلىكتە بەرپا قىلغان. ئەلۋەتتە، بۇ تارىخىي جەرياندا مىللەتلەرنىڭ سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىيەت جەھەتتىكى ئالاقە ۋە ئالماشتۇرۇشتا ئىپادىلەنگەن مۇناسىۋىتى كۆپ چاغلاردا ماس قەدەمدە تەرەققىي قىلغان بولماستىن، بەلكى مىللىي زىددىيەت ۋە مىللىي توقۇنۇشمۇ بولۇپ تۇرغان، بەزىدە ھەتتا ئۆز ئارا ئۇرۇش شەكلى بىلەن ئىپادىلەنگەن. لېكىن، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولغان ۋاقىت بىلەن مىللەتلەر ئۆز ئارا ئىناق ئۆتكەن ۋاقىتنى سېلىشتۇرساق، ئىناق ئۆتكەن ۋاقىت ئۇرۇش بولغان ۋاقىتتىن كۆپ ئۇزاق. شۇڭا، شۇنداق دېيىشكە ھەقلىقمىزكى، ئېلىمىز تارىخىدا ھەر

«ھونلار بىلەن خەنزۇلار ئوتتۇرىسىدىكى يېرىم دوستانە مۇناسىۋەت ھېسابلىنىدۇ» دەپ قارىغان. ئاپتور تۈركلەر بىلەن تاڭ سۇلالىسىنىڭ مۇناسىۋىتى ھەققىدە توختىلىپ: «بۇ ئىككى قوشنا تىنچلىق دەۋرىدىمۇ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ‹دوستلۇق› تا ئەزەلدىن سەمىمىيەتلىك يوق ئىدى» دېگەن. ئاپتور يەنە مۇنداق دېگەن: «ئۇيغۇر ئىدىقۇت خانلىقى بىلەن سۇڭ سۇلالىسىنىڭ مۇناسىۋىتى قارىماققا دوستانە، ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ ئۆز ئارا تەسىر كۆرسىتىشى بەك تەس ئىدى.»

تېخىمۇ چۈشىنىكسىز يېرى شۇكى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تارىخىي پاكىتلارنى قەستەن بۇرمىلاپ قاتتىق باش ئاغرىتىپ، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى ھاكىمىيەتلەر ۋە خەنزۇلار ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالغان ۋە ۋاپاسىزلىق قىلغان دېگەن نېمىنى توقۇپ چىققان. شەرقىي خەن سۇلالىسى دەۋرىدە بەن چاۋ غەربىي رايوندا 30 نەچچە يىل پائالىيەت ئېلىپ بېرىپ، دۆلەتنىڭ بىرلىككە كېلىش ۋە غەربىي رايوننىڭ تىنچلىقى ئۈچۈن ئاكتىپ ئىشلەپ، زور تۆھپە قوشقان، شۇڭا ئۇ يەرلىك خەلقنىڭ چوڭقۇر ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغانىدى. لېكىن ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «بەن چاۋ تارىم رايونىدىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرى ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتلەردىن پايدىلىنىپ، ئىككى ئوتتۇرىدا ئاداۋەت پەيدا قىلىپ، ئۇلارنى ئۆز ئارا ئۇرۇشقا سېلىپ، كۆپ قېتىم قانلىق ۋەقەلەرنى چىقارغان» دېگەن. ئاپتور يەنە شەرقىي ھونلار بىلەن غەربىي ھونلار، ئاتالمىش «تۇران» لار ۋە سىيانپىلار بىلەن ھونلار ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشلار «خەن سۇلالىسىنىڭ ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سېلىشى تۈپەيلىدىن بولغان» دېگەن. ئاپتور يەنە: «گەرچە شەرقىي ھونلار ئۆزىنىڭ قان-قېرىندىشى غەربىي ھونلارنى تارمار قىلىشتا خەن سۇلالىسى ئۈچۈن جان پىدالىق بىلەن خىزمەت كۆرسەتكەن بولسىمۇ»، لېكىن كېيىن ئۇلار «ساۋساق تەرىپىدىن يوقىتىلدى» دېگەن. تارىختا ئۇيغۇرلارنىڭ تۈرك خانلىقىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇزاق مۇددەت كۈرەش ئېلىپ بارغانلىقى ۋە تاڭ سۇلالىسىگە مايىلىشىپ تۈركلەرگە قارشى تۇرغانلىقى، ئاخىر ئۇيغۇر خانلىقىنى قۇرغانلىقى ئېنىق تۇرسىمۇ، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تۈركلەرنىڭ دۈشمىنى» يەنى تاڭ سۇلالىسى

كومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ۋە ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تۇرغۇن ئالماسنىڭ تەلپىگە ئاساسەن، شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىنى ئاساس قىلىپ، ئالاقىدار ساھەلەردىكى كۆپ مىللەتتىن بولغان 30 نەپەرگە يېقىن مۇتەخەسسىس، ئالىم ۋە رەھبەرلەرنى يەنە بىر قېتىم يىغىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈردۇق. ئىچكى موڭغۇل داشۆسىنىڭ پروفېسسورى لىن گەن قاتارلىق مەملىكەت بويىچە تارىخشۇناسلىق ۋە مىللەتشۇناسلىق ساھەسىدىكى بىر قانچە ئاتاقلىق مۇتەخەسسىسمۇ ئۆز ئورۇنلىرىدا ئوقۇپ تەكشۈرۈشكە قاتناشتى. ئوقۇپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى ئوقۇپ تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى دوكلات ۋە ئوقۇپ تەكشۈرۈش توغرىسىدىكى پىكىر يوللاندى. بۇ مەزگىلدە، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئۆتكەن يىل 5-ئايدا ۋە 12-ئايدا ئىككى قېتىم دائىمىي كومىتېت يىغىنى ئېچىپ، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسى ۋە مۇتەخەسسىسلەرنىڭ ئوقۇپ تەكشۈرۈش پىكىرىنى مۇزاكىرە ۋە مۇھاكىمە قىلدى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومدىكى ئاساسلىق رەھبىرىي يولداشلارنىڭ ھەممىسى مۇھىم يوليورۇق بەردى. مۇشۇنداق بىر قاتار تەييارلىق خىزمەتلىرى ئاساسىدا، يېقىندا «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب مەسىلىسى ھەققىدىكى مۇھاكىمە يىغىنى ئېچىلدى. بۇ شۇنى چۈشەندۈرىدۇكى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ئۈچ كىتاب مەسىلىسىنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئىنتايىن جىددىي، ئىنتايىن ئېھتىياتچان پوزىتسىيە تۇتتى، بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلىمۇ ئىنتايىن پۇختا بولدى، شۇڭا ھەر مىللەت مۇتەخەسسىسلىرى، ئالىملىرى، زىيالىيلىرى ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ كەڭ كۆلەمدە قوللاپ-قۇۋۋەتلىشىگە ئېرىشتى.

تۆۋەندە ئۈچ كىتاب مەسىلىسى توغرىسىدىكى بىر قانچە پىكىرىمنى بايان قىلىمەن.

1. «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابتىكى ئاساسىي خاتالىقلار

ئۈچ كىتابتا خاتالىق ناھايىتى كۆپ، ئۇنىڭدا ئىلىم-پەن نەزەرىيىسى جەھەتتىكى خاتالىقلارمۇ، نەزەرىيىۋى قاراش جەھەتتىكى خاتالىقلارمۇ بار، تەتقىقات ئۇسۇلى جەھەتتىكى ئەدەپسىزلىك، تارىخ قارىشى خاتالىقىمۇ بار. ئەمما، سىياسىي جەھەتتىن ئېيتقاندا، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلار ئاساسەن مۇنداق ئۈچ مەسىلىدە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، ئاپتور جۇڭگونىڭ قەدىمدىن تارتىپ بىرلىككە كەلگەن، كۆپ مىللەتلىك

ياپىراۋەر، دورۇندا تۇراتتى» دېگەن. قاراخانىيلار سۇلالىسىدىكى خاقانلار ئۆزلىرىنى «تابغاچ خان» دەپ ئاتىغان، بۇ، ئەسلىدە ئۇلارنىڭ جۇڭگو خاقانلىرى ئىكەنلىكىنى، قاراخانىيلار خانلىقىنىڭ جۇڭگونىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. ئەمما ئاپتور «تابغاچ» جۇڭگونى كۆرسەتمەيدۇ، دەپ دەۋا قىلغان. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر تارمىقى — گەنجۇ ئۇيغۇرلىرى گەنسۇدا قۇرغان يەرلىك ھاكىمىيەت (يەنى ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى تىلغا ئالغان ئاتالمىش «گەنسۇ ئۇيغۇر خانلىقى») ئۇيغۇر خانلىقى دەۋرىدىكى ئادەتكە ئاساسەن، يېڭى خاقان تەختكە چىققاندا بۇ ئىشنى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىققا مەلۇم قىلىپ، مەرتىۋە بېرىشنى ئىلتىماس قىلغان. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ تارىخىي پاكىتنىمۇ بۇرمىلاپ، «ئەمەلىيەتتە، گەنسۇ ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ جۇڭگودىكى بەگلىكلەر بىلەن ھېچقانداق بېقىندىلىق مۇناسىۋىتى يوق ئىدى»، «ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ئېڭىدا چوڭقۇر يىلتىز تارتىپ كەتكەن، ئۆزىنى ھەممىدىن يۇقىرى ھېسابلايدىغان ئەنئەنە ئۇلارنىڭ ئەنە شۇنداق ھېچقانداق ئەمەلىي ئەھمىيەتكە ئىگە بولمىغان ئۇنۋانلارنى گەنسۇ ئۇيغۇر خاقانلىرىغا تەقدىم قىلىشىغا سەۋەب بولغان» دېگەن.

بۇمۇ كۇپايە قىلمىغاندەك، ئاپتور ياۋروپا ھون ئىمپېرىيىسى، ئاق ھون ئىمپېرىيىسى، ساسانىيلار خاندانلىقى، ئۇلۇغ سالجۇق سۇلتانلىقى، خارەزم شاھلار دۆلىتى قاتارلىق قەدىمكى ئۇيغۇرلار بىلەن مۇناسىۋىتى بولمىغان ئاتالمىش «دۆلەت» لەرنىمۇ ئۇيغۇر خانلىقى، قاراخانىيلار خانلىقى بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ، ئۇيغۇرلار تارىختا 11 «ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك، باي، مەدەنىيەتلىك دۆلەت» قۇرغان دېگەن خۇلاسىنى ئوتتۇرىغا چىقارغان ھەمدە مۇشۇ ئارقىلىق ئۆزى ئويدۇرۇپ چىققان ئۇيغۇرلار قەدىمدىن تارتىپ جۇڭگودا مىللەتلەردىن مۇستەقىل ھالدا ياشاپ كەلگەن، دېگەن ئەپسانىنى ئىسپاتلىماقچى بولغان.

بۇنىڭ بىلەنلا قالماستىن، ئاپتور «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»دا «جۇڭگونىڭ تېررىتورىيىسى شىمالدا سەددىچىن سېپىلى، غەربتە خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چەكلەنگەن» دېگەن سۆزنى كۆپ قېتىم تەكرارلىغان. ئاپتورنىڭ يېزىشىچە، جۇڭگو ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتە خەنزۇلار قۇرغان خاندانلىقلاردىنلا ئىبارەت ئىمىش، ئۇيغۇرلار جۇڭگو ئائىلىسىنىڭ ئەزاسى بولماي قالماستىن، بەلكى ھونلار، ئۇيسۇنلار، ئۇلۇغ ياۋچىلار، سىيانپېيلار، جورجانلار، تۈركلەر قاتارلىق مەملىكەت

تەرەققىي قىلغان بولماستىن، بەلكى مىللىي زىددىيەت ۋە مىللىي توقۇنۇشمۇ بولۇپ تۇرغان، بەزىدە ھەتتا ئۆز ئارا ئۇرۇش شەكلى بىلەن ئىپادىلەنگەن. لېكىن، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۇرۇش بولغان ۋاقىت بىلەن مىللەتلەر ئۆز ئارا ئىناق ئۆتكەن ۋاقىتنى سېلىشتۇرساق، ئىناق ئۆتكەن ۋاقىت ئۇرۇش بولغان ۋاقىتتىن كۆپ ئۇزاق. شۇڭا، شۇنداق دېيىشكە ھەقلىقمىزكى، ئېلىمىز تارىخىدا ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى بىرلىك، ئىتتىپاقلىق، ئالاقە، ئالغا ئىلگىرىلەش مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تەرەققىياتىنىڭ ئاساسىي ئېقىمى بولۇپ كەلگەن. تارىخنى يېزىشتا ئېلىمىزنىڭ تارىخىي تەرەققىياتىنىڭ مۇشۇ ماھىيەتلىك تەرىپىنى ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلىگەن ھالدا يورۇتۇپ بېرىپ، ھازىرقى سوتسىيالىستىك مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا پايدىلىق ئىش قىلىش كېرەك، بۇنىڭ ئەكسىچە ئىش كۆرۈشكە بولمايدۇ. بۇ، تارىخچىلارنىڭ يۈكسەك مەسئۇلىيىتى.

لېكىن، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى خاتا مەيداندا تۇرۇپ، تارىختىكى ئولتۇراقلاشقان، دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللانغان مىللەتلەر بىلەن كۆچمە چارۋىچى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشنىڭ رولىنى ھەدەپ مۇبالىغە قىلغان، تارىختا ئولتۇراقلاشقان خەنزۇلار بىلەن كۆچمە چارۋىچى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا نۇرغۇن ئەسىرلەر داۋامىدا ئىقتىساد، مەدەنىيەت جەھەتتە زىچ ئالاقە مەۋجۇت بولۇپ كەلگەنلىكىدىن كۆز يۇمغان ياكى ئۇنىڭدىن ئۆزىنى قاچۇرغان، جۇڭگو تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتىنى قەستەن بۇرمىلاپ، ئۇنى ھەر قايسى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت ۋە ئۇرۇش تارىخىغا ئايلاندۇرۇپ قويغان، بولۇپمۇ خەنزۇلار بىلەن ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى بۇرمىلىغان. ئاپتورنىڭ يېزىشىچە، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار قۇرغان ھاكىمىيەتلەر بىلەن قەدىمكى زاماندىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا ئۈزلۈكسىز ئۇرۇش بولغاندىن تاشقىرى، تىنچلىق مەزگىللىرىمۇ باشتىن-ئاخىر دۈشمەنلىك بىلەن تولغان قارىمۇقارشىلىق مۇناسىۋىتى مەۋجۇت بولغانىمىش. چۈنكى ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇلار ھاكىمىيىتى «ئۆزلىرىنىڭ تىنچ-ئامانلىقىنى ساقلاش ئۈچۈن، ئەتراپىدا ئۆزىدىن بىر ئاز كۈچلۈك دۆلەتنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا يول قويماسلىقى، ئەتراپىدىكى دۆلەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆزىگە بويسۇندۇرۇشى كېرەك» ئىمىش. شۇڭا ئاپتور خەن سۇلالىسىنىڭ مەلىكە ۋاڭجاۋجۈننى ھونلارغا ياتلىق قىلغانلىقى

ئۇلار «ساۋساۋ تەرەپتىن يوقىتىلدى» دېگەن. تارىختا ئۇيغۇرلارنىڭ تۈرك خانلىقىنىڭ ھۆكۈمرانلىقىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئۇزاق مۇددەت كۆرەش ئېلىپ بارغانلىقى ۋە تاڭ سۇلالىسىگە مايىللىشىپ تۈركلەرگە قارشى تۇرغانلىقى، ئاخىر ئۇيغۇر خانلىقىنى قۇرغانلىقى ئېنىق تۇرسىمۇ، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تۈركلەرنىڭ دۈشمىنى» يەنى تاڭ سۇلالىسى «ھەر خىل ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۇيغۇرلارنى تۈركلەرگە قارشى قويدى» دەپ بىلجىرلىغان. ئۇ ئوردۇن ئۇيغۇر خاندانلىقى يىمىرىلگەندىن كېيىن، جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ تەقدىرى ھەققىدە توختالغاندا، تاڭ سۇلالىسىنىڭ جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرغانلىقىنى تارىخىي پاكىتقا ئاساسەن سۆزلىمەستىن، بەلكى قىزىتقۇلۇق قىلىپ: «تاڭ سۇلالىسىدە سەمىمىيەتلىك يوق، ئۇنىڭ باشقىچە سۇيىقەستى بار»، «ئۇ ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ ئەسلىگە كېلىشىگە ئەسكەر چىقىرىپ ياردەم بېرىشكە ئۇنىمىغان، ئۆز ۋاقتىدا تاڭ سۇلالىسىگە ئەسكەر چىقىرىپ ياردەم بەرگەن ئۇيغۇرلارغا «ۋاپاسىزلىق قىلدى» دېگەن. ئۇ يەنە غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلار «شۇ جايدىكى قېرىنداشلىرى بىلەن بىرىكىپ كەتتى»، جەنۇبقا كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ «تەقدىرى ناھايىتى ئېچىنىشلىق بولدى: ئۇلار ئىشەنگەن قوشنىسى ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلدى» دېگەن. قىسقىسى، ئاپتور «ياۋايى يات مىللەتلەر ئارقىلىق ياۋايى يات مىللەتلەرنى يوقىتىش» ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خەنزۇ ھاكىمىيىتىنىڭ «ئەنئەنىۋى تاشقى سىياسەت پىرىنسىپى ئىدى» دېگەن تۈپ قاراشتا بولغان. بۇنى قانداقمۇ تارىخ يېزىش دېگىلى بولسۇن؟ بۇ قەدىمكىدىن پايدىلىنىپ بۈگۈنكىنى مەسخىرە قىلىش، قەستەن قىزىتقۇلۇق قىلىپ ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سېلىش، مىللەتلەر ئارىسىغا ئاداۋەت ئۇرۇقىنى چېچىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

ئۈچىنچى، ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى مەسىلىسىگە مۇئامىلە قىلىشتا ماركسىزمچە سىنىپىي تەھلىل يۈرگۈزمىگەن، مىللەتلەر مۇناسىۋىتىدىكى بەزى تارىخىي ۋەقەلەر ۋە تارىخىي شەخسلەرنى كۆزىتىش ۋە ئۇلارغا باھا بېرىشتە پۈتۈنلەي بۇرژۇئا مىللەتچىلىكى مەيدانىدا تۇرغان.

«ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابنىڭ «نەشرىياتتىن» دېگەن قىسمىدا ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «تارىخقا تارىخىي ماتېرىيالىزملىق كۆز قاراش بويىچە ئىلمىي تەرىقىسىدە مۇئامىلە قىلغان» دېيىلگەن. ئەمەلىيەتتە، ئىش ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس.

(ئاخىرى 3-بەتتە)

(ئاخىرى 3-بەتتە)

(بېشى 2- بەتتە)

سىنىپىي تەھلىل ماركسىزملىق تارىخىي ماتېرىيالىزمنىڭ تۈپ نۇقتىئىنەزەرى، شۇنداقلا تارىختىكى مىللەتلەر مۇناسىۋىتى مەسىلىسىنى تەھلىل ۋە تەتقىق قىلىشتا ئەمەل قىلىشقا تېگىشلىك ئىلمىي ئۇسۇل. ماركسىزملىق سىنىپىي كۆرەش نەزەرىيىسىدە، سىنىپىي تەھلىل ئۇسۇلىدا چىڭ تۇرغاندىلا، مۇرەككەپ، چىگىش تارىخىي ھادىسىلەردىن تارىخ تەرەققىياتىنىڭ ماھىيىتى ۋە ئوبيېكتىپ قانۇنىيىتىنى ئىگىلەپ، تارىخقا ئىلمىي يوسۇندا جاۋاب بەرگىلى بولىدۇ. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇنداق قىلمىغان. ئاپتورنىڭ مەيدانى خاتا، كۆز قارىشى ناتوغرا بولغاچقا، كۆپ مىللەتلىك ئېلىمىزنىڭ تارىختىكى بىر مۇنچە چوڭ-چوڭ مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلىش ۋە ئۇنىڭغا باھا بېرىشتە ھەق-ناھەقنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتكەن، ئاق-قارىنى ئارىلاشتۇرۇۋەتكەن.

ئالايلۇق، ئېلىمىز تارىخىدا مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشلارنى قانداق مۇئامىلە قىلىش تارىختىكى ۋەتەننىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى توغرا تونۇش-تونۇيالماسلىققا مۇناسىۋەتلىك چوڭ مەسىلە. تارىختا، سىنىپىي جەمئىيەتكە قەدەم قويغاندىن كېيىن، بارلىق ھۆكۈمران سىنىپلار، پومېشچىكلار سىنىپىمۇ، كۆچمەن چارۋىچى ئاق سۆڭەكلەرمۇ ئۆزلىرىنىڭ سىنىپىي مەنپەئەتىنى ئاساس قىلىپ، سىرتقا ئۆزلۈكسىز كېڭەيمىچىلىك قىلىپ، باشقا مىللەت ۋە رايونلارنى قوشۇۋالغان، بويسۇندۇرغان، تالان-تاراج قىلغان، مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشنىڭ مەنبەسى ئەنە شۇ. مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇش قارىماققا باشقا-باشقا مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى قارىمۇ قارشىلىقتەك كۆرۈنسىمۇ، ماھىيەتتە، باشقا-باشقا مىللەتلەرنىڭ ھۆكۈمران گۇرۇھلىرى ئوتتۇرىسىدىكى قارىمۇ قارشىلىق، ھەر مىللەت ئەمگەكچى خەلقى ھەمىشە ئەمەلىيەتتە زىيانكەشلىككە ئۇچراپ كەلگەن. يەنە بىر تەرەپتىن، ئېلىمىزنىڭ بىرلىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك دۆلەت بولۇپ شەكىللىنىشى جەريانىدا، كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر بىلەن دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىنى تولۇقلاش، بىر-بىرىگە تايىنىش مۇناسىۋىتى مەۋجۇت ئىدى. بۇنداق مۇناسىۋەتنىڭ تەرەققىياتى ئوبيېكتىپ جەھەتتە دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى بىلەن چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئور-

...غان تارىخىي شەخسلەرنى «خائىنلار» دەپ قارىلىغان. دۆلەتنىڭ بىرلىكىگە قارشى تۇرغان، ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىقلارغا قارشى تۇرغان كىشىلەرنى «شىر يۈرەك قەھرىمانلار» دېگەن. يەنە كېلىپ «خەلقنىڭ ئازادلىقى ۋە مۇستەقىللىقى ئۈچۈن كۆرەش قىلغان ۋە كۆرەش قىلىۋاتقان كىشىلەر»گە «شىر يۈرەك قەھرىمانلار»غا ئوخشاش، ئاتالمىش خەلقنىڭ «ئازادلىقى ۋە مۇستەقىللىقى» ئۈچۈن كۆرەش قىلىشنى تەۋسىيە قىلغان. ئاپتور بىرىنى ماختاپ، بىرىنى چۈكتۈرگەن، بۇنىڭدىن ئاپتورنىڭ سىياسىي مەيدانى، سىياسىي پوزىتسىيىسىنى ئوچۇق كۆرۈۋالغىلى بولمامدۇ؟

قىسقىسى، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىق ئېغىر. ئۈچ كىتاب ئىلمىي ئەسەر قىياپىتىدە ئوتتۇرىغا چىقىپ، مىللىي «مۇستەقىللىق»نى يادرو قىلغان، ۋەتەن بىرلىكىنى پارچىلايدىغان، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بىر قاتار ئىدىيە، قاراشلارنى تەپتارتماستىن تەرغىب قىلغان ۋە تارقاتقان، ئۇ ناھايىتى زور ئالدامچىلىق خاراكتېرىگە ئىگە. ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ ئىدىيىۋى سىستېمىسى، نەزەرىيىۋى قارىشى ۋە سىياسىي مەيدانى پانتۈركىست مۇھەممەت ئىمىنىڭكى بىلەن تامامەن بىردەك. شۇڭا ئېيتىمىزكى، ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ خاتالىقى ئىلمىي-پەن قارىشى جەھەتتىكى خاتالىق بولۇپلا قالماستىن، بەلكى سىياسىي مەيدان، سىياسىي نۇقتىئىنەزەر جەھەتتىكى خاتالىق. بۇنىڭغا سەل قاراشقا بولمايدۇ.

بۇ يەردە يەنە بىر مەسىلىنى تەكىتلەپ ئۆتمەكچىمەن. بىز ئەزەلدىن شۇنداق دەپ قاراپ كەلدۇقكى، ئۇيغۇرلار دۆلىتىمىزدىن ئىبارەت كۆپ مىللەتلىك ئائىلىنىڭ مۇھىم بىر ئەزاسى، ئۇلار پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان ئۇزۇن تارىخقا ئىگە، ئۇلار جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيىتىنى يارىتىش، ۋەتىنىمىزنىڭ زېمىنىنى ئېچىش، بىرلىككە كەلگەن، كۆپ مىللەتلىك دۆلىتىمىزنى بەرپا قىلىش جەريانىدا ئۇلۇغ تۆھپىلەرنى قوشقان؛ ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى جۇڭگو تارىخىنىڭ بىر قىسمى، شۇنداقلا جۇڭگو زېمىنىنىڭ بىر قىسمى بولغان شىنجاڭ تارىخىنىڭ مۇھىم تەرىپى. ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقاتنى ياخشى ئېلىپ بېرىش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىجتىمائىي پەن، مەدەنىيەت ساھەسىدىكىلەرنىڭ شەرەپلىك ۋەزىپىسى. دازىر بە-

بۆلگۈنچىلىك پىكىر ئېقىمى پانتۈركىزمنى ئۆزىنىڭ ئىدىيىۋى، نەزەرىيىۋى ئاساسى قىلغان. بۇنى ئېنىق تونۇغان ۋە ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىشنى پانتۈركىزمنى ھەم ئۇنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرىدىكى ئەسىرى بولغان «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى تەنقىد قىلىش ھەم ئۇنىڭ تەسىرلىرىنى تازىلاش بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئەجەللىك يېرىگە تەككۈزۈپ، شىنجاڭدىكى مىللىي بۆلگۈنچىلىكنىڭ ئەكسىيەتچىل ئىدىيىۋى ماھىيىتىنى تونۇپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش توغرىسىدىكى تەربىيىنى يەنىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرغىلى بولىدۇ.

پانتۈركىزم 19-ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرى ۋە 20-ئەسىرنىڭ باشلىرىدا تۈركىيىدە باش كۆتۈرگەن ئىجتىمائىي پىكىر ئېقىمى بولۇپ، زاۋاللىققا يۈز تۇتقان فېئودال پومېشچىكلار سىنىپىنىڭ مەنپەئىتىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئالاھىدىلىكى سىنىپىي زىددىيەتنى يوققا چىقىرىش، ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان بارلىق مىللەتلەر ۋە تۈركىي تىل سىستېمىسىدىكى مىللەتلەرنى بۈيۈك تۈرك ئىمپېرىيىسى قىلىپ تەشكىللەشنى تەشەببۇس قىلىشتىن ئىبارەت. بۇ ئىجتىمائىي پىكىر ئېقىمى جاھانگىرلارنىڭ مەملىكىتىمىزگە تاجاۋۇز قىلىپ كىرىشىگە ئەگىشىپ شىنجاڭغا تارقالغان. جۇڭگو يېرىم مۇستەملىكە، يېرىم فېئودال جەمئىيەتكە ئايلىنىپ قالغاندىن كېيىن، مۇھىم ستراتېگىيىلىك ئورۇنغا ئىگە شىنجاڭ جاھانگىرلار تالىشىدىغان مۇھىم بىر جاي بولۇپ قالغانىدى. ئۇلار شىنجاڭدىكى بۆلگۈنچى كۈچلەر بىلەن بىرلىشىپ، پانتۈركىزمنى ئەكسىيەتچىل ئىدىيىۋى قورال قىلىپ، شىنجاڭنى پارچىلاش ھەرىكىتى بىلەن تەلۋىلەرچە شۇغۇللانغان. مۇھەممەت ئىمىن پانتۈركىزمنى تەرغىب قىلغان ۋە ئاكتىپ يولغا قويغان بىر كاتتىباش. ئۇ 1933-يىلى ئەنگلىيە جاھانگىرلىكىنىڭ مەدەت بېرىشى ئارقىسىدا، قاراقاش ناھىيىسىدە توپىلاڭ قوزغاپ، خوتەننى ئىگىلەپ، ئۆزىنى «خوتەن ۋاڭى» دەپ ئاتىغان. كېيىن سابىت داموللا بىلەن بىللە، قەشقەردە «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نى قۇرۇپ، «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى، مەڭگۈ مۇستەقىل» دۆلەت، [illegible] مىللەتلەردىن باشقا بارلىق مىللەتلەرگە قارشى تۇرىدۇ» دەپ جاكارلىغان. ئەمما ئۆمرى قىسقا بولغان بۇ ئەكسىيەتچىل ھاكىمىيەت پەقەت ئۈچ ئاي مەۋجۇت بولۇپ تۈرۈپ، ئۈزۈل-كېسىل گۇمران بولغان...

...قاندا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا بۇزغۇنچىلىق قىلىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ بىرلىكىنى پارچىلاپ، شىنجاڭدا «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن «مۇستەقىل دۆلەت» قۇرۇشقا ئۇرۇنۇشتىن ئىبارەت. ئارىدا نەچچە ئون يىل ئۆتۈپ كەتتى. بۈگۈنكى كۈندىمۇ چەت ئەللەردىكى دۈشمەن كۈچلەر تۈرلۈك يوللار ئارقىلىق شىنجاڭغا سىڭىپ كىرىپ، «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىكى بىر قاتار ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەرنى داۋاملىق تەرغىب قىلماقتا؛ شىنجاڭدىكى بۆلگۈنچى كۈچلەرمۇ بۇ كىتابنى گۆھەردەك ئەتىۋارلاپ، ئۇنى «بۈيۈك ئىلمىي تارىخىي ئەسەر» دەپ ماختىماقتا ھەمدە ئۇنى مەخپىي بېسىپ تارقىتىپ، خېلى چوڭ ئىدىيىۋى قالايمىقانچىلىقنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. بىز ھازىر تەنقىد قىلىۋاتقان «ئۈچ كىتاب»تا شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىكىدەك ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇلمىغان، ھەتتا ئۆزىنى ماركسىزمنىڭ بەزى سۆز-ئىبارىلىرى بىلەن پەردىلىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئاساسىي سىياسىي مەيدانى، نەزەرىيىۋى نۇقتىئىنەزەرلىرى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» بىلەن تولىمۇ ئوخشاش، ئۇ «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ يېڭى ئىچكى-تاشقى ۋەزىيەتتىكى كۆچۈرۈلمىسى، شۇڭا ئۇ ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيانلىق. بۇلار شۇنى كۆرسىتىدۇكى، «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» سىياسىي، ئىدىيە جەھەتتە ئەكسىيەتچىل، ئۇ ئازدېگەندە بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىگە ناھايىتى چوڭقۇر تەسىر كۆرسەتكەن. بۇ كىتاب، ئەمەلىيەتتە، مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ ئەكسىلئىنقىلابىي ھەرىكەت ئېلىپ بېرىشتىكى قىبلىنامىسى بولۇپ قالدى. بارىن يېزىسىدىكى ئەكسىلئىنقىلابىي قوراللىق توپىلاڭ ۋەقەسى بۇنى گەۋدىلىك ئىسپاتلىدى.

تارىخىي تەجرىبىلەر بىزنى تەربىيىلىدى، ئەكسىيەتچىل نەرسىلەر تەنقىد، كۆرەشسىز تارىخ سەھنىسىدىن چۈشۈپ كەتمەيدۇ، ئۇ ھاۋانى زەھەرلەيدۇ. كىشىلەرنىڭ روھىي دۇنياسىنى چىرىتىدۇ. ھازىر «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھەرلىرىنى تازىلايدىغان پەيت كەلدى، ئۈچ كىتاب توغرىسىدىكى تەنقىدنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» توغرىسىدىكى تەنقىد بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقنىڭ ئېغىرلىقىنى ئېنىق كۆ-

شەكىللىنىشى جەريانىدا، كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر بىلەن دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بىر-بىرىنى تولۇقلاش، بىر-بىرىگە تايىنىش مۇناسىۋىتى مەۋجۇت ئىدى. بۇنداق مۇناسىۋەتنىڭ تەرەققىياتى ئوبيېكتىپ جەھەتتە دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى بىلەن چارۋىچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى نورمال ئالماشتۇرۇشنى يولغا قويۇشنى، كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەرنىڭ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەرنى تالان-تاراج قىلماسلىقى، پاراكەندىچىلىك سېلىشقا خاتىمە بېرىشنى، شۇ ئارقىلىق دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە مىللەتلەرنىڭ ئىناقلىقىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى تەلەپ قىلاتتى. شۇڭلاشقا، تالان-تاراج قىلىش ۋە بۆلۈنۈش، تەپرىقچىلىق ھالىتىنى ساقلاشنى مەقسەت قىلغان ئۇرۇشلار تاجاۋۇزچىلىق خاراكتېرىدىكى ئادالەتسىز ئۇرۇشلار ئىدى. چېگرىنىڭ خاتىرجەملىكىنى ساقلاش، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى مەقسەت قىلغان ئۇرۇشلار ئادالەتلىك، تەرەققىيپەرۋەر ئۇرۇشلار ئىدى. قىسقىسى، تارىختىكى مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئۇرۇشلارنى ماركسىزملىق مەيداندا تۇرۇپ كونكرېت تەھلىل قىلىش كېرەك. لېكىن ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى ئۇنداق قىلمىغان. ئاپتور ئېلىمىز تارىخىدىكى هون، تۈرك قاتارلىق كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر بىلەن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇشلارنى ئېلىمىزنىڭ بىرلىككە كەلگەن كۆپ مىللەتلىك دۆلەت بولۇپ شەكىللىنىش جەريانى دائىرىسىدە تەھلىل قىلماي، ئوخشاش بولمىغان ھۆكۈمران سىنىپلار گۇرۇھلىرى ئوتتۇرىسىدىكى، ھۆكۈمران سىنىپلار بىلەن ھۆكۈمرانلىق قىلىنغۇچى سىنىپلار ئوتتۇرىسىدىكى ئەمەلىي پايدا-زىيان مۇناسىۋىتىنى تەھلىل قىلماي، بەلكى كىشىلەرگە ئەتەي مۇنۇلارنى ئۇقتۇرماقچى بولغان: هون، تۈرك قاتارلىق كۆچمەن چارۋىچى مىللەتلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادى، شۇڭا ئۇلار قىلغان ئۇرۇشلار، جۈملىدىن تالان-تاراج خاراكتېرىدىكى ئۇرۇشلار، بۈيۈك بىرلىكنى بۇزىدىغان ئۇرۇشلارنىڭ ھەممىسى تەرەققىيپەرۋەر، ئادالەتلىك ئۇرۇشلار؛ ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى خاندانلىقلار خەنزۇلارنىڭ خاندانلىقى، ئۇلار قىلغان ئۇرۇشلار، جۈملىدىن تالان-تاراج قىلىشقا قارشى تۇرغان ئۇرۇشلار، بۈيۈك بىرلىككە پايدىلىق ئۇرۇشلارنىڭ ھەممىسى «تاجاۋۇز قىلىش»، «ئادالەتسىز» ئۇرۇشلار. ئاپتور مۇنداق مەيداننى ئاساس قىلىپ، «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابىدا دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى ياقلىغان ۋە باشقا مىللەتلەر بىلەن خەنزۇلارنىڭ ئىناق ئۆتۈشىنى تەشەببۇس قىل-

قوشقان؛ ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى جۇڭگو تارىخىنىڭ بىر قىسمى، شۇنداقلا جۇڭگو زېمىنىنىڭ بىر قىسمى بولغان شىنجاڭ تارىخىنىڭ مۇھىم تەركىبى. ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقاتنى ياخشى ئېلىپ بېرىش شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىجتىمائىي پەن، مەدەنىيەت ساھەسىدىكىلەرنىڭ شەرەپلىك ۋەزىپىسى. ھازىر بەزىلەر ئۈچ كىتاب مەسىلىسى ئىلمىي پەندىكى ئوخشاش بولمىغان قاراش مەسىلىسى، دەپ ھېسابلىماقتا. بۇنداق قاراش توغرا ئەمەس. بىر مۇنچە مۇتەخەسسىسلەرنىڭ سۆزلىرى شۇنى چۈشەندۈرۈپ بەردىكى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى ھەرگىزمۇ «ئەستايىدىل ۋە مەسئۇلىيەتچانلىق» بىلەن، «تارىخقا تارىخىي ماتېرىيالىزملىق نۇقتىئىنەزەر بويىچە ئىلمىي تەرىقىدە مۇئامىلە قىلىپ»، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىنىڭ «ھەقىقىي قىياپىتى»نى يېزىپ چىققان بولماستىن، بەلكى تارىخنى بۇرمىلاپ ۋە ئويدۇرۇپ چىقىپ، مۇھەممەت ئىمىننىڭ «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى كۆچۈرۈۋېلىپ، مەلۇم سىياسىي نۇقتىئىنەزەرنى مەقسەتلىك تەشۋىق قىلغان. مۇشۇنداق ئاتالمىش تارىخىي ئەسەرنى مۇھاكىمە قىلماي ۋە بايرىقىمىز روشەن ھالدا تەنقىد قىلماي، ئۇنىڭدىكى خاتالىقلارنىڭ تارقىلىشىغا يول قويىدىغان بولساق، ئۇ ھالدا، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىنى تەتقىق قىلىشقا ئىنتايىن مەسئۇلىيەتسىزلىك بىلەن مۇئامىلە قىلغان بولىمىز. «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنى تەنقىد قىلىپ، ئۇيغۇرلار تارىخىنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشلا ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ تارىخىغا ھەقىقىي ھۆرمەت قىلغانلىق ۋە ئۇنى مۇئەييەنلەشتۈرگەنلىك بولىدۇ.

2. «ئۈچ كىتاب»تىن ئويلىغانلىرىمىز

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب 1986-يىلىدىن 1989-يىلىغىچە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئىككى نەشرىيات تەرىپىدىن ئىلگىرى-كېيىن نەشر قىلىپ تارقىتىلدى، ئۇنىڭدىكى خاتا نۇقتىئىنەزەرنىڭ زەھەرلىرى پۈتۈن شىنجاڭغا تارقىلىپ، يامان ئاقىۋەت كەلتۈرۈپ چىقاردى. بۇنىڭدىكى ئاساسىي ساۋاق مۇنداق ئۈچ مەسىلىدە ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى، ئۈچ كىتاب يېقىنقى بىر ئەسىردىن بۇيان پانتۈركىزمنىڭ شىنجاڭدا تارقالغانلىقى ۋە شىنجاڭغا تەسىر كۆرسەتكەنلىكىنىڭ مەھسۇلى، بۆلگۈنچىلىكنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرىدىكى ئەسىرى بولغان «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ بۈگۈنكى كۈندىكى كۆچۈرۈلمىسى. ئۇنىڭ چوڭقۇر خەلقئارا ۋە ئىچكى ئارقا كۆرۈنۈشى بولۇپلا قالماستىن، بەلكى چوڭقۇر تارىخىي مەنبەسى ۋە ئىدېيىۋى مەنبەسى بار. شىنجاڭدىكى مىللىي

قەشقەردە «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى»نى قۇرۇپ، «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى، مەڭگۈ مۇستەقىل دۆلەت. ئۇ «تۈرك مىللىتىدىن باشقا بارلىق مىللەتلەرگە قارشى تۇرىدۇ» دەپ جاكارلىغان. ئەمما ئۆمرى قىسقا بولغان بۇ ئەكسىيەتچىل ھاكىمىيەت پەقەت ئۈچ ئاي مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇپ، ئۈزۈل-كېسىل گۇمران بولغان. مۇھەممەت ئىمىن چەتئەلگە قېچىپ كەتكەن. 1940-يىلى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دېگەن ئەكسىيەتچىل ئەسەرنى نەشر قىلدۇرغان.

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى» شىنجاڭدا پانتۈركىزمنى تەرغىپ قىلغان ۋە ئۇنى شىنجاڭغا ئېلىپ كىرگەن ۋەكىللىك خاراكتېرىدىكى ئەسەر، ئۇنىڭدا ئەكسىيەتچىل سىياسىي قاراش، تارىخ قارىشى، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى مۇجەسسەملەنگەن. ئۇنىڭدا ئاتالمىش «تۈرك مىللىتى»نىڭ تارىخىي ئورنى ھەددىدىن كۆككە كۆتۈرۈلگەن، ئاتالمىش «تۈرك دۆلىتى»نىڭ چېگرا دائىرىسى خالىغانچە مۇبالىغە قىلىنغان، ئاتالمىش «تۇران مەدەنىيىتى» ھەددىدىن تەرغىپ قىلىنغان، پانتۈركىزم تەلۋىلىكى قوزغىتىلغان. ئۇ جاھانگىرلار روشەن تاجاۋۇزچىلىق مۇددىئاسى بىلەن ئويدۇرۇپ چىققان «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن ئۇقۇمنى شىنجاڭغا زورلاپ تېڭىپ، شىنجاڭ «دۇنيادا ئەڭ قەدىمىي، ئەڭ مەشھۇر، مەدەنىيىتى ئەڭ بۇرۇن تەرەققىي قىلغان»، «مۇستەقىل دۆلەت» دەپ تەرغىپ قىلغان؛ شىنجاڭنىڭ قەدىمدىن تارتىپ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغان؛ «شەرقىي تۈركىستان»نىڭ «دۆلەت قارىشى، مىللەت ئېڭى، دىن قارىشى»نى «كۈچەيتىش»نى تەرغىپ قىلغان؛ شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى «كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ»، «تىرىشىپ كۆرەش قىلىش»قا، «جۇڭگونىڭ ئىسكەنجىسىدىن مەڭگۈ قۇتۇلۇش»قا قۇترىتقان؛ ئۇ شىنجاڭ تارىخىدا ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ خەنزۇلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى زەھەرخەندىلىك بىلەن بۇرمىلىغان. خەنزۇلار بىلەن ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى دوستانە ئالاقىنى، تارىخ تەرەققىياتىنىڭ تىنچلىق، بىرلىككە كېلىشتىن ئىبارەت ئاساسىي ئېقىمىنى پۈتۈنلەي ئىنكار قىلغان، بۇ مۇناسىۋەتنى «تاجاۋۇز قىلىش» بىلەن «تاجاۋۇز قىلىنىش» مۇناسىۋىتى قىلىپ كۆرسەتكەن، خەنزۇلارنى ھەر قايسى ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ دۈشمىنى دەپ قارىغان، ۋەھاكازا. ئۇنىڭ ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلىرى يىغىنچاقلىغاندا، «مىللىتىمىز تۈرك، يۇرتىمىز شەرقىي تۈركىستان» دېگەن شوئاردىن ئىبارەت، تېگى-تەكتىدىن ئېيتقان-

روھىي دۇنياسىنى چىرىتىدۇ. ھازىر «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى ئۈزۈل-كېسىل تەنقىد قىلىپ، ئۇنىڭ زەھەرلىرىنى! تازىلايدىغان پەيت كەلدى، ئۈچ كىتاب توغرىسىدىكى تەنقىدنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» توغرىسىدىكى تەنقىد بىلەن بىرلەشتۈرگەندىلا، ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقنىڭ يىلتىزىنى ئېنىق كۆرۈۋالغىلى، تۈپ خاراكتېرلىك مەسىلىلەرنى ھەل قىلىپ، مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشتىكى مەنىۋى تۈۋرۈكىنى تۈپ ئاساسىدىن قومۇرۇپ تاشلاپ، كادىرلار ۋە ئاممىنى تەربىيىلەپ، بىردەك ئىتتىپاق قىلىشىپ، سوتسىيالىستىك يېڭى شىنجاڭنى تېخىمۇ گۈزەل قىلىپ گۈللەندۈرگىلى بولىدۇ.

ئىككىنچى، ئۈچ كىتاب مەسىلىسى شىنجاڭنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى سىنىپىي كۈرەشنىڭ جىددىيلىكىنى ئەكس ئەتتۈردى، ئۇ شىنجاڭدىكى بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى گەۋدىلىك ئىپادىسى. ئۇ بىزگە شۇنى يەنە بىر قېتىم ئۇقتۇردىكى، سوتسىيالىزم شارائىتىدا، سىنىپىي كۈرەش يەنىلا مۇئەييەن دائىرىدە ئۇزاق مۇددەت مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ، بەزىدە ھەتتا ناھايىتى كەسكىن بولىدۇ. كۈرەشتىكى مەركىزىي مەسىلە ـ ھاكىمىيەت مەسىلىسى. ئىنقىلابىي سىنىپلارمۇ، ئەكسىلئىنقىلابىي سىنىپلارمۇ ھاكىمىيەتنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن ھامان ئالدى بىلەن جامائەت پىكرى تەييارلايدۇ، كۈرەش ھامان ئالدى بىلەن ئىدېئولوگىيە ساھەسىدە ئەكس ئېتىدۇ، بۇ، كىشىلەرنىڭ ئىرادىسىگە باغلىق بولمىغان ئوبيېكتىپ قانۇنىيەت. دەرۋەقە، بۇ خىل كۈرەشنى مۇبالىغە قىلىۋېتىش، سىنىپىي كۈرەشنى كېڭەيتىۋېتىش خاتا، لېكىن، بۇ خىل كۈرەشكە سەل قاراش ۋە ئۇنى كۆرمەسلىكمۇ خاتا.

شىنجاڭ ئازاد بولغاندىن بۇيانقى تارىخ بۆلگۈنچىلىك بىلەن بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنىڭ زادىلا توختاپ قالمىغانلىقىنى كۆرسەتتى. گەرچە ھەر قايسى تارىخىي مەزگىللەردە كۈرەشنىڭ شەكلى ئوخشاش بولمىسىمۇ، لېكىن بارلىق بۆلگۈنچىلەرنىڭ ئورتاق ئالاھىدىلىكى پانئىسلامىزم بىلەن پانتۈركىزمنى ئۆزىگە مەنىۋى تۈۋرۈك قىلىشتىن، «شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتى» قۇرۇشنى نىشان قىلىشتىن ئىبارەت بولۇپ كەلدى، شۇنداق قىلىپ، كۈرەشنىڭ تۈگىمەس ھالدا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى پارچىلاش ياكى ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشتىن ئىبارەت تۈپ مەسىلىگە مەركەزلەشتى. بولۇپمۇ يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، خەلقئارادىكى چوڭ كېلىمات بىلەن مەملىكەت

(ئاخىرى 4-بەتتە)

لوپ، خوتەن ناھىيىلىرى قۇرۇلتاي روھىنى ئەستايىدىل يەتكۈزدى

(بېشى 1-بەتتە)

4-ئاينىڭ 2-، 3-كۈنلىرى خوتەن ناھىيىلىك پارتكوم كېڭەيتىلگەن يىغىن ئېچىپ، جىڭ پىڭ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ روھىنى يەتكۈزدى. يىغىندا ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى يولداش جاڭ جيەنجىڭ ئاپتونوم رايونلۇق 4-قۇرۇلتىيىنىڭ ئەھۋالىنى تونۇشتۇردى، قۇرۇلتاينىڭ ئالاقىدار ھۆججەتلىرىنى يەتكۈزدى. يىغىنغا ھەرقايسى يېزا-بازارلىق پارتكوملارنىڭ شۇجىلىرى، مۇئاۋىن شۇجىلىرى، يېزا باشلىقلىرى، تەشۋىقات گەنسلىرى ۋە ناھىيىگە بىۋاسىتە قاراشلىق ئورۇنلارنىڭ پارتىيىلىك رەھبەرلىرى قاتناشتى. مۇزاكىرە داۋامىدا ئۇلار مۇنداق دېيىشتى: بۇ قېتىمقى قۇرۇلتاي ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئېچىلدى، شۇجى سۇڭ خەنلياڭنىڭ يىغىندا بەرگەن دوكلاتىدا ھەقىقەت ئەمەلىيەتتىن ئىزلەنگەن ھالدا ئىلگىرىكى ئىشلار ئەسلەپ ئۆتۈلدى، كەلگۈسىگە نەزەر سېلىندى، بىز ناھايىتى ئىلھاملاندۇق. بىز قۇرۇلتاينىڭ روھىنى چوقۇم ياخشى يەتكۈزۈپ ۋە ئىزچىللاشتۇرۇپ، قۇرۇلتاي روھىنى ھەرىكىتىمىزدە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، 8-بەش يىللىق پىلانىنى ئورۇنداش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلىمىز.

(بېشى 1-بەتتە)

ئامىنە ئابدۇكېرىم فابرىكىغا كەلگەن تۇققۇز يىلدەك ۋاقىتتىن بۇيان ئىجتىھات بىلەن ئۆگىنىپ، توقۇش ماشىنىسى ئالدىدا جاپاغا چىداپ ئىشلەپ، تېخنىكا سەۋىيىسىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، بىر نەچچە قېتىم «مەشغۇلات ماھىرى» ۋە فابرىكا بويىچە «ئىلغار ئىشلەپچىقارغۇچى» بولۇپ باھالىنىپ شەرەپ دەپتىرىگە يېزىلغان ئىزدا توختاپ قېلىشتەك قاناھەمدە فابرىكىغا نەچچە ئون مىڭ يۈەنلىك مەھسۇلات قىممىتى يارىتىپ بېرىپ، كىشىلەرنىڭ قىزغىن مەدھىيىسىگە سازاۋەر بولغانىدى. ئۇ، ئۆتكەنكى نەتىجىلىرىنى ئەسلەپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى كۈرەش نىشانىسى ئۈستىدە توختالغاندا مۇنداق دېدى: مەغرۇرلۇق ۋە قانائەتچانلىق — ئالغا بېسىشنىڭ دۈشمىنى. مەن قۇرۇلتاي روھىنى زور تۈرتكىلىك كۈچكە ئايلاندۇرۇپ، مەغرۇرلۇق ۋە بىر ئىزدا توختاپ قېلىشتەك قانائەتچانلىق خاھىشىغا خاتىمە

جياۋيۈلۇدىن ئۆگىنىپ، جياۋيۈلۇچە يېڭى كىشىلەردىن بولايلى

«خوتەن گېزىتى» تەھرىر بۆلۈمى «جياۋيۈلۇ» كىنو فىلىمى ئۈستىدە سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزدى

(بېشى، 1-بەتتە)

بىز جياۋيۈلۇنىڭ ئاممىغا بىلەن ئىچقۇيۇن-تاشقۇيۇن بولۇپ، جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتەك ئېسىل پەزىلىتى، ئاممىغا ئىشەنگەن، ئاممىغا تايانغان، دائىم ئاممىنىڭ غېمىنى يەپ، بارلىقىنى ئاممىغا بېغىشلىغانلىقىدەك ئاۋانگارتلىق، نەمۇنىلىك ئىش ئىزلىرىنى ئۆگىنىش ئارقىلىق جەمئىيەتتىكى يامان ئىللەت، ناچار خاھىشلارغا قارشى كۈچلۈك ئوت ئېچىشىمىز كېرەك.

ئۇلار مۇنداق دېيىشتى: جياۋيۈلۇ روھى ياش ئەۋلادلارنى تەربىيىلەشتە ياخشى دەرسلىك. ھازىرقى ياش-ئۆسمۈرلىرىمىز جياۋيۈلۇنى ئانچە-چۈشەنمەيدۇ، شۇڭا جياۋيۈلۇنى ۋە جياۋيۈلۇچە يېڭى كىشىلەرنى كۈچەپ تەشۋىق قىلىشىمىز، جياۋيۈلۇدىن ئۆگىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، جياۋيۈلۇنىڭ ئالىيجاناپ پەزىلىتىنى بىر ئەۋلاد يېڭى كىشىلەرگە تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈشنىڭ مەنىۋى كۈچىگە ئايلاندۇرۇشىمىز كېرەك.

ئۇلار مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «ئۆلگىنىڭ كۈچى چەكسىز.» بىز جياۋيۈلۇنى ئۈلگە قىلىپ پاك-دىيانەتلىك بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئاممىنىڭ قەلبىدىكى ئادەمگە ئايلىنىشىمىز كېرەك. خەلق جياۋيۈلۇدەك جان تىكىپ ئىشلەيدىغان، قىلچىمۇ ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلىمەي، باشقىلارنىڭلا غېمىنى يەيدىغان، كەمتەر، پاك، ساپ دىل كادىرلارنى ئىنتايىن قەدىرلەيدۇ، ھىمايە قىلىدۇ، مەڭگۈ ئۇنۇتمايدۇ.

بېرىپ، جاسارەت بىلەن كۈچۈنۈپ ئىشلەپ، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش داۋامىدا يېڭىلىق يارىتىشقا جۈرئەت قىلىپ، فابرىكىمىزنىڭ روناق تېپىشى ئۈچۈن تېخىمۇ كۆپ تۆھپە قوشىمەن.

يۇقىرىقىلار ئامىنە ئابدۇكېرىمنىڭ يۈرەك سۆزى بولۇپ، ئۇنىڭ تەبەسسۇم يېغىپ تۇرغان چېھرى ۋە قىزغىن روھى ھالىتىدىن ئۇنىڭ ۋەدىسىنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا بولغان ئىرادىسىنى ئايقىنلى بولاتتى.

(بېشى 3-بەتتە)

ئېچىدىكى كىچىك كېلىماتىنىڭ تەسىرىدە، چەت ئەللەردىكى دۈشمەن كۈچلەرنىڭ مىللەت، دىن مەسىلىلىرىدىن پايدىلىنىپ، شىنجاڭغا سىڭىپ كىرىش ۋە ئاغدۇرمىچىلىق، بۇزغۇنچىلىق قىلىش ھەرىكەتلىرىنى جىددىيلەشتۈرۈشكە ئەگىشىپ، ئىچكى-تاشقى مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەر ئۆز ئارا ماسلىشىپ، قۇتراپ كەتتى. مۇشۇنداق ئارقا كۆرۈنۈش ئاستىدا، «ئۈچ كىتاب» ئارقا-ئارقىدىن نەشر قىلىندى. ئاپتور تارىخنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش ۋە ساختا تارىخ ياساش ئارقىلىق، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا زىيان يەتكۈزىدىغان بىر قاتار خاتا نۇقتىئىنەزەرلەرنى تارقىتىپ، ئوبيېكتىپ جەھەتتىكى ئىچكى-تاشقى مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ ھەرىكىتىنىڭ سىياسىي ئېھتىياجىغا ماسلاشتى، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئىتىگە تۈپتىن خىلاپلىق قىلدى.

«ئۈچ كىتاب» مەسىلىسى بىزنى ئىدىيولوگىيە ساھەسىدە مېڭىمىزنى سەگەك تۇتۇپ، بالىلارنى پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق قەتئىي ئىگىلەشكە ئاگاھلاندۇردى. نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىدىيولوگىيە ساھەسىنىڭ ۋالىنىڭ يۈز بېرىشىدىكى تۈپ سەۋەب شۇكى، بەزى يولداشلىرىمىزنىڭ ماركسىزم جەھەتتىكى ئاساسى پۇختا ئەمەس، ئۇلار ماركسىزملىق دۇنيا قاراش ۋە مېتودولوگىيىنى ھەقىقىي ئۆگىنىۋالمىغان، ماركسىزملىق سىياسىي قاراش، مىللەت قارىشى، دىن قارىشى، مەدەنىيەت قارىشى قاتارلىق ئاساسىي نەزەرىيىلەر ھەققىدە تېخى سىستېمىلىق ۋە چوڭقۇر چۈشەنچىگە ئىگە ئەمەس. نەتىجىدە، نەزەرىيە جەھەتتىكى مۇجمەللىك سىياسىي جەھەتتىكى تەۋرىنىشنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. بەزىلەر چوڭ ھەق-چوقنى ئايرىيالمىدى، ئاھەقلىق ئالدىدا ئارىسالدى بولدى، بىر قارارغا كېلەلمىدى. شۇنىڭ بىلەن بەزى خاتالىقى بار ئەسەرلەر، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا تۇسقۇنلۇق قىلىدىغان ئەسەرلەر ۋە باشقا غەلىتە بولمىغان ئەسەرلەر تۇسالغۇسىز ئوتتۇرىغا چىقىپ، خەلقنى، بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنى زەھەرلىدى. بۇ ئەھۋال بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، چوقۇم پارتىيە، سوتسىيالىزم ئىشلىرى ۋە ھەر مىللەت خەلقى ئالدىدا يۈكسەك دەرىجىدە جاۋابكار بولىدىغان مەسئۇلىيەتچانلىق ھېسسىياتى بىلەن ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنى، دېڭ شياۋپىڭ ئەسەرلىرىنى، پارتىيە

پائالىيىتى بىلەن ئورگاننىڭ ھالدا بىرلەشتۈرۈپ ۋە داۋاملىق تەشۋىقات خىزمىتىگە ھەم كادىرلارغا، ئاممىغا ئېلىپ بېرىلىدىغان سىياسىي تەربىيىگە سىڭدۈرۈش كېرەك. تەربىيە ئارقىلىق بەزى كىشىلەر شىنجاڭ تارىخى مەسىلىسى جەھەتتە ئۆزۈندىن بۇيان ھەل قىلالماي كېلىۋاتقان ئىدىيە، نەزەرىيە مەسىلىلىرىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ھەل قىلىپ، توغرا ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى تىكلەپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى كادىرلار ۋە ئاممىنى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش توغرىسىدىكى تەربىيىنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش كېرەك.

ئىككىنچى، شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخى توغرىسىدىكى تەتقىقات ھەم تەشۋىقاتنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت خەلقىنى شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخىنى توغرا چۈشىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش كېرەك. بۇ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب تارقاتقان خاتا كۆز قاراشلارنى تۈپ ئاساسىدىن تۈگىتىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى

نەشر قىلىش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش، بولۇپمۇ شىنجاڭنىڭ تارىخى ھەققىدىكى مەجمۇئەنىڭ تېمىلىرىنى تاللاش ۋە ئۇنى يېزىش، نەشر قىلىش خىزمىتىنى ياخشى تۇتۇش كېرەك. مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان چەت ئەللەردىن ئاپتونوم رايونىمىزغا ئېقىپ كىرگەن شىنجاڭ تارىخىغا، مىللەت ۋە دىن قاتارلىق ساھەلەرگە دائىر ئەسەرلەرنى كۆچ ئۇيۇشتۇرۇپ تەتقىق قىلىپ، تەدبىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، چەت ئەللەردىكى مىللىي بۆلگۈنچى كۈچلەرنىڭ ئاپتونوم رايونىمىزغا سىڭىپ كىرىشىنى قەتئىي توسۇش لازىم.

ئۈچىنچى، ياشلار، ئوقۇغۇچىلارغا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى ۋە شىنجاڭ تارىخى، شىنجاڭدىكى ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخى توغرىسىدىكى ئاساسىي ساۋات تەربىيىسى ئېلىپ بېرىشنى ئىشنى ياخشى تۇتۇش لازىم. ئېنىقلانغان ئەھۋالدىن قارىغاندا، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ياشلار ۋە ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان، بۇ ئىش يۈكسەك دىققەت-ئېتىبارىمىزنى قوزغىشى لازىم. تېزلىكتە كۈچ تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك

غا ماسلاشتى، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنپەئىتىگە تۈپتىن خىلاپلىق قىلدى.

ئۈچ كىتاب مەسىلىسى بىزنى ئىدېئولوگىيە ساھەسىدە ھېچنېمىنى سەگەك تۇتۇپ، بازىلارنى پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق قەتئىي ئىگىلەشكە ئاگاھلاندۇردى. نۆۋەتتە ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىدېئولوگىيە ساھەسىنىڭ ئەھۋالى ئومۇمەن ئالغاندا ياخشى، لېكىن سىياسىي-ئىدىيە، مىللەت، دىن، تارىخ، مەدەنىيەت قاتارلىق جەھەتلەردە بۇرژۇئاچە ئەركىنلەشتۈرۈش پىكىر ئېقىمى تېخى ئۈزۈل-كېسىل تازىلانمايلا قالماستىن، بەلكى مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە بۇرژۇئاچە مىللەت قارىشى، تارىخ قارىشى قاتارلىقلارنىڭ تەسىرىمۇ تېخى ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا. ئەگەر بۇ ۋەزىيەت ھەققىدىكى تونۇشىمىز يېتەرلىك بولمىسا، پرولېتارىيات ئىدىيىسى ئارقىلىق بازىلارنى بىر-بىرلەپ ئىگىلەشتە چىڭ تۇرمىساق، ئۇ ھالدا، ئىنتايىن چوڭ خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويۇشىمىز، ھەتتا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مۇقىملىق ۋە تەرەققىياتتىن ئىبارەت ئومۇمىيلىققا تەسىر يەتكۈزۈپ قويۇشىمىز مۇمكىن. شۇڭا، ھەر دەرىجىلىك پارتكوملار، بولۇپمۇ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى ئاساسىي رەھبىرىي يولداشلارنىڭ ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى خىزمەتلەرنى قەتئىي، بوشاشماستىن چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز. ئوخشاش بولمىغان قاتلاملارنىڭ ئىدىيىۋى ھالىتىنى دائىم ئىگىلەپ ۋە تەھلىل قىلىپ تۇرۇش، ئومۇمىيلىققا ئالاقىدار بولغان مۇھىم مەسىلىلەرنى تۇتۇش، ئۇلارنى بىر-بىرلەپ ئۈزۈل-كېسىل ئېنىقلاش، بىر-بىرلەپ پۇختا ھەل قىلىش، شۇ ئارقىلىق ئىدېئولوگىيە ساھەسىدىكى ھەممە بازىلارنى پارتىيىنىڭ ھەمىشە ئىگىلىشىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

ئۈچىنچى، ئۈچ كىتاب مەسىلىسى بىزگە شۇنىمۇ ئۇقتۇردىكى، ھەر مىللەت كادىرلىرىنىڭ، بولۇپمۇ رەھبىرىي كادىرلارنىڭ سىياسىي سەزگۈرلۈكىنى ئۆستۈرۈش، سىياسىي پرىنسىپاللىقىنى ۋە سىياسىي جەھەتتىكى قەتئىيلىكىنى كۈچەيتىش ئىنتايىن مۇھىم. ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقنى بەزى يولداشلار سەزدى، بەزى يولداشلار سېزەلمىدى، ئايرىم يولداشلار ھەتتا ئۇنى قارىغۇلارچە ماختىدى. بۇ مەسىلىنى ھەل قىلمىساق، ھازىر بۇ ئۈچ كىتاب نەشر قىلىنغان بولسا، كېيىن يەنە قايتا-قايتا باشقا كىتابلار نەشر قىلىنىشى مۇمكىن. بۇ، نەشرىيات تارماقلىرىنىڭلا مەسىلىسى بولماستىن، بەلكى پۈتكۈل ئىدىيىۋى سەپتىكىلەر ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلىشقا تېگىشلىك مەسىلە. بۇنداق ئەھ-

...تۇرغا چىقىپ، خەلقنى، بولۇپمۇ ياش-ئۆسمۈرلەرنى زەھەرلىدى. بۇ ئەھۋال بىزگە شۇنى ئۇقتۇردىكى، چوقۇم پارتىيە، سوتسىيالىزم ئىشلىرى ۋە ھەر مىللەت خەلقى ئالدىدا [illegible] جاۋابكار بولىدىغان مەسئۇلىيەتچانلىق ھېسسىياتى بىلەن ماركسىزم-لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنى، دېڭ شياۋپىڭ ئەسەرلىرىنى، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپىنىڭ بىر قاتار مۇھىم يوليورۇقلىرىنى يۈزەكى ئەمەس، بەلكى ئەستايىدىل، پارچە-پۇرات ئەمەس، بەلكى سىستېمىلىق، دوگما ئەمەس، بەلكى ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ ئۆگىنىپ، سىياسىي سەزگۈرلۈكىمىزنى، سىياسىي پرىنسىپاللىقىمىزنى ۋە سىياسىي جەھەتتىكى قەتئىيلىكىمىزنى زور دەرىجىدە ئۆستۈرۈشىمىز، ئىدىيىۋى سەپتىكى ھەرقايسى تارماقلارنىڭ خىزمەتلىرىنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەپ، 20-ئەسىرنىڭ ئاخىرقى ئون يىلىدا دۆلىتىمىز ئۈچۈن دەۋرگە مۇناسىپ تۆھپە قوشۇشىمىز كېرەك.

3. ئىشنى ئىنچىكە تەربىيىدىن باشلاپ، ئۈچ كىتابنىڭ زەھەرلىرىنى ئۈزۈل-كېسىل تازىلاش كېرەك

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ ئېغىر خاتالىقىنى ۋە ئۇ جەمئىيەتتە پەيدا قىلغان، پەيدا قىلىشى مۇمكىن بولغان ئېغىر زىياننى نەزەردە تۇتۇپ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، تۆۋەندىكى بىرنەچچە تۈرلۈك خىزمەتنى چىڭ ۋە ياخشى تۇتۇپ ئىشلىشىمىز كېرەك:

بىرىنچى، ئۈچ كىتابتىن ئىبارەت قالتىس سەلبىي دەرسلىكتىن تولۇق پايدىلىنىپ، پارتىيىنىڭ مەركىزىي خىزمىتىگە ۋە كادىرلار، ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، پۈتۈن ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت كادىرلار، ئاممىغا، ياش ئوقۇغۇچىلارغا پىلانلىق، مەقسەتلىك ھالدا ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش توغرىسىدا بىر قېتىم چوڭقۇر ئىنچىكە تەربىيە ئېلىپ بېرىشىمىز كېرەك. كىچىك تىپتىكى سۆھبەت يىغىنى، تارىخ مەسىلىلىرى ھەققىدىكى مۇھاكىمە يىغىنى، دوكلات يىغىنى قاتارلىق كۆپ خىل شەكىللەردىن پايدىلىنىپ، ئىنچىكە تەربىيىنى ئاساس قىلىپ، پاكىت قويۇپ، داۋلى سۆزلەپ، داۋلى ئارقىلىق كىشىنى قايىل قىلىپ، ئۈچ كىتابتىكى ئېغىر خاتالىقلارنى كەسكىن كۆرسىتىپ، ئۇلارنىڭ كادىرلار ۋە ئامما ئارىسىدىكى يامان تەسىرلىرىنى پەيدىنپەي تازىلاش كېرەك. تەربىيە پائالىيىتىنى بۇ يىل 5-ئايدا ئېلىپ بېرىلىدىغان مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى تەربىيە ئېيى...

ھەم تەشۋىقاتىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ھەر مىللەت خەلقىنى شىنجاڭ تارىخى ۋە ئاز سانلىق مىللەتلەر تارىخىنى توغرا چۈشىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىش كېرەك. بۇ «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب تارقاتقان خاتا كۆز قاراشلارنى تۈپ ئاساسىدىن تۈگىتىپ، ماركسىزملىق مىللەت قارىشى ۋە تارىخ قارىشىنى پۇختا تىكلەشتە كەم بولسا بولمايدىغان خىزمەت. ئالاقىدار تارماقلار ستراتېگىيىلىك يۈكسەكلىكتە تۇرۇپ، بۇنى ئۇزاق مۇددەتنى كۆزدە تۇتۇپ ئورۇنلاشتۇرۇشى لازىم. بىر تەرەپتىن، مىللەتلەر مۇناسىۋىتى تارىخىغا ئالاقىدار مەسىلىلەر بولغان زور نەزەرىيىۋى مەسىلىلەرنى، مەسىلەن، مىللەتنىڭ شەكىللىنىشى مەسىلىسى، جۇڭگو ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرى ھەققىدىكى ئۇقۇم ھەم ئۇنىڭ مەنىسى مەسىلىسى، دۆلەتنىڭ بىرلىكى ۋە بۆلگۈنچىلىك ھەم مىللەتلەر ئوتتۇرىسىدا بولغان ئۇرۇش مەسىلىسى، تارىختىكى ۋەتەنپەرۋەرلىك ۋە خائىنلىق مەسىلىسى، مىللەتلەر مۇناسىۋىتىدىكى ئاساسىي ئېقىم بىلەن تارماق ئېقىم مەسىلىسى قاتارلىق مەسىلىلەرنى دۆلەتنىڭ بىرلىكىگە ۋە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا پايدىلىق بولۇش روھى بويىچە نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنى بىرلەشتۈرۈپ تېخىمۇ چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ، ئۈچ كىتابتا قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىلگەن نەزەرىيە جەھەتتىكى ھەق-ناھەقنى يېڭىباشتىن توغرىلاش كېرەك؛ يەنە بىر تەرەپتىن، ئاز سانلىق مىللەتلەر يېزىقىدا شىنجاڭ تارىخىغا ئائىت ئومۇملاشتۇرۇش خاراكتېرىدىكى ۋە ئوقۇشلۇق خاراكتېرىدىكى كىتابلارنى تەرجىمە قىلىش،

بېرىش ئىشىنى ياخشى تۇتۇش لازىم. ئېنىقلانغان ئەھۋالدىن قارىغاندا، «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتاب ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ياشلار ۋە ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان، بۇ ئىش يۈكسەك دىققەت-ئېتىبارىمىزنى قوزغىشى لازىم. تېزلىكتە كۈچ تەشكىللەپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ھەر دەرىجىلىك ھەر خىل مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئۈچۈن شىنجاڭ تارىخىغا دائىر ئاساسىي ساۋاتقا يېتىدىغان يۇرت تارىخى دەرسلىكىنى تۈزۈپ چىقىش ۋە ئۇنى ھەقىقىي تۈردە ئوقۇتۇش پىلانىغا كىرگۈزۈپ، پەيدىنپەي يولغا قويۇش لازىم. ھەر دەرىجىلىك پارتىيە مەكتەپلىرى، كادىرلار مەكتەپلىرىمۇ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇپ، بۇ جەھەتتىكى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى لازىم.

قىسقىسى، ھەر جەھەتتىكى پىلانلىق، قەدەم-باسقۇچلۇق، پۇختا خىزمەت ئارقىلىق، ھەم «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نى تەنقىد قىلىپ سېسىتىپ، ئۇنى كوچىدىن ئۆتكەندە ھەممە ئادەم ئۇر-ئۇر قىلىدىغان چاشقانغا ئايلاندۇرۇشىمىز، ھەم كۆپچىلىكنى «ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ خاتالىقلىرى ھەققىدە ئېنىق تونۇشقا ئىگە قىلىپ، شۇ ئارقىلىق تونۇشنى ئۆستۈرۈش، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش، ئىتتىپاقلىقنى كۈچەيتىش، بىر نىيەتتە ھەمكارلىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بۈگۈندىن كېيىنكى ئون يىلدىكى ئىككىنچى قەدەملىك ستراتېگىيىلىك نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا بىرلىكتە تىرىشىش مەقسىتىگە يېتىشىمىز لازىم.

تۆۋەندىكى كىنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ قاراقاش ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ 01539—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى △ لوپ ناھىيىلىك گىلەم كارخانىسىدىن تۇرسۇنتوختى قۇربان نامىدا 15—48-نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى △ ۋىلايەتلىك پەن-تېخنىكا جەمئىيىتىنىڭ 00099—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى △ گۇما ناھىيىلىك دېھقانچىلىق ماشىنىلىرى ياساش-رېمونت قىلىش زاۋۇتىنىڭ 00415—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى △ لوپ ناھىيە ناۋا يېزىسىنىڭ 02386—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيە ئاقساراي يېزىسىدىن ئابدىرېھىم نامىدىكى ئاپتوموبىلىنىڭ 3010056510-نومۇرلۇق فۇجىيا فېي كىنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيە كاۋاك يېزا ئوتتۇرا مەكتىپىنىڭ 01730—46-نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كىنىشكىسى.

قانۇن مەسلىھەتچىسى تەكلىپ قىلغانلىق توغرىسىدا ئېلان

خوتەن ۋىلايەتلىك ئىقتىسادىي ئادۋوكاتلىق ئىشخانىسى ئورنىدىن ئادۋوكات دۆك ۋۇنى بانكىمىزنىڭ قانۇن مەسلىھەتچىلىكىگە تەكلىپ قىلدۇق، بۇنىڭدىن كېيىن قانۇنغا ئالاقىدار ئىشلارنى مەسلىھەتچى ئادۋوكاتنىڭ بېجىرىشىگە ھاۋالە قىلىپ، بانكىمىزنىڭ قانۇنىي ھوقۇق — مەنپەئىتىنى قانۇن بويىچە قوغدايمىز. ئالاھىدە ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش قىلىنىدۇ.

جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسى خوتەن ۋىلايەتلىك مەركىزىي تارماق بانكىسى. بانكا باشلىقى: لۇ خېشېڭ

ئادۋوكاتنىڭ ئىش بېجىرىش ئورنى: ۋىلايەتلىك ئەدلىيە باشقارمىسىدا

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 26-كۈنى

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
13
(شەنبە)
4958-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى : CN65—0053/Z ، ۋەكالەت نومۇرى : 28—57

7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى يېپىلدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 9-ئاپرېل خەۋىرى. 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى قاراپ چىقىلغان تۈرلۈك تەكلىپ لايىھىلىرىگە ئاۋاز بېرىپ بولغاندىن كېيىن، بۈگۈن چۈشتىن كېيىن خەلق سارىيىدا يېپىلدى.

يىغىندا گوۋۇيۈەن ئوتتۇرىغا قويغان «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى» شۇنىداقلا لى پېڭ زۇڭلىنىڭ بۇ تېزىس توغرىسىدا بەرگەن دوكلاتى تەستىقلاندى. يىغىن بۇ مۇناسىۋەت بىلەن قارار ماقۇللاپ، پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى يۈكسەك تارىخىي مەسئۇلىيەتچانلىق ۋە دەۋرنىڭ تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى بىلەن قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھاتتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ئەمەلىيەتكە پائال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىپ، تارىخ بىزگە تاپشۇرغان مۇقەددەس

لىقلار بىلەن بىللە رەئىس سەھنىسىدىن ئورۇن ئالدى.

يىغىنغا ئىجرائىيە رەئىس، كومىتېت باشلىقى ۋەن لى رىياسەتچىلىك قىلدى. بۈگۈنكى يىغىنغا 2610 نەپەر ۋەكىل قاتناشتى.

ۋەكىللەر ئېلېكترونلۇق ئاۋاز بېرىش ئەسۋابىدا ئاۋاز بېرىش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ، ئالدى بىلەن تېزىس ۋە تېزىس دوكلاتى توغرىسىدىكى قارارنى ماقۇللىدى. ئارقىدىن 1990-يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانىنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى ۋە 1991-يىللىق خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىيات پىلانى توغرىسىدىكى قارار، 1990-يىللىق دۆلەت خامچوتىنىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالى ۋە 1991-يىللىق دۆلەت خامچوتى توغرىسىدىكى قارار ماقۇللاندى.

بۈگۈنكى يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى» ماقۇللاندى. بۇ قانۇن جەمئىي تۆت قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، 29 باب. ئۇ ئومۇمىي پرىنسىپ، سوراق

تېت باشلىقى ۋەن لى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنىنىڭ يېپىلغانلىقىنى جاكارلىدى. ھەربىي ئوركېستىر ھەيۋەتلىك جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شېئىرىنى ئورۇندىدى.

بۈگۈنكى يىغىندا رەئىس سەھنىسىدىن ئورۇن ئالغانلاردىن يەنە تيەن جىيۈن، لى تيېيىڭ، لى شىمىڭ، ۋۇ شۆچيەن، چىن جۈيى، دىڭ گۇەنگېن، بو يىبو، ليۇ خۇاچىڭ، ياڭ بەيبىڭ، ۋېن جىياباۋ، زوجيا خۇا، ۋاڭ بىڭچيەن، سۇڭ جيەن، ۋاڭ فاڭ، لى گۇيشيەن، چېن شىتۇڭ، چېن جۇنشېڭ، چيەن چىچېن، رېن جيەنشىن، ليۇ فۇجى، ۋاڭ رېنجۇڭ، خۇاڭ شۆجې، گۇ مۇ، ياڭ جىڭرېن، كاڭ كېچىڭ، جۇ پېيۈەن، ۋاڭ گۇاڭيىڭ، جاۋ پۇچۇ، ماۋ يىرۇي، ۋاڭ ئېنماۋ، خۇ شېڭ، سۇن شياۋسۇن، چېڭ سىيۈەن، سۇ بۇچىڭ، ئىسمائىل ئەھمەت، خۇ جىڭرۇ، يې شۈەنپىڭلار بار.

مەركەزدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىك ئورگانلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ھەرقايسى دېموكراتىك پارتىيە-گۇرۇھلار

خوتەن گېزىتى باشماقالىسى

ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، ئۇلۇغۋار ئىشلارنى ئورتاق يارىتايلى

— 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 4-يىغىنى، سىياسىي كېڭەش 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتى 4-يىغىنىنىڭ يېپىلغانلىقىنى تەبرىكلەيمىز

ئاپرېل، ھەر خىل گۈللەر ھۇپپىدە ئېچىلغان بېيجىڭدا مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى كۆز تىككەن 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى ۋە سىياسىي كېڭەش 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك كومىتېتىنىڭ 4-يىغىنى غەلىبىلىك يېپىلدى.

ئېلىمىز سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنىڭ ئاچقۇچلۇق پەيتىدە ئېچىلغان «ئىككى يىغىن» بارلىق ۋەكىللەر ۋە ئەزالارنىڭ ئورتاق تىرىشىشى ئارقىسىدا، ناھايىتى ياخشى ئېچىلدى، بەلگىلەنگەن تۈرلۈك كۈن تەرتىپلەرنى تولۇق ئورۇندىدى، ئۇ، دېموكراتىك يىغىن، ئىتتىپاق قىلىش يىغىنى، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەيدىغان يىغىن، جۇڭخۇا ئوغۇل-قىزلىرىنى مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدىكى ئۇلۇغۋار نىشانغا قاراپ باتۇرلارچە ئىلگىرىلەشكە رىغبەتلەندۈرىدىغان يىغىن بولدى.

ۋەكىللەر ۋە ئەزالار لى پېڭ زۇڭلى بەرگەن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى توغرىسىدىكى دوكلات»قا ۋە «تېزىس»قا يۇقىرى باھا بەردى، بۇ ئىككى ھۆججەتتە ئېگىز تۇرۇپ يىراققا نەزەر تاشلانغان، ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدىگەن، ئۇ كىشىلەر قەلبىنى ھاياجانغا سالىدۇ. ئۇ 90-يىللاردا جۇڭخۇا ئېلىنى گۈللەندۈرۈشنىڭ ھەرىكەت پروگراممىسى. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ئەمەلگە ئاشۇرۇلسا، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىگىلىك يارىتىش تارىخىدا يېڭى نامايەندە بولۇپ قالىدۇ، دۆلىتىمىز تېخىمۇ كۆتۈرەڭگۈ قىياپەت بىلەن دۇنيادىكى مىللەتلەر قاتارىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرالايدۇ، دەپ ھېسابلىدى. ئىككى يىغىنغا كومپارتىيە رەھبەرلىكىدە چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىستىك تۈزۈمدە چىڭ تۇرۇش، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، 90-يىللاردا تېخىمۇ گۈزەل سەھىپە يارىتىش، تېخىمۇ يېڭى، تېخى

تەستىقلىشىدىن ئۆتكەن ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى دۆلەتنىڭ ئىرادىسىگە ۋە ئومۇمىي خەلقنىڭ ئىرادىسىگە ئايلىنىپ، دەۋرىيلىك خاراكتېرگە ۋە چاقىرىق قىلىش كۈچىگە ئىگە بولدى. ھازىر نىشان ئېنىق كۆرسىتىپ بېرىلدى، فاڭجېن بېكىتىلىپ بولدى، ۋەزىپە ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇلدى. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئەڭ مۇھىم خىزمەت ئۇنى قەتئىي ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، گۈزەل ئۇلۇغۋار پىلاننى قەدەممۇ قەدەم، سەلتەنەتلىك ھالدا رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشتىن ئىبارەت.

«تېزىس»نى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئۇنى ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، تونۇشنى، ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش لازىم. ئىلگىرىكى بەش يىللىق پىلاننى تەشۋىق قىلىش، يولغا قويۇش جەھەتتىكى ياخشى تەجرىبىلەرنى قوبۇل قىلىپ، ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاندىكى ئاساسلىق كۈرەش نىشانىنى، ئاساسىي يېتەكچى فاڭجېننى داغدۇغىلىق تەشۋىق قىلىش، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش، ئىجتىمائىي تەرەققىيات ۋە ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش ۋەزىپىلىرىنى، تەلەپلىرىنى تەشۋىق قىلىپ، ئۇنى كىشىلەر قەلبىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالدۇرۇش لازىم. «تېزىس» پارتىيىمىزنىڭ سوتسىيالىزمنىڭ دەسلەپكى باسقۇچىدىكى ئاساسىي لۇشيەنىنىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى، جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش توغرىسىدىكى 12 ماددىلىق پرىنسىپنىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى، پارتىيە 13-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 7-ئومۇمىي يىغىنىدا ماقۇللانغان «ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنى تۈزۈش توغرىسىدىكى تەكلىپى»نىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى. «تېزىس»نى ئۆگىنىشنى پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، 12 ماددىلىق پرىنسىپ ۋە «تەكلىپ»نى ئۆگىنىش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئىگىلەش لازىم. بولۇپمۇ بەش ماددىلىق ئاساسىي يېتەكچى فاڭجېننى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈش،

ھاتتىن ئىبارەت ئۇلۇغ ئەمەلىيەتكە پائال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ھەممە بىرنىيەتتە بولۇپ، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىپ، تارىخ بىزگە تاپشۇرغان مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئورۇنداش، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسىدا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ كۆرەش قىلىشقا چاقىردى.

ئېلىمىزنىڭ ئالىي دۆلەت ھوقۇقلۇق ئورگىنى 16 كۈن داۋاملاشقان بۇ قېتىمقى يىغىن مەزگىلىدە، 20-ئەسىرنىڭ ئاخىرقى ئون يىلىدىكى ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىدىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار پىلاننى ئەستايىدىل قاراپ چىقتى. ۋەكىللەرنىڭ قاراپ چىقىش پىكىرلىرىگە ئاساسەن، «تېزىس» شۇنداقلا لى پېڭ زۇڭلىنىڭ دوكلاتىنىڭ يۈزگە يېقىن جايىغا تۈزىتىش كىرگۈزۈلدى.

بۈگۈن پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئارزۇسىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدىغان، پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئىرادىسى مۇجەسسەملەشكەن بۇ ئىككى ھۆججەت يىغىندا ماقۇللانغان چاغدا 10 مىڭ كىشىلىك چوڭ زالدا قىزغىن ئالقىش ياڭرىدى.

چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتە بۈگۈنكى يىغىننىڭ ئىجرائىيە رەئىسى، ھەيئەت رىياسەتچىسىنىڭ دائىمىي رەئىسلىكىنى ئۈستىگە ئالغان ۋەن لى، پېڭ چۇڭ، ئاپېي ئاۋاڭجىمېي، سەيپىدىن ئەزىزى، رۇڭ يىرېن، يې فېي، لياۋ خەنشېڭ، نى جىفۇ، چېن مۇخوا، فېي شياۋتوڭ، سۇن چىمېڭ، لېي جيېچيۇڭ، ۋاڭ خەنبىڭلار جىياڭ زېمىن، ياڭ شاڭكۇن، لى پېڭ، لى شيەنىيەن، چياۋ شى، سۇڭ پىڭ، لى رۇيخۇەن، ۋاڭ چېن قاتار-

بۈگۈنكى يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى» ماقۇللاندى.

بۇ قانۇن جەمئىي تۆت قىسىمغا بۆلۈنگەن بولۇپ، 29 باب. ئۇ ئومۇمىي پرىنسىپ، سوراق قىلىش تەرتىپى، ئىجرا قىلىش تەرتىپى، چەت ئەللەرگە چېتىشلىدىغان ھەق تەلەپ دەۋا تەرتىپى ئۈستىدە چىقىرىلغان ئالاھىدە بەلگىلىمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ مۇھىم قانۇننىڭ رەسمىي ۋۇجۇتقا كېلىشى ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك قانۇن-تۈزۈم قۇرۇلۇشىدا يېڭى ئىلگىرىلەش بولغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. بۇ قانۇن ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ داۋا قانۇنى (سىناق تەرىقىسىدە يولغا قويۇش نۇسخىسى)» ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

يىغىندا ئاۋاز بېرىش ئارقىلىق يەنە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ چەت ئەللىك سودىگەرلەر مەبلەغ سېلىپ باشقۇرغان كارخانىلار ۋە چەت ئەل كارخانىلىرىنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ماقۇللاندى. بۇ قانۇن جەمئىي 30 ماددا بولۇپ، 1991-يىل 7-ئاينىڭ 1-كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ، «جۇڭگو ۋە چەت ئەل شېرىكچىلىكىدىكى كارخانىلارنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ۋە «چەت ئەل كارخانىلىرىنىڭ تاپاۋەت بېجى قانۇنى» ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

بۈگۈنكى يىغىندا يەنە مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار، ئالىي خەلق سوت مەھكىمىسىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار، ئالىي خەلق تەپتىش مەھكىمىسىنىڭ خىزمەت دوكلاتى توغرىسىدىكى قارار ماقۇللاندى.

چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچتىن 35 مىنۇت ئۆتكەندە، كومە-

ئەمەت، خۇجەندرۇ، يې شۇۋەنپىڭلار بار.

مەركەزدىكى پارتىيە، ھۆكۈمەت، ئارمىيە رەھبەرلىك ئورگانلىرىنىڭ مەسئۇللىرى، ھەرقايسى دېموكراتىك پارتىيە-گۇرۇھلار ۋە ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ مەسئۇللىرى يىغىنغا سىرتتىن قاتناشتى.

ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق ئەلچىلىرى يىغىننى سىرتتىن ئاڭلىدى.

تۆرەڭگۈ قىياپەت بىلەن دۇنيادىكى مىللەتلەر قاتارىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرالايدۇ، دەپ ھېسابلىدى. ئىككىنچى يىغىندا كومپارتىيە رەھبەرلىكىدە چىڭ تۇرۇش، سوتسىيالىستىك تۈزۈمدە چىڭ تۇرۇش، پۈتۈن مەملىكەت خەلقى ئىتتىپاقلىشىپ كۆرەش قىلىپ، 90-يىللاردا تېخىمۇ گۈزەل سەھىپە يارىتىش، تېخىمۇ يېڭى، تېخىمۇ گۈزەل پىلان تۈزۈپ، كېيىنكى ئەسىردە تېخىمۇ يۇقىرى نىشانغا قاراپ يۈرۈش قىلىش ئۈچۈن پۇختا ئاساس سېلىشتىن ئىبارەت ئورتاق كۈچلۈك سادا سىڭگەن.

مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ

كى تەكلىپى» نىڭ كونكرېتلاشتۇرۇلۇشى. «تېزىس» نى ئۆگىنىشنى پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، 12 ماددىلىق پرىنسىپ ۋە «تەكلىپ» نى ئۆگىنىش بىلەن زىچ بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنىڭ روھىي ماھىيىتىنى ئىگىلەش لازىم. بولۇپمۇ بەش ماددىلىق ئاساسىي يېتەكچى قائىدىسىنى چوڭقۇر ئۆزلەشتۈرۈش، يەنى قەتئىي تەۋرەنمەستىن جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يولىدا مېڭىش؛ ئىسلاھات، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىلگىرى سۈرۈش؛ خەلق ئىگىلىكىنى ئۇدا،

(ئاخىرى 4-بەتتە)

خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى، 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ۋە «تېزىس» ھەققىدە دوكلات توغرىسىدىكى قارار

(1991-يىل 4-ئاينىڭ 9-كۈنى 7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنىدا ماقۇللانغان)

7-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 4-يىغىنى گوۋۇيۈەن ئوتتۇرىغا قويغان «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى (لايىھەسى)» نى مۇزاكىرە قىلدى ۋە قاراپ چىقتى. لى پېڭ زۇڭلىنىڭ گوۋۇيۈەنگە ۋەكالىتەن بەرگەن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى توغرىسىدىكى دوكلاتى» نى قاراپ چىقتى. يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: «تېزىس» ۋە دوكلاتتا ئوتتۇرىغا قويۇلغان بۇندىن كېيىنكى ئون يىللىق ئاساسلىق كۆرەش نىشانى ۋە ئاساسىي يېتەكچى قائىدە، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ۋەزىپە ۋە سىياسەتلىرى، ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش ۋە سىرتقا قارىتا ئىشىكنى ئېچىۋېتىشنى كېڭەيتىش جەھەتتىكى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋە تەدبىرلەر جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇشنىڭ ئومۇمىي تەلىپىگە ئۇيغۇن بولۇپ، پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى ۋە تۈپ مەنپەئىتىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بەردى. ئۇنى ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى ۋە پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ تىرىشىپ كۆرەش قىلىشى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرغىلى بولىدۇ. يىغىن «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى» نى تەستىقلاشنى قارار قىلدى، لى پېڭ زۇڭلىنىڭ دوكلاتىنى تەستىقلىدى.

يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە، ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىپ، تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىشتە چىڭ تۇرۇپ، ئومۇميۈزلۈك ھالدا سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ يېڭى ۋەزىيىتىنى ياراتتى، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ 6-بەش يىللىق پىلانى ۋە 7-بەش يىللىق پىلانىنى بىر قەدەر ياخشى ئورۇنداپ، زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ بىرىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ، پۈتۈن دۇنيانى كۆز تىككۈدەك غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈردى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، يەنە شۇنىمۇ كۆرۈشىمىز كېرەككى، ئېلىمىز تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت بولۇپ، سوتسىيالىزمنىڭ تۆۋەن باسقۇچىدا تۇرۇۋاتىدۇ. ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتتا يەنە نۇرغۇنلىغان قىيىنچىلىق ۋە مەسىلىلەر مەۋجۇت. بۇنىڭغا يۈكسەك دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك، سەل قاراشقا ھەرگىز بولمايدۇ.

يىغىن مۇنداق دەپ ھېسابلىدى: 1991-يىلدىن 2000-يىلغىچە بولغان ۋاقىت ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ تارىخىي مۇساپىسىدىكى ئىنتايىن ئاچقۇچلۇق مەزگىل بولىدۇ. 1990-يىللاردا 1980-يىللاردا قولغا كەلتۈرگەن غايەت زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، ئىقتىسادنىڭ گۈللىنىشى ۋە جەمئىيەت تەرەققىياتىنى يەنىمۇ ئىلگىرى سۈرۈش ياكى سۈرەلمەسلىكىمىز ئېلىمىزنىڭ سوتسىيالىستىك تۈزۈمىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئىستىقبالى ۋە تەقدىرىگە بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك. خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان تېزىسى ئېلىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇشنىڭ ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى ھەرىكەت پروگراممىسى.

(ئاخىرى 4-بەتتە)

يازلىق ۋاقىت تۈزۈمى 14-كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ

بۇ يىلقى يازلىق ۋاقىت تۈزۈمى 4-ئاينىڭ 14-كۈنى (يەكشەنبە) دىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ. 14-كۈنى ئۈرۈمچى ۋاقتى سائەت 0 بولغاندا، سائەت ئىسترېلكىسىنى بىرگە توغرىلاڭ.

مەشغۇلات ۋاقتى مۇنداق بولىدۇ:

15-كۈنىدىن باشلاپ ئۈرۈمچى ۋاقتى ئەتىگەن سائەت 8 دىن 12 گىچە ئىش ۋاقتى، 12 دىن 2:30 غىچە چۈشلۈك دەم ئېلىش، 2:30 دىن 6:30 غىچە ئىش ۋاقتى بولىدۇ.

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ تارىخ ماتېرىياللىرىدىكى خاتالىقلاردىن 100 مىسال

تۈزگۈچىدىن

تۇرغۇن ئالماس 1986-يىلىدىن 1989-يىلىغىچە ئارقا-ئارقىدىن «ئۇيغۇرلار»، «ھونلارنىڭ قىسقىچە تارىخى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر ئەدەبىياتى» دېگەن ئۈچ كىتابنى يېزىپ، ئوچۇقتىن-ئوچۇق مۇستەقىللىقنى تەرغىپ قىلدى، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قۇتراتتى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىغا، ۋەتەننىڭ بىرلىكىگە بۇزغۇنچىلىق قىلدى. ئۈچ كىتابتىكى ئاساسىي ئەكسىيەتچىل نۇقتىئىنەزەرلەر ۋە ئۇنىڭ مەزمۇنى ئاپتورنىڭ ئىدېيىۋى سىستېمىسى ۋە سىياسىي مەيدانىنىڭ پانتۈركىزمچى مۇھەممەت ئىمىن، قۇربان قوداي قاتارلىق كىشىلەر بىلەن تومۇرداش ئىكەنلىكىنى تولۇق ئاشكارىلاپ بەردى. ئاپتور تارىخ ماتېرىياللىرىنى بۇرمىلاش، ئۆزگەرتىش، ھەتتا ئويدۇرۇپ چىقىشتەك قەبىھ ۋاسىتىلەرنى قوللىنىپ، ساختا تارىخ توقۇپ چىقىپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىك ئۈچۈن ئاتالمىش تارىخىي ئاساس يارىتىپ بەردى.

ئاپتور كىتابخانلارنى ئالداپ، يوشۇرۇن مەقسىتىگە يېتىش ئۈچۈن، ئۈچ كىتابتا ۋاسىتە تاللاپ ئولتۇرماي تارىخنى خالىغانچە ئويدۇرۇپ چىققان، بۇرمىلىغان ۋە توقۇپ چىققان، شۇڭا ئۈچ كىتابتىكى خاتالىق ھەقىقەتەن بەك كۆپ، سەھىپە چەكلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ خاتالىقلاردىن 100 مىسال كۆرسىتىپ، كىتابخانلارنىڭ پايدىلىنىشىغا سۇنىدۇق، بۇ 100 مىسال ئارقىلىق ئۈچ كىتابتىكى خاتالىقلارنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. بۇ ماتېرىيالدىكى «خاتاسى» ئۈچ كىتابتىكى ئەسلى تېكىستنى كۆرسىتىدۇ، «توغرىسى» تارىخىي ماتېرىيال مەنبەسىنى كۆرسىتىدۇ، «ئىلاۋە» تۈزگۈچى تەرىپىدىن بېرىلدى.

1. خاتاسى: قەتئىي ئۈزۈپ ئېيتىش كېرەككى، ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى — ئوتتۇرا ئاسىيا. («ئۇيغۇرلار»، 1-بەت)

ئىلاۋە: ئاپتورنىڭ مەنتىقىسى بويىچە، «شەرقتە ھىنگان تاغلىرىدىن غەربتە كاسپىي دېڭىزىغىچە، شىمالدا ئالتاي تېغىدىن جەنۇبتا ھىمالايا تاغلىرىغىچە» بولغان جايلار «ئوتتۇرا ئاسىيا» دەپ ئاتىلارمىش، بۇ جايلاردا ياشىغان قەدىمكى ئىرقلار ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ئىمىش، شۇڭا «ئوتتۇرا ئاسىيا» ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتىمىش. تارىختىن ئاز-تولا خەۋىرى بار كىشىلەر ئوتتۇرا ئاسىيا رايونىنىڭ تۇرغۇن ئالماس ئېيتقاندەك ئانچە چوڭ ئەمەسلىكىنى، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئىرقلارنىڭ ھەممىسىلا ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادى ئەمەسلىكىنى بىلىدۇ.

ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا ئىلىم-پەن ساھەسىدىكىلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسى توغرىسىدا ئاساسىي خۇلاسىگە كەلدى. ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسىنىڭ رەت تەرتىپى مۇنداق: ئۇيغۇرلار — خۇيخې (خۇيخۇ)لار — تېلېلا (قاڭقىللار) — دىڭلىڭلار. مۇھەممەت ئىمىن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇنجى بولۇپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى — ئوتتۇرا ئاسىيا، دەپ دەۋا قىلغان. ئۇ كىتابىدا مۇنداق دېيىلگەن: «ھازىرقى زامان ئەسەرلىرىدە شەرقىي تۈركىستان دەپ

تۈرك يېزىقى بىر-بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئىككى خىل يېزىق.

بۇ ئابزاس سۆزدە تۇرغۇن ئالماس ئۆزىنىڭ سىياسىي مەقسىتىنى كۆزدە تۇتۇپ، تۈرك يېزىقى بىلەن قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئىجاد قىلىنغان ۋاقتىنى غەرەزلىك ھالدا 2300 يىلدىن كۆپرەك ئىلگىرى سۈرگەن.

3. خاتاسى: بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ۋە قېرىنداشلىرىمىز تارىخ دەۋرىگە كىرگەندىن باشلاپ، مىلادىنىڭ 14-ئەسىرىگىچە بولغان ناھايىتى ئۇزۇن تارىخىي دەۋردە ئۇلۇغ ئوغۇز ئىمپېرىيىسى — ئۇلۇغ ھون تەڭرىقۇتلۇقى (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 220-يىلىدىن مىلادى 216-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ياۋروپا ھون ئىمپېرىيىسى (مىلادى 375-يىلىدىن 468-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئاق ھون (ئېفتالىت) ئىمپېرىيىسى (مىلادى 420-يىلىدىن 565-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇلۇغ كۆك تۈرك قاغانلىقى (مىلادى 551-يىلىدىن 745-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر-ئورخۇن قاغانلىقى (مىلادى 646-يىلىدىن 845-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر ئىدىقۇت خانلىقى (مىلادى 850-يىلىدىن 1335-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇيغۇر قاراخانىلار دۆلىتى (مىلادى 850-يىلىدىن 1212-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، غەزنەۋىلەر سۇلتانلىقى (مىلادى 960-يىلىدىن 1187-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، ئۇلۇغ سالجۇقىلار سۇلتانلىقى (مىلادى 1040-يىلىدىن 1157-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، خارەزم شاھلار دۆلىتى (مىلادى 1172-يىلىدىن 1231-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن)، سەئىدىيە خانلىقى (مىلادى 1504-يىلىدىن 1678-يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن) قاتارلىق ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك، باي، مەدەنىيەتلىك دۆلەتلەرنى قۇرۇپ، پارلاق مەدەنىيەت يارىتىپ، ئىنسانىيەتنىڭ تارىخىي تەرەققىياتى ۋە مەدەنىيىتىگە ئۆچمەس تۆھپىلەرنى قوشقان. («ئۇيغۇرلار»، 3-، 4-بەتلەر)

ئىلاۋە: «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابتا ئېيتىلغان 11 ئىمپېرىيە، قاغانلىق، خانلىق ۋە سۇلتانلىقنىڭ بەزىسى تارىختا مەۋجۇت بولمىغان، بەزىسى ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى بىلەن قىلچە مۇناسىۋەتسىز، بەزىسى جۇڭگو تارىخى كاتېگورىيىسىگە كىرمەيدۇ. ئاپتورنىڭ ئەھمەتنىڭ دوپپىسىنى سەمەتكە كىيدۈرۈپ، خالىغانچە تارىخ ئويدۇرۇپ چىقىشتىكى مەقسىتى بۇ ئىمپېرىيە، قاغانلىق، خانلىق، سۇلتانلىقلارنىڭ قۇرغۇچىلىرى ئاپتور ئېيتقان ئۇيغۇرلارنىڭ «ئەجدادلىرى ۋە قېرىنداشلىرى» دەپ تەكىتلەپ، مىللىي بۆلگۈنچىلىكنى تەرغىپ قىلىدىغان، مۇستەقىللىقنى قوزغىتىدىغان سىياسىي مەيدانى ۋە سىياسىي نۇقتىئىنەزەرى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇشتىن ئىبارەت.

4. خاتاسى: ئوتتۇرا ئاسىيا ئەڭ قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى بولۇپ قالماستىن، بەلكى دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ قەدىمكى، ئەڭ مەشھۇر ئالتۇن بۆشۈكىنىڭ بىرىدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن تارىخچى مورگان: «دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئاچقۇچى تارىم ۋادىسىغا كۆمۈلۈكتۇر. بۇ ئاچقۇچ قاچان تېپىلىدىكەن، شۇ چاغدا دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ سىرى ئېچىلغۇسى» دېگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 4-بەت)

توغرىسى: «مورگاننىڭ ئۇلۇغ تۆھپىسى شۇكى، ئۇ ئاساسىي ئالاھىدىلىك جەھەتتە بىزنىڭ يازما تارىخىمىزدىن بۇرۇن

كۆچكەن شەرقىي ئۇيغۇرلار بولسا بۇنىڭدىن 8000 يىللار بۇرۇن تارىم ۋادىسىدىن موڭغۇلىيىگە ۋە بايقال كۆلى ئەتراپلىرىغا كۆچكەن ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەۋلادى ئىدى.

بۇنىڭدىن 8000 يىللار بۇرۇنقى كۆچۈشتە تارىم ۋادىسىدىن لاداق يولى ئارقىلىق شىمالىي ھىندىستانغا كۆچكەن ئەجدادلىرىمىز ھىندىستاننىڭ ئەسلى يەرلىك خەلقى بولغان دراۋىدلارنىڭ قەدىمكى ھىندىستان مەدەنىيىتىگە ئۆزلىرىنىڭ تەسىرىنى كۆرسەتكەن. («ئۇيغۇرلار»، 8-، 9-بەتلەر)

ئىلاۋە: ئارخېئولوگىيە ئىلمى بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇن ئوتتۇرا ئاسىيادا ۋە مەملىكىتىمىزنىڭ شىنجاڭ رايونىدا ئىنسانلار ياشىغانلىقىنى، بۇ ۋاقىت تاش قورال دەۋرىگە مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى.

ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ «قەدىمكى كۆچۈش» نىڭ سەۋەبى ۋە جەريانى توغرىسىدىكى سۆزلىرى پۈتۈنلەي «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىن كۆچۈرۈلگەن، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلگەن: «... نوپۇس بەك كۆپ بولغانلىقتىن، تىرىكچىلىك قىلىش تەس ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنسانلارنىڭ ھايات كەچۈرۈشىدىكى مۇھىم ئامىللارنىڭ بىرى — سۇ كۈندىن-كۈنگە ئازىيىپ كەتكەچكە... ئۇلار باشقا جايلارغا كۆچۈشكە مەجبۇر بولدى... شۇ قېتىمقى كۆچۈش بۇنىڭدىن 9000 يىل بۇرۇن بولغان...» «كۆچۈش» نىڭ يۆنىلىشى توغرىسىدا «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا مۇنداق دېيىلگەن: «تۇرپان ئەتراپلىرىدىن كۆچكەن خەلقلەر شەرققە يۆتكىلىپ، جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى سۇيى مول، يېرى مۇنبەت جايلارغا بېرىپ ماكانلاشقان. لوپنۇردىن كۆچكەنلەر شەرقىي جەنۇبقا يۆتكىلىپ، جۇڭگونىڭ چاڭجياڭ دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىمى (ھازىرقى سىچۈەن، يۈننەن ئۆلكىلىرى) نى ئىگىلىگەن... ئالتاي تاغلىرى ئەتراپىدىن كۆچكەن بىر قىسىم تۈركلەر شىمالغا قاراپ يۈرۈپ، پۈتكۈل سىبىرىيە ئەتراپلىرىنى ئىگىلىگەن، يەنە بىر قىسمى شىمالىي مۇز ئوكيان بويلىرىنىمۇ ئىگىلىگەن... تارىم ۋادىسىدىن يەنى ھازىرقى جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى قۇم بېسىپ كەتكەن تەكلىماكان چۆللۈكى ئەتراپىدىن كۆچكەنلەر داۋاملىق يۆتكىلىپ تىبەتكە بارغان ياكى پامىر ئېگىزلىكى ئارقىلىق ھىندىستانغا بېرىپ ماكانلاشقان. ھىندىستان سۇيى يېتەرلىك جاي، ئورمانزارلىقلىرى بار، لېكىن ھىندىستاندىكى يەرلىك ئادەملەر مايمۇندىن پەرقلەنمەيدۇ، بەدەۋىلەرچە تۇرمۇش كەچۈرىدۇ.»

ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئېنىق قىلىپ: «ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان» دېگەن. ئۇ پەقەت «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى «شەرقتە جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى جايلارغا كۆچكەن» دېگەن سۆزدىن ئۆزىنى قاچۇرغان.

بۇنىڭدىن باشقا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇرپان بىلەن ئالتايدىن كۆچتى دېيىل

بىلىدۇ.

ھازىر مەملىكەت ئىچى ۋە سىرتىدا ئىلىم - پەن ساھەسىدىكىلەر ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسى توغرىسىدا ئاساسىي خۇلاسىگە كەلدى. ئۇيغۇرلارنىڭ ئېتنىك مەنبەسىنىڭ رەت تەرتىپى مۇنداق: ئۇيغۇرلار — خۇيخې (خۇيغۇ)لار— تېلېلا (قاڭقىللار) — دىڭلىڭلار. مۇھەممەت ئىمىن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۈنجى بولۇپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى— ئوتتۇرا ئاسىيا، دەپ دەۋا قىلغان. ئۇ كىتابىدا مۇنداق دېيىلگەن: «ھازىرقى زامان ئەسەرلىرىدە شەرقىي تۈركىستان دەپ ئېتىراپ قىلىنغان بۇ زېمىن قەدىمكى زاماندىن تارتىپ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈرك مىللىتىنىڭ ماكانى.»

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا: ئۇيغۇرلار تۈركلەرنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدىلا مەۋجۇت ئىدى، دېيىلگەن. شۇنىڭ بىلەن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»نىڭ ئاپتورى ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ ئۆزىنىڭ تارىخىي پائالىيىتى ۋە تارىخىي تەرەققىياتىنى تامامەن ئىنكار قىلغان.

ئەمەلىيەتتە، ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ بۇنداق قارىشىغا ھۆكۈم قىلىشتىكى ئەسلى مەقسىتى پانتۈركىستلارنىڭ ئۆزىنىڭ سىياسىي نۇقتىئىنەزەرلىرىگە مەركەزلىك ۋەكىللىك قىلىدىغان «بىزنىڭ يۇرتىمىز — شەرقىي تۈركىستان!» دېگەن شوئارىنى بازارغا سېلىش ئىدى. لېكىن ئۇ بىر ئاز ئەيمەنگەنلىكتىن، ئۇ سۆزنى شۇ پېتى كۆچۈرۈپ قويۇشقا جۈرئەت قىلالمىغان.

2.خاتاسى: بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز مىلادىدىن 2000 يىل بۇرۇن (بۈگۈندىن 4000 يىل بۇرۇن) تارىخ دەۋرىگە كىردى. چۈنكى، بۇ ۋاقىتتا، سۈمېرلار ئىجاد قىلغان يېزىق ئاساسىدا يارىتىلغان ئارامى يېزىقى ئەجدادلىرىمىز ئارىسىغا كىرىپ كەلدى. سوغدى يېزىقى بىلەن كۆك تۈرك يېزىقى (ئۇيغۇر-ئۇرخۇن يېزىقى)نىڭ بىر-بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغانلىقى شۇ ئىككىلا يېزىقنىڭ ئارامى يېزىقىدىن كېلىپ چىققانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.» («ئۇيغۇرلار»، 3-بەت)

ئىلاۋە: ئۈچ كىتابتىكى بۇ بايانلار «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن ئېلىنغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «قەدىمكى تۈركلەرنىڭ كۆچۈش دەۋرىدىن بۇرۇنلا يېزىقى بار ئىدى. قەدىمكى تۈركلەر خەتنى «پىتىك» دەپ ئاتايتتى، ئۇنىڭ شەكلى ۋە قۇرۇلمىسى مىسىرلىقلارنىڭ قەدىمكى يېزىقىغا ئوخشايتتى.»

سۈمېرلار قەدىمكى مېسوپوتامىيىنىڭ جەنۇبىي قىسمى (ھازىرقى ئىراق دائىرىسىدە)دىكى بۇرۇنقى ئاھالە بولۇپ، مىلادىدىن بۇرۇنقى 3000-يىللارنىڭ باشلىرىدا بىرمۇنچە شەھەر بەگلىكلىرىنى قۇرغان. سۈمېرلار شىنا شەكىللىك يېزىق ئىجاد قىلىپ، سۈمېر تىلىنى خاتىرىلىگەن. مىلادىدىن بۇرۇنقى 2600-يىللى ئاكادلار مېسوپوتامىيىگە بېسىپ كىرىپ، سۈمېرلار قۇرغان ئاسۇر دۆلىتىنى بويسۇندۇرغان. ئاكادلار سۈمېرلارنىڭ شىنا شەكىللىك يېزىقىنى ۋە ئۇلارنىڭ بىر قىسىم سۆزلىرىنى قوبۇل قىلىپ، ئاكاد يېزىقى ۋە ئاكاد تىلىنى ۋۇجۇتقا كەلتۈرگەن.

كۆك تۈرك يېزىقى، يەنى ئۇرخۇن-يېنسەي يېزىقى رۇنىك يېزىقى دەپمۇ ئاتىلىدۇ، ئۇ ئاساسەن فونېتىكىلىق يېزىق. بۇ خىل يېزىق 7—10-ئەسىرلەردە تۈرك، ئۇيغۇر، قىرغىز قاتارلىق قوۋملار تەرىپىدىن قوللىنىلغان. ئۇيغۇرلار سوغدى يېزىقىدىن پايدىلىنىپ قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىنى ئىجاد قىلغان. «توققۇز ئۇيغۇر قاغان مەڭگۇ تېشى»دىكى خەتلەر تۈرك يېزىقى، سوغدى يېزىقى، خەنزۇچە يېزىقتا ئويۇلغان، روشەنكى، سوغدى يېزىقى بىلەن

تارتىپ ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا يۇرتى بولۇپ قالماستىن، بەلكى دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ قەدىمكى، ئەڭ مەشھۇر ئالتۇن بۆشۈكىنىڭ بىرىدۇر، شۇنىڭ ئۈچۈن تارىخچى مورگان: «دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ ئاچقۇچى تارىم ۋادىسىغا كۆمۈلۈكتۇر، بۇ ئاچقۇچ قاچان تېپىلىدىكەن، شۇ چاغدا دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ سىرى ئېچىلغۇسى» دېگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 4-بەت)

توغرىسى: «مورگاننىڭ ئۇلۇغ تۆھپىسى شۇكى، ئۇ ئاساسىي ئالاھىدىلىك جەھەتتە بىزنىڭ يازما تارىخىمىزدىن بۇرۇنقى ئاساسىمىزنى بايقىدى ۋە ئەسلىگە كەلتۈردى ھەمدە شىمالىي ئامېرىكىدىكى ئىندىئانلارنىڭ قانداش قوۋملىرى ئارىسىدىن قەدىمكى يۇنان، رىم ۋە گېرمانىيە تارىخىدىكى ئىنتايىن مۇھىم بولغان، ھازىرغىچە ھەل بولمىغان سىرلارنى ئاچىدىغان ئاچقۇچنى تاپتى.» (ئېنگېلس: «ئائىلە، خۇسۇسىي مۈلۈكچىلىك ۋە دۆلەتنىڭ كېلىپ چىقىشى»، خەلق نەشرىياتى، 1972-يىل نەشرى، 4-بەت)

ئىلاۋە: مورگان ئامېرىكىلىق مىللەتشۇناس ۋە ئىپتىدائىي جەمئىيەت تارىخچىسى، ئۇ شىمالىي ئامېرىكىدىكى ئىندىئانلارنىڭ تارىخىنى، جەمئىيەت تەشكىلىنى ۋە ماددىي مەدەنىيىتىنى چۈشىنىش ئۈچۈن، ئىروكوئىزلار ئارىسىدا 40 يىل ياشاپ، «قەدىمقى جەمئىيەت» ناملىق كىتابىنى يازغان.

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتابنىڭ 42-بېتىدىكى ئىزاھتا، مورگاننىڭ يۇقىرىقى سۆزى ھەققىدە «ئۇسال تارىخىمىزنىڭ ئانا خەتلىرى» دېگەن كىتابنىڭ ئۇيغۇرچە 1-بېتىگە قاراڭ، دېگەن. تەكشۈرۈشىمىزچە، بۇ كىتابنى پانتۈركىست قۇربان قوداي يازغان. ئازادلىقتىن كېيىن، قۇربان قوداي خەلق ھۆكۈمىتىمىز تەرىپىدىن جازالانغان.

توغرىسىنى ئېيتساق، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ سۆزنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن ئالغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن:

«... شەرقىي تۈركىستاندىن ئىبارەت بۇ زېمىن قەدىمكى زاماندىن تارتىپ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈرك مىللىتىنىڭ تۇرۇشلۇق جايى، ناھايىتى زور ئەھمىيەتلىك ئۆلكە، تۈركلەرنىڭ زېمىنى ھەم ئانا ماكانى ۋە دۇنيا بويىچە ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنىڭ بۆشۈكى.»

«ئۇيغۇرلار» دېگەن كىتاب پەقەت ئىككى نۇقتىدا «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»غا ئوخشىمايدۇ: بىرى، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان» دېگەن سۆزنى ئوچۇق-ئاشكارا ئىشلەتمىگەن؛ يەنە بىرى، ئۈچ كىتاب ئاپتورى «تۈركلەر» دېگەن نامنىڭ ئورنىغا «ئۇيغۇرلار» دېگەن نامنى قوللانغان.

5. خاتاسى: گېئولوگىيە ۋە ئارخېئولوگىيە ئىلمىنىڭ مەشھۇر ئالىملىرىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادا ئېلىپ بارغان ئىلمىي تەكشۈرۈشلىرى ئارقىلىق چىقارغان توغرا ھۆكۈمىگە ئاساسلانغاندا، تەخمىنەن بۈگۈندىن 8000 يىللار بۇرۇن ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ تەبىئىتىدە چوڭ ئۆزگىرىشلەر بولۇپ، قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن. شۇ سەۋەبتىن، ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان. شۇ چاغدا ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ شەرقىي بۆلىكى بولغان تارىم ۋادىسىدا ياشايدىغان ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئالتاي ئارقىلىق كۆچۈپ، ھازىرقى موڭغۇلىيە ۋە بايقال كۆلى (قەدىمقى چاغلاردا «بايكۆل» دەپ ئاتالغان) ئەتراپلىرىغا كەتكەن. مىلادى 840-يىلى موڭغۇلىيىدىن شىنجاڭغا

ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئېنىق قىلىپ: «ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىر قىسمى ئاسىيانىڭ شەرق ۋە غەرب تەرەپلىرىگە كۆچۈپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان» دېگەن. ئۇ پەقەت «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىكى «شەرقتە جۇڭگونىڭ خۇاڭخې دەرياسى بىلەن چاڭجياڭ دەرياسى ئارىلىقىدىكى جايلارغا كۆچكەن» دېگەن سۆزدىن ئۆزىنى قاچۇرغان.

بۇنىڭدىن باشقا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دا تۇرپان بىلەن ئالتايدىن كۆچتى دېيىلگەنلەرنىڭ ھەممىسىنى تارىم ئويمانلىقىغا كۆچۈرۈپ، ئۇلارنى تارىم ئويمانلىقىدىن شەرققە كۆچكەن قىلىپ كۆرسەتكەن.

ھىندىستانغا كۆچۈش ئۈستىدە توختالغاندا، ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىكى «تىبەتكە بارغان ياكى پامىر ئېگىزلىكى ئارقىلىق ھىندىستانغا بېرىپ ماكانلاشقان» دېگەن سۆزنى «لاداق يولى ئارقىلىق شىمالىي ھىندىستانغا كۆچكەن...» دەپلا ئۆزگەرتكەن.

«شەرقىي تۈركىستان تارىخى» دىكى ھىندىستانلىقلار «مايمۇندىن پەرقلەنمەيدۇ، بەدۆلەرچە تۇرمۇش كۆچۈرىدۇ» دېگەن سۆزنى ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى ئانتونىم ئۇسلۇبىنى قوللىنىپ: «ئەجدادلىرىمىز ھىندىستاننىڭ ئەسلى يەرلىك خەلقى بولغان دراۋىدلارنىڭ قەدىمكى ھىندىستان مەدەنىيىتىگە ئۆزلىرىنىڭ تەسىرىنى كۆرسەتكەن» دەپ ئۆزگەرتكەن.

6.خاتاسى: بەنگۇنىڭ «خەن سۇلالىسى يىلنامىسى. ھونلار ھەققىدە قىسسە» بابىدا بەرگەن مەلۇماتىغا ئاساسلانغاندا، ئۇلۇغ ئوغۇزخون تەڭرىقۇتلۇقىنىڭ مەشھۇر تەڭرىقۇتى ئوغۇزخان— باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 209-يىلدىن 174-يىلغىچە تەڭرىقۇت بولغان) مىلادىدىن 200 يىللار بۇرۇن بايقال كۆلى ئەتراپلىرىدا ياشىغان تۇرالارنى بويسۇندۇرغان. («ئۇيغۇرلار»، 15-، 16-بەتلەر)

توغرىسى: «كېيىن شىمالدا خۇنيۇ، چۈيشې، دىڭلىڭ، گېكون، شىنلى ئەللىرىنى بويسۇندۇردى. شۇنىڭ بىلەن ھونلارنىڭ ئاقسۆڭەكلىرى، ئاقساقاللىرىنىڭ ھەممىسى باتۇر (مودۇ)نىڭ دانالىقىغا قايىل بولۇشتى.» («خەنناما. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: ئۇلۇغ ئوغۇزخون تەڭرىقۇتلۇقى، ئوغۇزخان— باتۇر دېگەن گەپلەرنى ئۈچ كىتاب ئاپتورى ئويدۇرۇپ چىققان، بۇ گەپلەر بەنگۇ يازغان «خەنناما. ھونلار ھەققىدە قىسسە» بىلەن قىلچە مۇناسىۋەتسىز. بەنگۇ «خەنناما. ھونلار ھەققىدە قىسسە»دە دىڭلىڭ قاتارلىق بىر نەچچە ئەلنىڭ نامىنىلا تىلغا ئالغان، لېكىن ئۇلارنىڭ دەۋرىنى ئېيتمىغان، ئۇلارنى تۇرالار دەپمۇ ئاتىمىغان.

7-خاتاسى: تۈركشۇناس، پروفېسسور سىنجۇڭمېيەن، ئاتەشپەرەسلەرنىڭ مۇقەددەس كىتابى «ئاۋېستا» دىكى خاتىرىلەرگە ئاساسلىنىپ قەدىمكى چاغدا تۈركلەرنىڭ «تۇرا» ئاتىلىق بوۋىسى ئۆتكەنلىكىنى، شۇڭا تۈرك خەلقلىرىنىڭ ئۆزلىرىنى شۇ بوۋىسىنىڭ نامى بىلەن «تۇرالار» دەپ ئاتىغانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. («ئۇيغۇرلار»، 16-بەت)

ئىلاۋە: سىنجۇڭمېيەن تۈركلەرنىڭ بىر ئەجدادىنىڭ نامى «تۇرالار» دېمىگەن، تۈركلەر ئۆزلىرىنى بوۋىسىنىڭ نامى بىلەن «تۇرالار» دەپ ئاتىغان دېگەن سۆزنى تېخىمۇ قىلمىغان، سىنجۇڭمېيەن پەقەت «دىڭلىڭ»نىڭ ئەسلى ئاھاڭى ھەققىدىكى بىر نەچچە خىل قاراشنى تونۇشتۇرغان.

(ئاخىرى 3- بەتتە)

(بېشى 2- بەتتە)

8. خاتاسى: يۇنانىنىڭ مىلادى 2- ئەسىردە ياشىغان جۇغراپىيە ئالىمى پىتولېمىي ئۆزىنىڭ ئون توملۇق «جۇغراپىيە» ناملىق ئەسىرىنىڭ «سېرىسلار دۆلىتى» (يىپەك دۆلىتى) دېگەن بابىدا، ھازىرقى تارىم دەرياسى بويىدىكى خەلقنىڭ ئۇيغۇر ئىكەنلىكى (ئۇ «ئويغۇردىس» دەپ يازغان)، ئۇلارنىڭ پىلە بېقىپ يىپەك چىقىرىپ، يىپەكتىن نەپىس شايى- ئەتلەسلەرنى توقۇيدىغانلىقىنى بايان قىلغان. تارىم ۋادىسىنىڭ تەبىئىي شارائىتى (تاغلىرى، دەريالىرى قاتارلىقلار) ھەققىدىمۇ خېلى تەپسىلىي مەلۇمات بەرگەن. بۇنىڭدىن تاشقىرى، يۇنان ۋە رىم ئالىملىرىدىن كىتىسى (تەخمىنەن مىلادىدىن 400 يىللار بۇرۇن ياشىغان)، ستىرابون (مىلادىدىن ئىلگىرىكى 64- يىلى تۇغۇلۇپ، مىلادى 19- يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن)، پىلوروس (تەخمىنەن مىلادىدىن بىر ئەسىر بۇرۇن ياشىغان)، پومپونوس مېلا (تەخمىنەن مىلادى 1- ئەسىردە ياشىغان) قاتارلىق ئالىملارمۇ تارىم ۋادىسىدىكى سېرىسلار دۆلىتى، بۇ دۆلەتتە ياشايدىغان ئۇيغۇرلارنىڭ پائالىيىتى، ئىرقىي قىياپىتى ھەققىدە قىممەتلىك مەلۇماتلارنى قالدۇرغان. («ئۇيغۇرلار»، 31-، 32- بەتلەر)

توغرىسى: «تېخىمۇ جەنۇبتا دامنايلار، ئۇنىڭدىن كېيىن پىيالايلار بار، ئۇلار ئويخاردىس دەرياسى بويلىرىغىچە تارقالغان؛ ئۇلارنىڭ جەنۇبىدا نامى شۇ دەريانىڭ نامى بىلەن ئوخشاش بولغان ئويخاردىسلار بار.» (فرانسىيىلىك گېدىس تۈزگەن، گېڭ شېمىن تەرجىمە قىلغان «يۇنانلىق لاتىن يازغۇچىلىرىنىڭ يىراق شەرق ھەققىدە قالدۇرغان يازما يادىكارلىقلىرى»، جۇڭخۇا كىتابچىلىق ئىدارىسى، 1987- يىلى نەشرى، 33- بەت)

«يۇلى يەنە ئوگساشان تېغىنىڭ نامى ياكى كېيىنكىلەر ئاقسۇ شەھىرى دەپ ئاتىغان جاي نامىنىڭ مەنبەسى، كاشان تېغى قەشقەر (شۈەنزاڭ قۇستانە دەپ ئاتىغان) شەھىرىنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى، ئوكورداس ئۇيغۇرلاردۇر، دېگەن. مەن بۇ ئىزاھلار زورمۇزور چىقىرىلغان، ئەھمىيەتسىز، دەپ قارايمەن.» (جاڭ شىڭلاڭ «جۇڭگو بىلەن غەربنىڭ قاتناش تارىخىغا دائىر ماتېرىياللار توپلىمى»، جۇڭخۇا كىتابچىلىق ئىدارىسى، 1977- يىلى نەشرى، 1- قىسىم، 34- بەت)

ئىلاۋە: مىلادى 2- ئەسىردە ئۆتكەن يۇنانلىق جۇغراپىيە ئالىمى پىتولېمىينىڭ «جۇغراپىيە» دېگەن ئەسىردە ئۇچرىتىلغان تاغ نامى، دەريا نامى، ئىرقلار توغرىسىدىكى مەلۇماتلار ھەققىدە ئەنگلىيىلىك ھېنرى يۇلى ئويخاردىسنى ئۇيغۇرلار دەپ ھېسابلىغان، ئۇنىڭ بۇ قارىشىغا ئېلىمىزنىڭ ئالىملىرىدىن جاڭ شىڭلاڭ قاتارلىق كىشىلەر بۇرۇنلا رەددىيە بەرگەن.

9. خاتاسى: مىلادىنىڭ 750- يىلى تاڭ سۇلالىسى بىلەن ئەرەبلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەن تالاس (ھازىرقى قىرغىزىستاندا) ئۇرۇشىدا گاۋشەنزى باشچىلىقىدىكى جۇڭگو قوشۇنلىرى پاجىئەلىك ھالدا مەغلۇپ قىلىندى. گاۋشەنزى ئامان قالغان بىر نەچچە مىڭ كىشىنىلا ئەگەشتۈرۈپ، ئوتتۇرا ئاسىيادىن قېچىپ كەتتى.

جۇڭگو مىلادىنىڭ 750- يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادىنىڭ 1757- يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى.

تىنىماي، ئىرناق ئىچىدە «1000 يىل» دەپ ئالاھىدە ئەسكەرتكەن. «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا تالاس ئۇرۇشىدىن كېيىن، «جۇڭگونىڭ ھەربىي كۈچلىرى شەرقىي تۈركىستانغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرەلمىدى» دېيىلگەن. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بولسا «جۇڭگو مىلادى 750- يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادى 1757- يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى» دېگەن. بۇ ئۇنىڭ قارىشىنىڭ پانتۈركىستلار بىلەن تامامەن بىردەك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

10. خاتاسى: ئورخۇن قاغانلىقىدا يۈز بەرگەن ئېغىر ئەھۋاللار (ئىچكى ئۇرۇش، تەبىئىي ئاپەت) تىن پايدىلانغان قىرغىزلار ئىسيان كۆتۈرۈپ (ئۇلار ئۇيغۇر- ئورخۇن قاغانلىقىغا بېقىندى بولغان خانلىق ئىدى)، قارابالغاسۇنغا بېسىپ كىردى، ئۇلار قارابولۇق بىلەن قاغان كىچىك تېكىننى ئۆلتۈردى. پايتەخت قارابالغاسۇندىكى قاغان ئوردىسىغا ئوت قويدى. دۆلەت خەزىنىسىنى بۇلىدى. شۇنداق قىلىپ، كۈچەيگەن چاغلىرىدا 221 مىڭ كىشىلىك ئاتلىق قوشۇنغا ئىگە بولغان قۇدرەتلىك ئۇيغۇر- ئورخۇن قاغانلىقى مىلادىنىڭ 839- يىلى ئۆز بېشىغا كەلگەن مانا مۇشۇنداق ناھايىتى پاجىئەلىك قىسمەتلەر تۈپەيلى قىرغىزلارنىڭ ئىسيانىغا تاقابىل تۇرالمىدى. نەتىجىدە، شەرقىي ئۇيغۇرلارنىڭ كۆپ قىسمى 840- يىلى ئۇيغۇر- ئورخۇن قاغانلىقىنىڭ تېررىتورىيىسى (ئوتتۇرا ئاسىيا) گە كۆچتى. غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلارنىڭ بىر قىسمى پان تېكىن باشچىلىقىدا دەسلەپ باركۆلگە، كېيىن تۇرپان، نارا شەھەر، كۇچا قاتارلىق جايلارغا كېلىپ ماكانلاشتى. بۇلارنىڭ سانى 200 مىڭدىن كۆپ ئەمەس ئىدى. شۇ چاغلاردا ئوتتۇرا ئاسىيادىكى، جۈملىدىن شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرلار ئاھالىسىنىڭ سانى 1 مىليوندىن ئارتۇق ئىدى.) («ئۇيغۇرلار»، 37-، 38- بەتلەر)

توغرىسى: «[كەيچېڭنىڭ 4- يىلى (839- يىلى)] ھەر يىلى ئۇدا قەھەتچىلىك بولۇپ، ۋابا كېسىلى تارقىلىپ، چارۋا ماللار ئۆلۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قار بەكمۇ قېلىن يېغىپ ئاپەتكە ئايلاندى.» («تاڭ سۇلالىسىگە دائىر مۇھىم خاتىرىلەر»، 98- جىلد)

ھەر يىلى قەھەتچىلىك بولدى، ۋابا كېسىلى تارقالدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قار بەك قېلىن يېغىپ كەتتى، چارۋا ماللار كۆپلەپ ئۆلۈپ كەتتى.» («يېڭى تاڭنامە. ئۇيغۇرلار ھەققىدە قىسسە»)

«ھەر يىلى ۋابا كېسىلى تارقالدى، قار بەك قېلىن يېغىپ كەتتى، چارۋا ماللار كۆپلەپ ئۆلۈپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇيغۇرلار ئاجىزلىشىشقا باشلىدى.» («ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۆرنەكلەر»، 246- جىلد)

«كەيچېڭ يىللىرىنىڭ باشلىرىدا، ئۇلارنىڭ ئىنيون ئىسىملىك بىر بۇيرۇقى (ۋەزىرى) قاگىر تېكىن بىلەن بىرلىشىپ، سات تېكىندىن قاغانلىقنى تارتىۋالماقچى بولدى، سات تېكىن بۇنى سېزىپ قېلىپ، قاگىر بىلەن ئىنيوننى ئۆلتۈردى، بۇ چاغدا ئۇيغۇرلارنىڭ كۆرلەمۇر ئىسىملىك بۇيرۇقى قوشۇنى بىلەن سىرتتا ئىدى، ئۇ قاگىر بىلەن ئىنيوننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن نارازى بولۇپ، سات

شالغۇتلاشقان ئىرققا ئايرىدى، تىلشۇناسلىق جەھەتتە ھىندى- ياۋروپا تىل سىستېمىسى، ئالتاي تىل سىستېمىسى ۋە خەنزۇ- زاڭزۇ تىل سىستېمىسىغا ئايرىدى.

مىلادىنىڭ 840- يىلى ئۇيغۇرلار شىنجاڭغا كۆچۈپ كېلىشتىن بۇرۇن، بۇ جايدىكى قەدىمكى ئاھالىلەر ئىچىدە ساكلار، چاڭلار، ئۇيسۇنلار، ھونلار، ياۋچىلار، خەنزۇلار (خۇاشيالار)، ئوغۇزلار، تېلېلار، قاڭقىللار، تۈركلەر، تۈبۈتلەر ۋە باشقا قوۋملار بار ئىدى. بۇ قەدىمكى ئاھالىلەرنىڭ بەزىلىرى ئۇيغۇرلارغا قوشۇلۇپ ھازىرقى ئۇيغۇر مىللىتىنى شەكىللەندۈرگەن؛ بەزىلىرى باشقا ئازسانلىق مىللەتلەرگە قوشۇلۇپ، بۈگۈنكى موڭغۇل، قازاق، قىرغىز قاتارلىق مىللەتلەرنى شەكىللەندۈرگەن. ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ خىلمۇخىل ئىرقلارنىڭ مەۋجۇدلۇقىنى ئىنكار قىلىپ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئۇيغۇرلار دەۋالغانلىقى پەنگە خىلاپ.

12. خاتاسى: بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ئاسىيا قىتئەسىدە ياشىغان خەلقلەر ئىچىدە دۇنيا تارىخىدا ناھايىتى چوڭ تەسىر كۆرسەتكەن مەشھۇر خەلقلەرنىڭ بىرى بولغان، ئەجدادلىرىمىز ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ ئەڭ قەدىمكى ئاساسىي يەرلىك خەلقى بولۇپ، ئۇلار بارا- بارا كۆپىيىپ غەربتە قارا دېڭىز، شەرقتە ئۇلۇغ ئوكيان قىرغاقلىرىغىچە بولغان جايلاردا ياشىغان («ئۇيغۇرلار»، 43- بەت)

ئىلاۋە: «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دا ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭكىگە بەكمۇ ئوخشاپ كېتىدىغان بايانلار بار، كىتابخانلارنىڭ بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىچكى باغلىنىشىنى چۈشىنىۋېلىشى ئۈچۈن، تۆۋەندە ئۇنىڭ ئۈزۈندىسىنى بەردۇق:

«تۈرك مىللىتى دۇنيادىكى قەدىمكى مىللەتلەر ئىچىدە ئەڭ قەدىمىي، نەچچە مىڭ يىللاردىن بۇيان دۇنيادا بىرىنچى دەرىجىلىك ئورۇندا تۇرۇپ كەلگەن، ئىنسانىيەت دۇنياسىغا زور تۆھپە قوشقان مىللەت.»

«تۈركلەر ۋەتىنىنىڭ چېگرىسى غەربتە قارا دېڭىزغىچە، شىمالدا ئاتاسقىچە، شەرقتە ياپون دېڭىزىغىچە، جەنۇبتا خواڭخې دەرياسى ۋە قاراقۇرۇم چۆللىرىگىچە باردۇ.»

بۇ مەسىلىدە ئۈچ كىتاب ئاپتورى خېلى باش قاتۇرغان. ئۇ بۇ ئابزاس باياننىڭ ئىككى يېرىدە «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن ئۇقۇمنى ئىشلەتكەن، ئۇنىڭ غەرىزى «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن سۆزنى «تۈرك» دېگەن ئۇقۇمنىڭ ئورنىغا دەسسىتىش. ئەمەلىيەتتە، ئاپتور ئۇستىلىق قىلىمەن دەپ چاندۇرۇپ قويغان، «ئەجدادلىرىمىز» دېگەن سۆز ئەسلىگە كەلتۈرۈپ «تۈرك» دېيىلسە، ئۈچ كىتاب بىلەن «شەرقىي تۈركىستان تارىخى» ئوتتۇرىسىدا قىلچە پەرق يوقلۇقىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

13 خاتاسى: ئەجدادلىرىمىزنىڭ كېلىپ چىقىشى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ بىر قەدەر تارىخىي ھەقىقەتكە ئۇيغۇنراق كېلىدىغىنى «ئوغۇزنامە» داستانى بولسا كېرەك.

ھونلار ئىمپېرىيىسىنىڭ (مىلادىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 216- يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن) ئەڭ قۇدرەتلىك دەۋرى (مىلادىدىن 240 يىللار بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 48- يىلىغىچە) باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىدىن 209 يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن 175 يىل بۇرۇنقى چاغقىچە تەڭرىقۇت بولغان)

9. خاتاسى: مىلادىنىڭ 750-يىلى تاڭ سۇلالىسى بىلەن ئەرەبلەر ئارىسىدا يۈز بەرگەن تالاس (هازىرقى قىرغىزىستاندا) ئۇرۇشىدا گاۋشيەنزى باشچىلىقىدىكى جۇڭگو قوشۇنلىرى پاجىئەلىك هالدا مەغلۇپ قىلىندى. گاۋشيەنزى ئامان قالغان بىرنەچچە مىڭ كىشىنىلا ئەگەشتۈرۈپ، ئوتتۇرا ئاسىيادىن قېچىپ كەتتى.

جۇڭگو مىلادىنىڭ 750-يىلى تالاس ئۇرۇشىدا مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن، تاكى مىلادىنىڭ 1757-يىلىغىچە بولغان مەزگىلگىچە (1000 يىل) ئوتتۇرا ئاسىياغا ئاساسەن تەسىر كۆرسىتەلمىدى.

تالاس ئۇرۇشىدىن كېيىن، ئۇيغۇر- ئۇرخۇن قاغانلىقى ئوتتۇرا ئاسىيا (ئاساسەن تارىم ۋادىسى)غا بولغان هۆكۈمرانلىقىنى تىكلىۋالدى. چۈنكى تاڭ سۇلالىسىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تەسىرى سۈپۈرۈپ تاشلانغانىدى. («ئۇيغۇرلار»، 241-بەت)

توغرىسى: [«جېنيۈەننىڭ 2-يىلى (مىلادى 786-يىلى) 5-ئايدا] ئېۋۇدرغول، شىجۇ (تۇرپان)، بېشبالىق هىراۋۇلى ياڭشىگۇ بېشبالىقنىڭ باش قورۇقچىبېگى بولۇپ، يۇقىرىقى ئۈچ ئايماقنى ۋە خەنخەي ئايمىقىنىڭ هەربىي تېرىقچىلىق ئىشلىرىنى باشقۇردى.» («كونا تاڭنامە. دېزۇڭ هەققىدە خاتىرىلەر1»)

«[جېنيۈەننىڭ 6-يىلى (790-يىلى)] جىڭيۈەننىڭ هىراۋۇلى قوشۇمچە ئەنشى تۆت هەربىي كەنتىنىڭ ۋە بېشبالىقنىڭ هىراۋۇلى بولدى.» («يېڭى تاڭنامە. هەر قايسى تەرەپلەردىكى هەربىي كەنتلەر تىزىمى4»)

«[داجۇڭنىڭ 5-يىلى (851-يىلى)] ۋەزىپىگە قويۇلغان ئادالەتكە قايتقان قوشۇنلارنىڭ هىراۋۇلى شاجۇ، گەنجۇ، گۇاجۇ، سۇجۇ، پىشامشان، ئېۋۇدرغول، شىجۇ، لەنجۇ، مىنجۇ، كوجۇدىن ئىبارەت 11 ئايماقنى ۋە خۇاشا ئايمىقىنى ئىدارە قىلدى.» («يېڭى تاڭنامە. هەر قايسى تەرەپلەردىكى هەربىي كەنتلەر تىزىمى 4»)

ئىلاۋە: مىلادى 765-يىلدىن كېيىن، تاڭ سۇلالىسى غەربىي رايوندا يەنىلا باشقۇرۇش مۇئەسسەسەلىرى تەسىس قىلغان، شۇنداق ئىكەن، قانداقمۇ «تاڭ سۇلالىسىنىڭ تەسىرى تېزلىكتە يوقىتىلدى» دېگىلى بولسۇن؟ مىلادى 840-يىلى بىر قىسىم ئۇيغۇرلار قۇچۇ، گەنجۇ قاتارلىق جايلارغا كۆچۈپ كەلگەن، تېخى كۆچە يېمىگەنىدى، شۇنداق تۇرۇقلۇق، قانداقمۇ ئۇلار ئوتتۇرا ئاسىياغا بولغان هۆكۈمرانلىقىنى پۈتۈنلەي تىكلىۋالدى دېگىلى بولسۇن؟

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى بۇ سۆزنى «شەرقىي تۈركىستان تارىخى»دىن كۆچۈرۈۋالغان. ئۇ كىتابتا مۇنداق دېيىلگەن: «ئىككى قوشۇن تالاس ئەتراپىدا ئېلىشتى... گاۋشيەنجى بىرنەچچە ئاتلىق ئەسكىرىنى باشلاپ قېچىپ كەتتى. جۇڭگو قوشۇنلىرى ئالدى ۋە كەينىدىن زەربىگە ئۇچراپ پۈتۈنلەي يوقىتىلدى... تۈركلەر جۇڭگونىڭ تۈركىستاندىكى هاكىمىيىتىنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، جۇڭگونىڭ تۈركىستاننى بېسىۋالغان كۈچلىرىنى تازىلىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن 1000 يىلدىن ئارتۇق جەرياندا جۇڭگونىڭ قوراللىق كۈچلىرى شەرقىي تۈركىستانغا تاجاۋۇز قىلالمىدى. هىجرىيە 1172-يىلىغا كەلگەندە، تۈركىستان خەلقى جۇڭگونىڭ هەربىي تاجاۋۇزىدىن قۇتۇلۇپ، بەختىيار، خاتىرجەم ياشىدى.»

ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى «1000 يىلدىن ئارتۇق» دېگەن سۆزنى مىلادى يىلغا ئۆزگەرتكەندىن كېيىنمۇ يەنە كۆڭلى

ئۇيغۇرلار ئاجىزلىشىشقا باشلىدى.» («ئەنلىنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۆرنەكلەر»، 246-جىلد)

«كەيچېڭ يىللىرىنىڭ باشلىرىدا، ئۇلارنىڭ ئىمەيۇن ئىسىملىك بىر بۇيرۇقى (ۋەزىرى) قاگىر تېكىن بىلەن بىرلىشىپ، سات تېكىندىن قاغانلىقنى تارتىۋالماقچى بولدى، سات تېكىن بۇنى سېزىپ قېلىپ، قاگىر بىلەن ئىمەيۇننى ئۆلتۈردى، بۇ چاغدا ئۇيغۇرلارنىڭ كۈرلەمور ئىسىملىك بۇيرۇقى قوشۇنى بىلەن سىرتتا ئىدى، ئۇ قاگىر بىلەن ئىمەيۇننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن نارازى بولۇپ، سات تېكىن قاغاننى ئۆلتۈرۈپ، كاسار تېكىننى قاغان قىلدى. كۈل باغا ئىسىملىك بىر سەركەردە كۈرلەموردىن قاتتىق نارازى بولۇپ، قىرغىزلارنىڭ 100 مىڭ ئاتلىق ئەسكىرىنى باشلاپ كېلىپ، كاسار تېكىننى ئۆلتۈرۈپ، كۈرلەمورنىڭ كاللىسىنى ئالدى، ئوردىنى ئوت قويۇپ پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈۋەتتى. ئۇيغۇرلار تەرەپ-تەرەپكە تارقىلىپ كەتتى. ئۇيغۇرلارنىڭ سارچۇك ئىسىملىك بۇيرۇقى جىيەنلىرى پان تېكىن بىلەن نەنلۇق هەم گىدىپان قاتارلىق ئاتا-ئېنىسى بەش كىشى بىلەن 15 قەبىلىنى باشلاپ قارلۇقلار تەرەپكە كەتتى، ئۇلارنىڭ بىر قىسمى تۈبۈتلارغا، بىر قىسمى ئەنشىگە باردى. قاغاننىڭ بارگاهىغا يېقىن جايلاشقان 13 قەبىلە ئۇگا تېكىننى قاغان قىلىپ، جەنۇبقا كېلىپ خەنزۇلارغا بېقىندى.» («كونا تاڭنامە. ئۇيغۇرلار هەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: «قۇدرەتلىك ئۇرخۇن ئۇيغۇر قاغانلىقى» «كۈچەيگەن چاغلىرىدا 221 مىڭ كىشىلىك ئاتلىق قوشۇنغا ئىگە بولغان»؛ «غەربكە كۆچكەن ئۇيغۇرلار»نىڭ «سانى 200 مىڭدىن كۆپ ئەمەس ئىدى»؛ «شۇ چاغلاردا ئوتتۇرا ئاسىيادىكى، جۈملىدىن شىنجاڭدىكى ئۇيغۇرلار ئاهالىسىنىڭ سانى 1 مىليوندىن ئارتۇق ئىدى» دېگەن گەپلەرنىڭ هېچقايسىسى تارىخىي مەنبەلەردە كۆرۈلمەيدۇ، بۇلارنى پۈتۈنلەي تۇرغۇن ئالماس توقۇپ چىققان.

11. خاتاسى: هالبۇكى، ئەمەلىي ئەهۋاللارنىڭ يۇقىرىدىكىدەك بولۇشىغا قارىماي، بەزىبىر تارىخچىلار يېقىنقى يىللاردىن بۇيان: «ئۇيغۇرلار مىلادى 840-يىلى موڭغۇلىيەدىن هازىرقى شىنجاڭغا كۆچۈپ كېلىشتىن بۇرۇن، بۇ جايدا ئۇيغۇرلار ياشىغان ئەمەس، بەلكى ئارىيان نەسلىگە مەنسۇپ بولغان خەلقلەر ياشىغان» دەپ خاتا هۆكۈم قىلىشىۋاتىدۇ. ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ مۇقامىغا ئۇسسۇل ئوينىغۇچىلارنىڭ بىردىنبىر ئاساسلىنىدىغىنى خوتەن، كۇچا، قاراشەهەر، تۇرپان رايونلىرىدىن تېپىلغان كۆپ مىقداردىكى سانسكرىت يېزىقى، قارۇشتى يېزىقى (بۇ يېزىقلارنى قەدىمكى چاغلاردا هىندىلار قوللانغان) بىلەن هىندى تىلىدا يېزىلغان بۇددا دىنىغا دائىر يازما ماتېرىياللاردىن ئىبارەت. ئەمما ئۇنداق يېزىقلاردا يېزىلغان بۇددا نوملىرى قانچە كۆپ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار بۇ يەردە ياشىغان خەلقلەرنىڭ هىندى-ياۋروپا تىلىدا سۆزلىشىدىغان ئارىيان نەسلىگە مەنسۇپ خەلق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاشقا زادى يارىمايدۇ. («ئۇيغۇرلار»، 38-،39-بەتلەر)

ئىلاۋە: تارىخىي يازما يادىكارلىقلار ۋە ئارخېئولوگىيىلىك ماتېرىياللار شۇنى ئىسپاتلىدىكى، شىنجاڭنىڭ قەدىمكى ئاهالىسى تۈرلۈك ئىرقلارغا تەۋە ئىدى، هازىر ئىلىم-پەن ساهەسىدىكىلەر قەدىمكى ئاهالىلەرنى ئىرقشۇناسلىق جەهەتتە موڭغۇل ئىرقىغا، ياۋروپا ئىرقىغا ۋە يۇقىرىقى ئىككى ئىرقتىن

13. خاتاسى: ئەجدادلىرىمىزنىڭ كېلىپ چىقىشى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ بىر قەدەر تارىخىي هەقىقەتكە ئۇيغۇنراق كېلىدىغىنى «ئوغۇزنامە» داستانى بولسا كېرەك.

هونلار ئىمپېرىيىسىنىڭ (مىلادىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 216-يىلىغىچە هۆكۈم سۈرگەن) ئەڭ قۇدرەتلىك دەۋرى (مىلادىدىن 240 يىللار بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ 48-يىلىغىچە) باتۇر تەڭرىقۇت (مىلادىدىن 209 يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن 175 يىل بۇرۇنقى چاغقىچە تەڭرىقۇت بولغان) نىڭ دەۋرى بولدى. باتۇر تەڭرىقۇت دەۋرىدە هون ئىمپېرىيىسى مىسلىسىز دەرىجىدە قۇدرەت تاپتى. شۇنىڭ ئۈچۈن تۈرك خەلقلىرى باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ هۆرمىتى ۋە شان شۆهرىتىنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈش مەقسىتىدە «ئوغۇزنامە» داستانىنى يارىتىپ، ئۇنىڭدا، باتۇر تەڭرىقۇتنى ئىلاهىيلاشقان بىر ئەپسانىۋى قەهرىمان دەرىجىسىگە كۆتۈردى. «ئوغۇزنامە» داستانىدا باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ جۇڭگو، هىندىستان ۋە ياۋروپاغا قەدەر قىلغان يۈرۈشلىرى، ئاسىيانىڭ شىمالىي قىسمىدىكى جايلارنى تامام ئىشغال قىلغانلىقى تەسۋىرلەنگەن. دېمەك، باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىدىن 177 يىل بۇرۇن غەربكە قىلغان يۈرۈشلىرىدە، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادىكى دۆلەتلەرنى بويسۇندۇرۇپ، كاسپىي دېڭىزىنىڭ بويىغىچە بارغانىدى. («ئۇيغۇرلار»، 47-بەت)

توغرىسى: «ئوغۇزخان جۈرجىت قاغانىنى مەغلۇپ قىلدى،
ۋە ئۇنى ئۆلتۈرۈپ كاللىسىنى ئالدى،
جۈرجىت پۇقرالىرىنى ئۆزىگە بويسۇندۇردى ......
كېيىن ئۇ يەنە كۆك تۈكلۈك، كۆك ياللىق
ئەركەك بۆرىگە ئەگىشىپ،
سىندۇغا، تاڭغۇتقا، شامغا يۈرۈش قىلدى،
ئۇرۇشۇپ قېتىم جەڭ قىلغاندىن كېيىن، ئۇلارنى بويسۇندۇردى، ئۇلارنى ئۆز زېمىنىگە قوشۇۋالدى.
كىشىلەرنىڭ ئۆلتۈرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن، جەنۇب تەرەپتە،
بارقان دېگەن جاي بار.»

(«ئوغۇزنامە»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1984-يىلى خەنزۇچە نەشرى، 24-25-بەتلەر)

ئىلاۋە: مىلادى 10-ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا، تىيانشاننىڭ جەنۇبىدا بىر ئۇيغۇر كىشى (نامى يېزىلمىغان) قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدا «ئوغۇزنامە»نى يازغان. ئوغۇزخان هەققىدىكى رىۋايەتلەر ئاساسىدا يېزىلغان بۇ «نامە» قەدىمكى ئۇيغۇرلار ئارىسىدا تارقىلىپ كەلگەن نەسرىي داستان بولۇپ، بىر ئەدەبىي ئەسەر. «نامە»دە جۈرجىت، سىندۇ (هىندىستان)، تاڭغۇت، شام (سۈرىيە)، بارقان (غەربىي لياۋ)لار تىلغا ئېلىنغان. شۇنداق ئىكەن، «ئوغۇزنامە» داستانىدا قانداق قىلىپ «باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ جۇڭگو، هىندىستان ۋە ياۋروپاغا قەدەر قىلغان يۈرۈشلىرى، ئاسىيانىڭ شىمالىي قىسمىدىكى جايلارنى تامام ئىشغال قىلغانلىقى تەسۋىرلەنگەن» بولىدۇ؟ «باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىدىن 177 يىل بۇرۇن غەربكە قىلغان يۈرۈشلىرىدە، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادىكى دۆلەتلەرنى بويسۇندۇرۇپ، كاسپىي دېڭىزىنىڭ بويىغىچە يېتىپ بارغانىدى» دېگەن سۆزگە كەلسەك، بۇ تېخىمۇ ئاساسسىز سەپسەتە.

(داۋامى بار)

ھەممە بىر نىيەتتە بولۇپ، ئۇلۇغۋار ئىشلارنى ئورتاق يارىتايلى

(بېشى 1- بەتتە)

مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلاندۇرۇش فاكجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىل ئىجرا قىلىش؛ مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىش، ۋەتەننى تىرىشچانلىق-ئىقتىسادچىللىق بىلەن گۈللەندۈرۈش فاكجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىجرا قىلىش؛ ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى بىرلىكتە تۇتۇش فاكجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىللاشتۇرۇش لازىم. بۇ فاكجېنلارنى مەھكەم ئىگىلىيەلىسەك مۇرەككەپ، چىگىش خىزمەتلەردە مېڭىمىزنى مەڭگۈ سەگەك تۇتۇپ، توغرا يۆنىلىشتە چىڭ تۇرالايمىز.

جۇڭگودا ئېلىمنى گۈللەندۈرۈشتىكى ئۇلۇغ كۈچنىڭ ئەڭ چوڭقۇر مەنبەسى خەلق ئاممىسى ئارىسىدا. ئون يىللىق پىلان ۋە 8- بەش يىللىق پىلان پۈتۈن مەملىكەت خەلقىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنىڭ جەۋھىرى. ئون يىللىق پىلان ۋە 8- بەش يىللىق پىلاننى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇش غايەت زور ئىجتىمائىي سىستېما قۇرۇلۇشى. ئۇنى يۈز مىليونلىغان خەلقنى ئورتاق كۈرەش قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىش ۋە ئۇلارغا تايىنىش ئارقىلىق ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشانغا قاراپ جاسارەت بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەش جەريانى خەلق ئاممىسىنىڭ تارىخنى يارىتىش جەريانى، خەلق ئاممىسىنىڭ دۇنيانى بىلىش، دۇنيانى ئۆزگەرتىش جەريانى. بۇ جەرياندا تۈرلۈك ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداش، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىش، يېڭى تەجرىبىلەرنى يارىتىش، شۇنداقلا ئون يىللىق پىلان ۋە 8- بەش يىللىق پىلاننىڭ مۇكەممەللىشىشى كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ ئەقىل-پاراسىتىدىن ئايرىلالمايدۇ. ئاممىۋى لۇشيەن پارتىيىمىزنىڭ توپ لۇشيەنى، شۇنداقلا خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ توپ لۇشيەنى. ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار جان-دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، رەھبەرلىك ئىستىلى ۋە رەھبەرلىك ئۇسۇلىنى تىرىشىپ ياخشىلاپ، ھەممىدە ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، ھۆكۈمەت ئىشىدا پاك بولۇپ، ئامما بىلەن ئالاقە باغلىشى لازىم. پۇختا، ئىنچىكە خىزمەتلەر ئارقىلىق، كەڭ ئاممىنىڭ ئاكتىپلىقىنى، ئىجادچانلىقىنى تولۇق قوزغاپ، تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت بۈيۈك ئىشنى ئىلگىرى سۈرىدىغان تەڭداشسىز غايەت زور بىرلەشمە كۈچكە ئايلاندۇرۇش لازىم. ئون يىل بەش يىلغا باغلىق، بەش يىل تۇنجى يىلغا باغلىق. بىز ئاممىنىڭ ئاكتىپلىقىنى بۇ يىلقى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشكە يېتەكلىشىمىز لازىم.

جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىش بىزنىڭ شەرەپلىك ئەنئەنىمىز، دۈشمەننى يېڭىپ غەلىبە قازىنىش ۋە ھەر خىل قىيىنچىلىقلارنى يېڭىشتىكى ئەنگۈشتەرىمىز. بىر قانچە ئون يىل كۈرەش قىلىش ئارقىلىق بىز ناھايىتى زور مۇۋەپپەقىيەتلەرنى قولغا كەلتۈردۇق، ئومۇمىي دۆلەت كۈچىمىز ئىلگىرىكىگە قارىغاندا زور دەرىجىدە كۈچەيدى. لېكىن ئومۇمىي جەھەتتىن قارىغاندا، ئېلىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋە پەن-تېخنىكا تەرەققىيات سەۋىيىسى يەنىلا بىر قەدەر تۆۋەن، بىزنىڭ ئالدىمىزغا قويۇلغان ۋەزىپە يەنىلا ئىنتايىن مۇشكۇل، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىشتىن ئىبارەت ياخشى ئەنئەنىنى يەنىلا زور كۈچ بىلەن جارى قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىلدىكى ۋەزىپىنىڭ مۇشكۈللۈكى توسالغۇلارنى تۈگىتىپ، سىياسىي، ئىقتىسادىي ۋەزىيەتنىڭ ۋە جەمئىيەتنىڭ مۇقىم راۋاجلىنىشىنى ئۇزاق مۇددەت ساقلاشتا، مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتىنى ھەر يىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن ئالتە پىرسەنت ئاشۇرۇپ، مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىغا بارغاندا يەنە بىر قاتلاشتا ئىپادىلىنىپلا قالماستىن، بەلكى ئىسلاھاتنى ئومۇمىيۈزلۈك ئالغا سىلجىتىپ، سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسىنى دەسلەپكى قەدەمدە بەرپا قىلىشتا تېخىمۇ چوڭقۇر ئىپادىلىنىدۇ. 90- يىللاردا بۇ ئۇلۇغ تارىخىي ئىشنى ئورۇنداش ھەرگىز ئاسانغا توختىمايدۇ. ئالدىنقىلار مېڭىپ باقمىغان يولدا مېڭىش، ئالدىنقىلار چىقىپ باقمىغان ئېگىز چوققىغا چىقىشتا جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۈرەش قىلىش روھىنى ۋارىسلىق قىلىش ۋە ئۇنى جارى قىلدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ.

20- ئەسىر جۇڭگو مىللەتلىرىنىڭ تەرەققىيات تارىخىدىكى يەر-جاھاننى زىل-زىلىگە كەلتۈرىدىغان ئەسىر. 90- يىللار جۇڭگو مىللەتلىرىنىڭ گۈللىنىش تارىخىدىكى يەنە بىر ئۇلۇغۋار پىلاننى ئىشقا ئاشۇرىدىغان يىللار. يولداش ماۋزېدۇڭ يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ بىرىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى جۇڭگو ئېلىنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ئۇزۇن يىللار جەريانىدا ئاساس سالدى؛ يولداش دېڭ شياۋپىڭ يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئىككىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى جۇڭگوچە سوتسىيالىزم قۇرۇش يولىنى تېپىپ، سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا يېڭى ۋەزىيەت ياراتتى؛ يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئۈچىنچى ئەۋلاد رەھبەرلىك كوللېكتىپى چوقۇم پۈتۈن مەملىكەت خەلقىگە رەھبەرلىك قىلىپ ۋە ئۇلارنى ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، بىر نىيەت-بىر مەقسەتتە بولۇپ، پېشقەدەم پرولېتارىيات ئىنقىلابچىلىرى ئېچىپ بەرگەن يولنى بويلاپ ئىلگىرى ئالغا بېسىپ، جۇڭگو ئېلىنى گۈللەندۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار غايىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش جەھەتتە شانلىق سەھىپە يارىتالايدۇ.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 9- ئاپرېل خەۋىرى)

خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى، 8- بەش يىللىق پىلان تېزىسى ۋە «تېزىس» ھەققىدە دوكلات توغرىسىدىكى قارار

(بېشى 1- بەتتە)

پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى، بارلىق دۆلەت ئورگانلىرى ۋە قوراللىق كۈچلەر، ھەر قايسى سىياسىي پارتىيىلەر ۋە ھەرقايسى ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار، ھەر قايسى كارخانا-كەسپىي تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىزچىل يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. گوۋۇيۈەن يىللىق پىلان تۈزگەندە ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن، «تېزىس»تا بەلگىلەنگەن كۆرسەتكۈچلەر ئۈستىدە زۆرۈر تەڭشەش ئېلىپ بېرىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ تەستىقلىشىغا سۇنىدۇ.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا داۋاملىق چىڭ تۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى زور كۈچ بىلەن ئۆستۈرۈش، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى زور كۈچ بىلەن تەڭشەپ، ئېلىمىزنىڭ رايون ئىقتىسادىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى

تىزگىنلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، مەركەز بىلەن يەرلىكنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا بىر تەرەپ قىلىش لازىم. مەھسۇلاتقا بىرلەشتۈرۈپ ئائىلىلەرگە ھۆددىگە بېرىش ئاساس قىلىنغان مەسئۇلىيەت تۈزۈمىدە چىڭ تۇرۇپ ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، كۆپ خىل شەكىلدىكى ئىجتىمائىيلاشقان مۇلازىمەت سىستېمىسىنى راۋاجلاندۇرۇپ، بىر تۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن قوش قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش لازىم. كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئومۇمىي خەلق مۈلكىچىلىكىدىكى چوڭ-ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ھەقىقىي تۈردە ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش جەريانىدىكى تايانچلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش ئاساسىدا، تاشقى ئىقتىسادىي، تېخنىكا ئالا-

يىغا بېقىپ، داۋاملىق تۈردە دۆلەتنىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق ئەمەلىي ئىشلارنى ھەقىقىي يوسۇندا كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. پۈتۈن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى، جۇملىدىن تەيۋەنلىك قېرىنداشلار، شياڭگاڭ-ئاۋمېنلىق قېرىنداشلار، چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار تېخىمۇ زىچ ئىتتىپاق قىلىشىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشى ۋە گۈللىنىپ قۇدرەت تېپىشىغا ئورتاق كۈچ چىقىرىشى لازىم. 90- يىللاردا شياڭگاڭ ۋە ئاۋمېن ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، بىز شياڭگاڭنىڭ ۋە ئاۋمېننىڭ مۇقىم گۈللىنىشى، ئۆتكۈنچى دەۋردىن مۇقىم ئۆتۈشى ئۈچۈن پائال تىرىشىشىمىز لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: بۈگۈنكى دۇنيا يېڭى قېلىپ بىلەن كونا قېلىپ ئالمىشىۋاتقان پەيتتە تۇرۇۋاتىدۇ،

خانا-كەسپىي تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىزچىل يولغا قويۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك. گوۋۇيۈەن يىللىق پىلان تۈزگەندە ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن، «تېز سۈرئەت»تا بەلگىلەنگەن كۆرسەتكۈچلەر ئۈستىدە زۆرۈر تەڭشەش ئېلىپ بېرىپ، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ تەستىقلىشىغا سۇنىدۇ.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ئىقتىسادىي قۇرۇلۇشنى مەركەز قىلىشتا داۋاملىق چىڭ تۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى زور كۈچ بىلەن ئۆستۈرۈش، كەسىپ قۇرۇلمىسىنى زور كۈچ بىلەن تەڭشەپ، ئېلىمىزنىڭ رايون ئىقتىسادىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى يەنىمۇ ياخشىلاپ، تىرىشىپ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئۇدا، مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىنى ساقلاپ قېلىش لازىم. ئىقتىسادىي ئومۇمىي مىقدارنىڭ ئاساسىي جەھەتتىن تەڭپۇڭ بولۇشىنى ساقلاپ قېلىش لازىم؛ يېزا ئىگىلىكىنى كۈچەيتىپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، يېزا-بازارلارغا ئىلمىرىلىگەن پائال يار-يۆلەك بولۇپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئومۇميۈزلۈك راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش لازىم؛ ئاساسىي سانائەت ۋە ئاساسىي ئەسلىھەلەرنى كۈچەيتىپ، پىششىقلاپ ئىشلەش سانائىتىنى قايتا تەشكىللەپ، ئۆزگەرتىپ ۋە يۈكسەلدۈرۈپ، بىناكارلىق ئىشلىرى ۋە ئۈچىنچى كەسىپنى پائال راۋاجلاندۇرۇش لازىم؛ مائارىپ، پەن-تېخنىكا ئىشلىرىنى راۋاجلاندۇرۇشنى گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، مائارىپ، پەن-تېخنىكا ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىش لازىم؛ ئىشلەپچىقىرىشنى راۋاجلاندۇرۇش ئاساسىدا خەلق تۇرمۇشىنى ياخشىلاپ، خەلق تۇرمۇشىنى پەيدىن-پەي كېيىم-يۇتۇن، قورساق توق بولۇشتىن ھاللىق سەۋىيىگە يەتكۈزۈشىمىز لازىم؛ ئىقتىسادنى راۋاجلاندۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، دۆلەت مۇداپىئەسىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشىمىز لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: خەلق ئىگىلىكى ۋە تۈرلۈك ئىجتىمائىي ئىشلارنىڭ ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىغا تىرىشىپ كاپالەتلىك قىلىش لازىم. ھەقىقىي ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ماددىي مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى بىلەن مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى تەڭ تۇتۇش فاڭجېنىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئىزچىللاشتۇرۇش؛ جەمئىيەت ئامانلىقىنى ئومۇميۈزلۈك تۈزەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ، ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى قوغداش؛ ھۆكۈمەت ئىشىدا پاك بولۇش قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، تۈرلۈك چىرىكلىشىش ھادىسىلىرى ۋە قانۇنغا خىلاپلىق قىلىش ھادىسىلىرىگە قارشى قەتئىي كۈرەش قىلىش؛ پىلانلىق تۇغۇت، يەردىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش ۋە مۇھىت ئاسراشتىن ئىبارەت تۈپ دۆلەت سىياسىتىنى قەتئىي تەۋرەنمەي يولغا قويۇش؛ مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىنى مۇستەھكەملەش ۋە راۋاجلاندۇرۇش، دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى قوغداش لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: قەتئىي تەۋرەنمەستىن ئىسلاھاتنى داۋاملىق چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، سىرتقا ئېچىۋېتىشنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا كېڭەيتىش لازىم. پىلانلىق ئىگىلىك بىلەن بازار تەڭشىشىنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈش پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇپ، ئىسلاھاتنى سوتسىيالىستىك ئىقتىسادىي تۈزۈمنىڭ ئاساسلىق مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىشنى چۆرىدىگەن ئاساستا رەھبەرلىكى، قەدەم-باسقۇچى بولغان ھالدا ئومۇميۈزلۈك ئىلگىرى سۈرۈپ، سوتسىيالىستىك پىلانلىق تاۋار ئىگىلىكىنىڭ يېڭى تۈزۈلمىسىنى تەدرىجىي بەرپا قىلىش لازىم. دۆلىتىمىزنىڭ ماكرو ئىقتىسادىي تەڭشەش-

دىكى ئىجتىمائىي ئىشلاشتىن مۇلازىمەت سىستېمىسىنى راۋاجلاندۇرۇپ، بىرتۇتاش باشقۇرۇش بىلەن تارقاق باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن قوش قاتلاملىق ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش لازىم. كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى چوڭ-ئوتتۇرا تىپتىكى كارخانىلارنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ھەقىقىي تۈردە ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش جەريانىدىكى تايانچلىق رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش لازىم. مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇش، ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش ئاساسىدا، تاشقى ئىقتىسادىي تېخنىكا ئالماشتۇرۇشنى يەنىمۇ كېڭەيتىپ، تاشقى سودا، چەت ئەل مەبلىغى، تېخنىكا ۋە ئەقىل بۇلىقى كىرگۈزۈش قاتارلىق جەھەتلەردىكى خىزمەتلەرنى يېڭى سەۋىيىگە كۆتۈرۈش لازىم. ئىقتىسادىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، سىياسىي تۈزۈلمە ئىسلاھاتىنى پائال، پۇختا ئېلىپ بېرىپ، سوتسىيالىستىك دېموكراتىيىنى مۇستەھكەملەپ، سوتسىيالىستىك قانۇن-تۈزۈم قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، پۇقرالارنىڭ ئاساسىي قانۇن بەرگەن تۈرلۈك ھوقۇقلىرىنى توغرا يۈرگۈزۈشى ۋە ئاساسىي قانۇندا بەلگىلەنگەن مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، تىنچ-ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى مۇستەھكەملەپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئورۇندىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

يىغىن مۇنۇلارنى تەلەپ قىلدى: ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى ۋە ئۇنىڭ خىزمەتچى خادىملىرى، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلىپ، خىزمەتتە گەۋدىلىك بولۇپ، ئاكتىپ، پاك-دىيانەتلىك بولۇپ، ئومۇم ئۈچۈن ئىشلەپ، جاپاغا چىداپ ئاددى-ساددا ياشاپ، ئاممىلار بىلەن زىچ ئالاقە باغلاپ، خىزمەت ئىستىلىنى ھەقىقىي ياخشىلاپ، جان-دىلى بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، قەتئىي تۈردە «تېز سۈرئەت»تا ئوتتۇرىغا قويۇلغان تەلەپلەر بويىچە تۈرلۈك خىزمەتلەرنى تىرىشىپ ياخشى ئىشلىشى لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈش، جۇڭخۇا مىللىتىنى گۈللەندۈرۈش مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئورتاق ئارزۇسى. بىز قەتئىي تەۋرەنمەستىن «بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈم بولۇش» پرىنسىپى بويىچە ۋەتەننى تىنچ بىرلىككە كەلتۈرۈش مۇساپىسىنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىز لازىم. تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ خەلقنىڭ را-

قانۇن مەسلىھەتچىسى تەكلىپ قىلغانلىق توغرىسىدا ئېلان

خوتەن ۋىلايەتلىك ئىقتىسادىي ئادۋوكاتلىق ئىشلىرى ئورنىدىن ئادۋوكات دۈك ۋۇنى بانكىمىزنىڭ قانۇن مەسلىھەتچىلىكىگە تەكلىپ قىلدۇق، بۇنىڭدىن كېيىن قانۇنغا ئالاقىدار ئىشلارنى مەسلىھەتچى ئادۋوكاتنىڭ بېجىرىشىگە ھاۋالە قىلىپ، بانكىمىزنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئەتىنى قانۇن بويىچە قوغدايمىز. ئالاھىدە ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش قىلىنىدى.

جۇڭگو قۇرۇلۇش بانكىسى خوتەن ۋىلايەتلىك مەركىزىي تارماق بانكىسى. باشلىقى: لى خېشېڭ

ئادۋوكاتنىڭ ئىش بېجىرىش ئورنى: ۋىلايەتلىك ئەدلىيە باشقارمىسىدا

1991-يىلى 3-ئاينىڭ 26-كۈنى

داشلار، چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار تېخىمۇ زىچ ئىتتىپاق قىلىشىپ، ۋەتەننىڭ تىنچ بىرلىككە كېلىشى ۋە گۈللىنىپ قۇدرەت تېپىشىغا ئورتاق كۈچ چىقىرىشى لازىم. 90-يىللاردا شياڭگاڭ ۋە ئاۋمېن ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ، بىز شياڭگاڭنىڭ ۋە ئاۋمېننىڭ مۇقىم گۈللىنىشى، ئۆتكۈنچى دەۋردىن مۇقىم ئۆتۈشى ئۈچۈن پائال تىرىشىشىمىز لازىم.

يىغىندا مۇنۇلار كۆرسىتىلدى: بۈگۈنكى دۇنيا يېڭى قېلىپ بىلەن كونا قېلىپ ئالمىشىۋاتقان پەيتتە تۇرۇۋاتىدۇ، كونا قېلىپ بۇزۇلۇپ تاشلاندى، يېڭى قېلىپ تېخى شەكىللىنىپ بولالمىدى. بىز خۇددى ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا مۇستەقىل، ئۆز-ئۆزىگە خوجا بولۇشتىن ئىبارەت تىنچلىق دىپلوماتىيە سىياسىتىنى يولغا قويۇپ، زومىگەرلىك ۋە زوراۋانلىق سىياسىتىگە قارشى تۇرۇپ، تىنچلىقتا بىللە تۇرۇشنىڭ بەش پرىنسىپى ئاساسىدا، بارلىق دۆلەتلەر بىلەن دوستانە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى ساقلاپ ۋە راۋاجلاندۇرۇپ، خەلقئارا سىياسىي ۋە ئىقتىسادىي يېڭى تەرتىپ ئورنىتىش، ئىنسانىيەتنىڭ تەرەققىيات ئىشلىرى ۋە پۈتكۈل دۇنيانىڭ تىنچلىقى ۋە تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن تېگىشلىك تۆھپە قوشۇشىمىز لازىم.

يىغىن مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنى يۈكسەك تارىخىي مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى ۋە دەۋرنىڭ تەخىرسىزلىك تۇيغۇسى بىلەن قۇرۇلۇش ۋە ئىسلاھاتنىڭ ئۇلۇغۋار ئەمەلىيىتىگە پائال ئاتلىنىپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە ھەممە بىر نىيەتتە باش قوشۇپ جاپالىق ئىشلەپ، تارىخ بىزگە يۈكلىگەن مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئىشقا ئاشۇرۇش، «تېز سۈرئەت»تا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىنى ئومۇميۈزلۈك ئورۇنداش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلىشقا چاقىرىدۇ.

---◁✻▷---

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ لوپ ناھىيىلىك سەھىيە ئىدارىسىنىڭ 01140—46— نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ 41237- نومۇرلۇق قۇجيافېي كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىدىن رابىيە يۈنۇس نامىدا 02—7— نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى △ قاراقاش ناھىيە قاراساي يېزىسىدىن غۇلام مەمتىمىن نامىدا 00418—46— نومۇرلۇق ئاپتوموبىلنىڭ نومۇر تاختىسى، يول ئاسراش ھەققى ھۆججىتى، يۈك باشقۇرۇش ھۆججىتى △ خوتەن شەھەرلىك تەمىنات ئىدارىسىدىن مۇتەللىپ نامىدا 04233- نومۇرلۇق ئاپتوموبىل شوپۇرلۇق ئۆگىنىش كېنىشكىسى △ لوپ ناھىيە دول يېزىسىدىن داۋۇت نامىدا 01839—29- نومۇرلۇق تراكتورنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى، دۆلەت نامىدا 1551- نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كېنىشكىسى △ خوتەن ناھىيىلىك ئەدلىيە ئىدارىسىنىڭ 01271— 46- نومۇرلۇق موتوسىكلىتىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيىلىك ئاشلىق ئىسكىلاتىدىن ئەخمەت بەردى نامىدا 16—56- نومۇرلۇق ئاشلىق، ياغ بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ خوتەن شەھەر «شەرق شامىلى» سودا سارىيىدىن ئابلەت مەمتىمىن نامىدا 48- نومۇرلۇق نوپۇس دەپتىرى △ خوتەن 1- ترانسپورت شىركىتىنىڭ 00109 —46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ 0345315- نومۇرلۇق كورلىدىن خېمىيىۋى ئوغۇت يۆتكەش تالونى △ قاراقاش ناھىيە ماكلاي يېزىسىدىن ئەسقەر روزىباقى نامىدا 1158- نومۇرلۇق تراكتور شوپۇرلۇق كېنىشكىسى.

خوتەن گېزىتى

和田报

1991-يىل
ئاپرېل
25
(پەيشەنبە)
4961-سان

مەملىكەت ئىچىدىكى بىرتۇتاش نومۇرى: CN65—0053/Z، پوچتا ۋەكالەت نومۇرى: 57—28

توساللا يېزىسىغا بارغان سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمىكى

سوتسىيالىزم يولىدا چىڭ تۇرۇش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيىۋى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادىنى قەتئىيلەشتۈردى

ئىختىيارىي مۇخبىرىمىز ئابدۇلئەھەد قادىر خەۋەر قىلىدۇ: خوتەن ناھىيىسىنىڭ توساللا يېزىسىغا بارغان سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمەت ئۆمىكى پارتىيە - ئىتتىپاق ئەزالىرى، كادىرلار ۋە ئاممىغا تۈرلۈك شەكىللەر ئارقىلىق سوتسىيالىزم يولىدا چىڭ تۇرۇش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيىۋى تەربىيە خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەپ بېرىپ، ئۇلارنىڭ سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادىنى قەتئىيلەشتۈردى.

بۇ خىزمەت ئۆمىكىدىكى خادىملار يېزىغا بارغاندىن كېيىن، يېزىلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ يېقىندىن ماسلىشىشى ئارقىسىدا، 19 كەنت، 15 ئىدارە - جەمئىيەت ۋە كارخانىغا بېرىپ، پىلانلىق، قەدەم - باسقۇچلۇق ھالدا سوتسىيالىزم تەربىيىسىنى قانات يايدۇردى. تۈرلۈك شەكىلدىكى ئۆگىنىشكە قاتناشقان ئاساسىي قاتلام كادىرى 1448 ئادەم (قېتىم) گە، پارتىيە ئەزاسى 1592 ئادەم (قېتىم) گە، ئىشچى - خىزمەتچى، ئوقۇتقۇچىلار 3360 ئادەم (قېتىم) گە، دېھقان - چارۋىچى 4160 قا يەتتى. ئۆگىنىش جەريانىدا ماتېرىيال ئۆگىنىش، سۆزلەپ چۈشەندۈرۈش، مۇزاكىرە قىلىپ تونۇشىنى، تەمراتىنى ئوتتۇرىغا قويۇش ئارقىلىق، كەڭ كادىرلار ۋە ئاممىنىڭ ئىدىيىۋى ئەندىشىلىرى تۈگىتىلىپ، سوتسىيالىزمغا بولغان ئېتىقادى كۈچەيتىلىپ، سوتسىيالىزم يولىدا تەۋرەنمەي مېڭىش، ۋەتەنپەرۋەرلىك، كوللېكتىۋىزملىق روھىنى جارى قىلدۇرۇش ئاڭلىقلىقى ئۆستۈرۈلدى. سوتسىيالىزمنى، كوللېكتىپنى سۆيۈش قىزغىنلىقى يۇقىرى كۆتۈرۈلۈپ، كوللېكتىپ مەنپەئەتىنى ئەلا بىلىشتەك ئىجتىمائىي كەيپىيات شەكىللەندى. بۇنىڭ بىلەن كادىرلار ۋە ئامما كۆپ يىللاردىن بۇيان ئۆز زىممىسىدە قالغان كوللېكتىپقا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك باج، سۇ ھەققى، چارۋا مالنى ھەمكارلىشىپ داۋالاش پۇلى قاتارلىقلاردىن 24 مىڭ يۈەننى تولۇقلاپ تاپشۇردى؛ ئىشلەپچىقىرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈمى يولغا قويۇلغاندىن بۇيان قايتۇرماي كەلگەن 54 مىڭ يۈەن قەرزنى قايتۇردى؛ يېزىغا قاراشلىق كوللېكتىپ ئىگىلىكىدىكى كارخانىلار يۇقىرىغا تاپشۇرۇشقا تېگىشلىك 20 مىڭ يۈەن پايدىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن تولۇقلاپ تاپشۇردى.

سوتسىيالىستىك تەربىيە خىزمىتىنىڭ تۈرتكىسىدە، بۇ يېزىنىڭ ئىجتىمائىي كەيپىياتىدا كۆرۈنەرلىك ياخشىلىنىش بولدى، ئەتىيازلىق يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشى ھەرقايسى يىللاردىكىدىن ياخشى ئىشلەپ بېرىلدى.

يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسى ۋىلايەتلىك پارتىيە مەكتىپىدە باشلاندى

بىگۇۋەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، خوتەندە يىلتىز تارتىپ، خوتەننى گۈللەندۈرەيلى

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋخويجۇەن خەۋەر قىلىدۇ: يىل بېشىدا بىگۇ-

تارتىشتا، ئالدى بىلەن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ماركسىزملىق دۇنيا قا-

ئۆگىنىش ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنداش، خىزمەت

لى رۇيخۇەن جياڭسۇدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرگەندە

ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش لازىملىقىنى تەكىتلىدى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، نەنجىڭ، 21-ئاپرېل خەۋىرى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بيۇروسىنىڭ دائىمىي ئەزاسى، شۇجىچۇ شۇجىسى لى رۇيخۇەن جياڭسۇدا خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرگەندە مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش جەريانىدا ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش لازىم.

لى رۇيخۇەن 4-ئاينىڭ 12-كۈنىدىن 20-كۈنىگىچە ئىلگىرى-ئاخىرى بولۇپ سۇجۇ، ۋۇشى، چاڭجۇ، جېنجياڭ، ياڭجۇ، نەنجىڭ قاتارلىق شەھەرلەرنى كۆزدىن كەچۈردى. ئۇ، زاۋۇت، يېزا، ئەدەبىيات-سەنئەت تەشكىلاتلىرى ۋە مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ئورۇنلىرىغا چوڭقۇر چۆكۈپ ئەھۋال ئىگىلەپ، مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلدى.

لى رۇيخۇەن مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: ئىككىنچى باسقۇچلۇق ستراتېگىيىلىك نىشان ئۇلۇغۋار، كىشىلەرگە ئىلھام بېرىدۇ، بۇ جەرياندا يولۇقىدىغان قىيىنچىلىق چوقۇم ناھايىتى كۆپ بولىدۇ. ئەگرى-توقايلىقلارنى ئازايتىش ئۈچۈن، ئەمەلىيەتنىڭ رولىغا ئەھمىيەت بېرىپ، ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى ئۈزلۈكسىز توغرا يەكۈنلىشىمىز لازىم. ئۇ مۇنداق دېدى: ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش — ماركسىزملىق بىلىش نەزەرىيىسىنىڭ ئاساسىي تەلىپى، شۇنداقلا پارتىيىمىزنىڭ ئېسىل ئەنئەنىسى. پارتىيىمىز ئەمەلىيەت تەجرىبىلىرىنى يەكۈنلەش ئارقىلىق ئۈزلۈكسىز ئۆسۈپ، پىشىپ يېتىلگەن، ئۈزلۈكسىز غەلىبىگە قاراپ ماڭغان. پارتىيىنىڭ 7-قۇرۇلتىيى تارىخىي تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، توغرا لۇشيەننى تۈزۈپ چىققان. پارتىيىمىز خەلقنى يېتەكلەپ ئۈچ چوڭ تاغنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، يېڭى جۇڭگونى قۇرغان. پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدا دۆلىتىمىز قۇرۇلغاندىن كېيىنكى، بولۇپمۇ ئون يىل داۋاملاشقان مەدەنىيەت زور ئىنقىلابىنىڭ تەجرىبىلىرى ئەستايىدىل يەكۈنلىنىپ، پارتىيىمىزنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى تۇرغۇزۇلۇپ، ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشىكنى ئېچىۋېتىش قاتارلىق بىر قاتار فاڭجېن، سىياسەتلەر يولغا قويۇلۇپ، دۇنيا بويىچە ھەممە ئېتىراپ قىلغۇدەك مۇۋەپپەقىيەتلەر يارىتىلدى.

لى رۇيخۇەن مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: پارتىيە 11-نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3-ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، پۈتۈن پارتىيە، پۈتۈن مەملىكەتتىكى ھەر مىللەت خەلقى ئىتتىپاق قىلىشىپ كۆرەش قىلىپ، كۆپلىگەن خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، يېڭى-يېڭى ۋەزىيەت يارىتىپ، مول تەجرىبىلەرنى توپلىدى. بۇ تەجرىبىلەر ئاسان قولغا كەلمىگەن، ئۇنىڭ ئۈچۈن غايەت زور بەدەل تۆلەنگەن، ئۇ ئىنتايىن قىممەتلىك. ئۆتكەندىكىنى كېيىنكىگە ئىبرەت قىلىپ، بۇ تەجرىبىلەرنى توغرا يەكۈنلەش، ئۇنىڭغا توغرا مۇئامىلە قىلىش-ئىدىيىۋى تونۇشىمىزنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى خىزمەتلەرنى ياخشى ئىشلەشتە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

ئۈنۈمنى ئۆستۈرۈش يولىدا ئىزدىنىش

— خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئىشچى-خىزمەتچىلىرىنىڭ قەشقەر سەپىرى توغرىسىدا

«سۈپەت، تۈر، ئۈنۈم يىلى» دىكى ئىشلارنى قانداق قىلىپ ياخشى ئىشلەش كېرەك؟ 2-ئاينىڭ ئاخىرىدا خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۈچ تۈركۈم ئادەم تەشكىللەپ، قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا تەجرىبە ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق 171 خىل

رۇپ، بىر-بىرلەپ تەتقىق قىلىپ ئەمەلىيلەشتۈردى. كۆپچىلىك سەپەرنىڭ بىكارغا كەتمىگەنلىكىنى ھېس قىلىشتى.

توقۇش سېخىنىڭ مۇدىرى مۇنداق دېدى: بىز بۇ قېتىمقى ئۆگىنىشتە 30 خىل پەرقنى تېپىپ چىقتۇق. ئاددىي، ئاسان يولغا قويغىلى بولىدىغان، تېز ئۈنۈم بېرىدىغان 11 خىلىنى

بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن رەختنى ناھايىتى ياخشى قاتلايدىكەن، بىزمۇ سۈپەتسىز رەختنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن ئۇۋىي سالماقچى، ماتېرىيال تەييارلىنىپ بولدى. بىزنىڭ بۇرۇن ماشىنا باشقۇرغۇچىلارنى تەكشۈرۈشىمىز ئىنتايىن قاتتىق بولغان بولسىمۇ، ئەمما

يالىزم تەربىيىسىنى قانـات تىپ مەنپەئەتىنى ئەلا بىلىشـ ئىشلەپچىقىرىشى ھەرقايسى يىلـ
يايدۇردى. تۇرلۇك شەكىللەردىكى تەك ئىجتىمائىي كەيپىيات شەـ لاردىكىدىن ياخشى ئېلىپ بېرىلدى.

يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسى ۋىلايەتلىك پارتىيە مەكتىپىدە باشلاندى

بېغىشلىۋەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، خوتەندە يىلتىز تارتىپ، خوتەننى گۈللەندۈرەيلى

ئۆز مۇخبىرىمىز ساۋۇت يېزىۋەن خەۋەر قىلىدۇ: يىل بېشىدا بىرـ تۈۋەندىن تاللاپ، ۋىلايىتىمىز يېزا-بازارلىرىدا رەھبەرلىك ۋەزىپىسىگە قويۇلغان 105 كادىر ئىككىنچى يۇرتىدا ماكانلاشتى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم ۋە ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، 4- ئاينىڭ 18- كۈنىدىن باشلاپ، ئۇلار ۋىلايەتلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپىدە ئۈچ ئايلىق تەربىيىلىنىش كۇرسىغا قاتناشتى.

18- كۈنى ئۆتكۈزۈلگەن يېزا-بازارلارغا بارىدىغان كادىرلارنىڭ ئۆگىنىش كۇرسىنى باشلاش مۇراسىمىدا مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى جاۋشۇمىڭ، ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ باش كاتىپى چۇشياۋزۇڭلار سۆز قىلدى. ئۇلار مۇنداق دېدى: بېغىشلىۋەن كادىرلارى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئىشەنچىسى ۋە ئۈمىدىنى يەردە قويماي، ئاساسىي قاتلامدا ئىشلەش ئۈچۈن خوتەنگە كەلدى. ئۇلارنىڭ بۇ روھى ماختاشقا ئەرزىيدۇ. ئىش ئورنىغا بېرىشتىن ئىلگىرى، بىر مەزگىل ۋاقىت چىقىرىپ ماركسىزمنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ ئاساسىي لۇشيەنى، فاڭجېن، سىياسەتلىرىنى ئۆگىنىش، ماركسىزملىق مىللەت نەزەرىيىسى ۋە پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى، شۇنداقلا ئازسانلىق مىللەتلەرنىڭ تىل-يېزىقىنى ئۆگىنىش ئىنتايىن مۇھىم. ئۇلار خوتەننىڭ ئاساسىي ئەھۋالى ۋە ۋەزىيىتىنى تونۇشتۇرغاندىن كېيىن، مۇنداق ئۈمىدنى [illegible] ئىلغا قويدى: [illegible] بولۇپ، يىلتىز تارتىشتا، ئالدى بىلەن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ماركسىزملىق دۇنيا قاراشنى تۇرغۇزۇپ، ئىدىيىۋى نەزەرىيىۋى سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ، بۇنىڭدىن كېيىن خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرۇش ئۈچۈن ئاساس سېلىش لازىم.

2- بېغىشلىۋەن روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، پېشقەدەم بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش جەڭچىلىرىنىڭ ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرۈش، جاپا-مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىشتىن ئىبارەت ئېسىل ئەنئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ، خوتەننىڭ سىياسىي جەھەتتە مۇقىم بولۇشى، ئىقتىسادىنىڭ راۋاجلىنىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشۇش لازىم.

3- پارتىيىنىڭ مىللىي سىياسىتىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشنىڭ نەمۇنىچىلىرىدىن بولۇش لازىم.

4- ئۆگىنىش مەزگىلىدە مەكتەپ ئىنتىزامىغا، مەكتەپ قائىدىسىگە رىئايە قىلىپ، ئىتتىپاقلىشىپ ئورتاق ئالغا بېسىپ، ئۆگىنىش ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئورۇنداش، خىزمەت ئورنىغا بارغاندىن كېيىن ياخشى خىزمەت ئىشلىلى ئارقىلىق، ھەر مىللەت خەلقى ئۈچۈن پۇختا ھالدا ئەمەلىي ئىش ۋە ياخشى ئىش قىلىپ بېرىش لازىم.

كۇرسانتلار ۋەكىلى كۆك بىگشىڭ ئۆز سۆزىدە مۇنۇلارنى بىلدۈردى: خوتەندە يىلتىز تارتىپ، ئامما بىلەن ھالاۋەتتىمۇ، جاپادىمۇ بىللە بولۇپ، خوتەننىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىش قەدىمىنى تېزلىتىمىز.

كۇرسانتلار «ماركسىزمنىڭ ئاساسىي نەزەرىيىسى»، «سوتسىيالىزمغا دائىر بىر قانچە مەسىلە توغرىسىدىكى ئۆگىنىش تېزىسى»، «مىللىي مەسىلە توغرىسىدىكى ئۆگىنىش تېزىسى»، «يېزا ئىقتىسادىنى باشقۇرۇش ھەققىدە ئومۇمىي چۈشەنچە»، «ئۇيغۇر تىلى» قاتارلىق دەرسلەر ئۆتۈلىدۇ. ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە رەھبەرلىرى يەنە مەخسۇس تېمىدا دوكلات بېرىدۇ.

پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت يىغىنىنى ئۆتكۈزدى

ئۆز مۇخبىرىمىز جالالىدىن خەۋەر قىلىدۇ: ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ مەدەنىيەت، تەنتەربىيە پائالىيىتىنى ياخشى قانات يايدۇرۇش، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنى پۈتكۈزۈپ ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈشنىڭ تۈرلۈك تەييارلىق خىزمەتلىرىنى تېزلىتىش ۋە ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۇيۇشتۇرغان 3- نۆۋەتلىك ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت يىغىنى 4- ئاينىڭ 6- كۈنى باشلاندى.

بۇ قېتىمقى تەنھەرىكەت يىغىنىنى فابرىكا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، ئىتتىپاق كومىتېتى ئورۇنلاشتۇرغان. باشلىنىش مۇراسىمىدا تەنھەرىكەتچىلەر روھى كۆتۈرەڭگۈ ھالدا سېخ، ئىسمىنا- گىرۇپپىلار بويىچە سەپ بولۇپ مەيدانغا كىردى. تەنھەرىكەت يىغىنى تەشكىلىي ھەيئىتىنىڭ مۇدىرى يولداش فۇجېنشەن باشلىنىش مۇراسىمىدا سۆز قىلدى. ۋىلايەتلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى، تەنتەربىيە كومىتېتى، «89795» قىسمىنىڭ رەھبەرلىرىمۇ يىغىنغا قاتنىشىپ تەبرىكلىدى. يىغىندا يەنە ئاغامچا تارتىشىش مۇسابىقىسى ئۆتكۈزۈلدى. مۇسابىقە قىزغىن كەيپىيات ئىچىدە ئۆتتى. كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەر تەنھەرىكەت مەيدانىدىكى ئۇيۇشۇش كۈچىنى بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلەپچىقىرىش داۋامىدا جارى قىلدۇرۇپ، غايىلىك، ئەخلاقلىق، مەدەنىيەتلىك، ئىنتىزامچان بولغان يېڭى تىپتىكى سوتسىيالىستىك كارخانا ئىشچى-خىزمەتچىلىرىدىن بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى.

شى ئىشلەش كېرەك؟ 2- ئاينىڭ ئاخىرىدا خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ئۈچ تۈركۈم ئادەم تەشكىللەپ، قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا تەجرىبە ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار سېلىشتۇرۇش ئارقىلىق 171 خىل پەرقىنى تېپىپ چىقتى. 30% تېخنىكىنى تەرتىپكە سېلىش، ئۆزگەرتىش تەدبىرلىرىنى پۇختا ئەمەلىيلەشتۈرۈپ بولدى.

خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى — جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ئاپتونوم رايون بويىچە بىردىن-بىر بىرىنچى دەرىجىلىك كارخانا. ئۇلار تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئىككىنچى دەرىجىلىك كارخانا— قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىغا ئادەم ئەۋەتىپ ئىلغار تەجرىبىلىرىنى ئۆگىنىپ، كارخانىچىلارنىڭ زاۋۇت باشقۇرۇش ئۇسلۇبىنى ئىگىلىدى. فابرىكا باشلىقى يارمۇھەممەتنىڭ يېتەكچىلىكىدە سېخ مۇدىرى، دېۋورنى ئىسمىنا باشلىقى، مەشغۇلات يېتەكچىسى قاتارلىق خادىملار ئىككى كۈن ئەستايىدىل ئۆگىنىپ، ئۆزىنىڭ پەرقلىرىنى تېپىپ چىقتى ھەمدە ئۆز فابرىكىسىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ [illegible] لىك سەپەرنىڭ بىكارغا كەتمىگەنلىكىنى ھېس قىلىشتى.

توقۇش سېخىنىڭ مۇدىرى مۇنداق دېدى: بىز بۇ قېتىمقى ئۆگىنىشتە 30 خىل پەرقىنى تېپىپ چىقتۇق. ئاددىي، يولغا قويغىلى بولىدىغان، تېز ئۈنۈم بېرىدىغان 11 خىلىنى تاللاپ، ئالدى بىلەن تەرتىپكە سېلىپ ئۆزگەرتىش ئېلىپ باردۇق. قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى كونا فابرىكا بولۇپ، ئۇلارنىڭ ھەقىقەتەنمۇ بىزنىڭ ئۆگىنىشىمىزگە ئەرزىيدىغان نۇرغۇن تەرەپلىرى بار ئىكەن. مەسىلەن: قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىنىڭ سۈپەتسىز رەختىنى [illegible] كەن، بىزمۇ سۈپەتسىز رەختىنى بىر تەرەپ قىلىش ئۆيى سالماقىچى، ماتېرىيال تەييارلىنىپ بولدى. بىزنىڭ بۇرۇن ماشىنا باشقۇرغۇچىلارنى تەكشۈرۈشىمىز ئىنتايىن قاتتىق بولغان بولسىمۇ، ئەمما موكا سالغۇچىلارنى تەكشۈرۈش بىر ئاز بوش بولۇپ قالغان. ھازىر بىزمۇ موكا سالغۇچىلارنىڭ مەشغۇلات تەرتىپلىرىنى تەكشۈرۈشنى تولۇقلاپ، ئۇنى مۇكەممەللەشتۈردۇق. باشقۇرۇش جەھەتتە بىز قەشقەر پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسىدىن ئۆگىنىپ، باشقۇرغۇچى خادىملارنىڭ ئايلىق خىزمەت مىقدارىنى بېكىتتۇق.

تەھرىردىن

بۇ ماقالىنى تەھرىرلەش جەريانىدا ئۆزىمىزنىمۇ دەرس ئالغاندەك ھېس قىلدۇق. بىرىنچى دەرىجىلىك كارخانىنىڭ تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئىككىنچى دەرىجىلىك كارخانىغا بېرىپ تەجرىبە ئۆگىنىشى— خوتەن پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى رەھبەرلىكىنىڭ دانا قارشىنى نامايەن قىلىدۇ. ئىلغار كارخانىنىڭ يۈزدە يۈز ياخشى بولۇشى ناتايىن، ئارقىدا قالغان كارخانىنىڭمۇ ئىلغارلىق تەرەپلىرى بولىدۇ. ئۆگىنىشكە تېگىشلىك ئارتۇقچىلىقلىرى، تولۇقلاشقا تېگىشلىك كەم تەرەپلىرى بولىدۇ، ھەممىدە ئىلغار كارخانىلارنى ئىزدەش ھاجەتسىز. ياخشى نەرسىلەر يېنىمىزدا بار، بىز كەمتەرلىك بىلەن ياخشى ئوقۇغۇچى بولىدىغانلا بولساق، ئۇستاز تېپىش تەس ئەمەس. ھەر قايسى تارماقلار، ھەرقايسى ئورۇنلارنىڭ رەھبەرلىرىنىڭ بۇ ماقالىدىن ئازراق چارە- ئۇسۇلغا ئىگە بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

قاراقاش ناھىيىسىنىڭ كۆيا يېزىسى ئورمانچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇشقا ئەھمىيەت بېرىپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتتى. 1990- يىلى ئومۇمىي ئورمانچىلىق كىرىمى 657 مىڭ 963 يۈەنگە يېتىپ، كىشى بېشىغا ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 220 يۈەندىن توغرا كەلدى.

سۈرەتتە: قاراقۇزۇق كەنتىدىكى ئورمان بەلبېغىدىن بىر كۆرۈنۈش.
(داۋۇت ئىخەي فوتوسى)

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى: ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت)

چىرا ناھىيىسى

ئۈنۈملۈك تەدبىر قوللىنىپ، ئەتىيازدىكى قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئالماقتا

چىرا ناھىيىسى بۇ يىل ئەتىيازدا يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان قۇرغاقچىلىقنى ئالدىن مۆلچەرلەپ، سۇ باشقۇرۇش تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈش ۋە سۇنى تېجەپ ئىشلىتىش قاتارلىق ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئالماقتا.

بۇ ناھىيىنىڭ ھەممە يېزا-بازارلىرى تاغ سۈيىگە تايىنىپ تېرىقچىلىق قىلىدۇ. ناھىيە رەھبەرلىكى بۇ يىل قىش قارنىڭ ئاز ياغقانلىقىدىن قۇرغاقچىلىق ئاپىتى يۈز بېرىش ئېھتىماللىقىنى ئالدىن مۆلچەرلەپ، سۇ باشقۇرۇش خىزمىتىگە بولغان تەشكىلىي رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. سۇ باشقۇرۇش ئاپپاراتلىرىنى قۇردى ۋە ئۇنى مۇكەممەللەشتۈردى. ناھىيە تەۋەسىدىكى توققۇز سۇ باشقۇرۇش پونكىتى 90 دىن كۆپرەك سۇ باشقۇرۇش خادىمىغا يېزا-بازار، ئوچاستكىلار، ئېرىق-ئۆستەڭلەر بويىچە سۇ تەقسىملەشنى ھۆددىگە بەردى. ناھىيە بىلەن يېزا-بازارلار، ئوچاستكا، كەنتلەر ئوتتۇرىسىدا توختام تۈزۈلۈپ، كۆلەم بويىچە سۇ ئۆلچىمىگە كارتوچكا تارقىتىلدى. شۇڭا قىشتىكى بىكار سۇلاردىن پايدىلىنىپ يەتتە سۇ ئامبىرىغا قاچىلانغان 10 مىليون كۇب مېتىردىن كۆپرەك سۇ تېجەپ ئىشلىتىلىپ، 38 مىڭ موي يەر ئۇسا قىلىندى. بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، ناھىيە بويىچە سۇنىڭ مىقدارىغا قاراپ ھەق ھېسابلاش تۈزۈمى يولغا قويۇلۇپ 20 مىڭ موغا يېقىن يەر ئۇسا قىلىنغاندىن باشقا، 56 مىڭ 110 مو كۆزگى بۇغداينىڭ بىرىنچى سۈيى بېرىلدى. سۇغىرىش ئۇسۇلى باشتىن-ئاخىر تاختىلاپ سۇغىرىشقا ئۆزگەرتىلدى. شۇنىڭدەك يەر ئاستى سۈيىدىن پايدىلىنىش چىڭ تۇتۇلۇپ، 2000 مو يەر قۇدۇق سۈيى بىلەن سۇغىرىلدى.

ئوبۇلقاسىم ھەسەن

خوتەن شەھەرلىك مۇسۇلمانچە يېمەكلىكلەر زاۋۇتى ئىسلاھات داۋامىدا يول ئېچىپ ئىلگىرىلەپ، بازىرى ئىتتىك مەھسۇلاتلارنى كۆپلەپ ئىشلەپچىقىرىش بىلەن بىرگە، مەھسۇلات تۈرىنى كۆپەيتىپ 110 خىلغا يەتكۈزۈپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمىنى ئۆستۈردى.

سۈرەتتە: پېچىنە-پىرەنىك سېخىدىكى ئىشچىلار مەخسۇس قۇتلۇق كۈننى خاتىرىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تورتنى قاچىلىماقتا.

(ئۆز مۇخبىرىمىز تۇرغۇن ئابدۇقادىر فوتوسى)

خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسى

تېخىمۇ كۆپ مەبلەغ توپلاپ، سوتسىيالىستىك قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا كۈچلۈك مەدەت بېرىش ئۈچۈن خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە

ئۆتكەن يىلى 5 مىليون 500 مىڭ يۈەن ئامانەت توپلاش ۋەزىپىسىنى 177% ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ، خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىدە ئەڭ ياخشى سەۋىيە ياراتقان خوتەن شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسى نەتىجە ئالدىدا مەغرۇرلانماي، ئۆزلۈكسىز چەك قىلىش روھىنى جارى قىلدۇرۇپ، «خەلق ئىگىلىكى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلان»نىڭ تۇنجى يىلىدا، تېخىمۇ ياخشى نەتىجىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىنى ئەستايىدىل چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.

بۇ بانكا رەھبەرلىكى ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبە-ساۋاقلارنى يەكۈنلەش ئاساسىدا، «يىل بېشىدا بوشراق تۇتۇش، يىل ئاخىرىدا زەربىدارلىق بىلەن ئاتلىنىش» تەك ئادەتكە خاتىمە بېرىپ، ئۆتكەن يىلىنىڭ بېشىدىن باشلاپ، ئامانەت توپلاشقا ھەمكارلىشىش ۋە ۋەكالىتەن بېجىرىش خىزمىتىنى بانكىنىڭ خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتىدە گەۋدىلىك ئورۇنغا قويۇپ، بەش ئورۇندا ۋەكالىتەن بېجىرىش پونكىتى قۇردى. زاۋۇت، كارخانا ۋە مەمۇرىي ئورۇنلاردىن 30 كىشىنى پۇل ئامانەت خىزمىتىگە ھەمكارلاشقۇچى ۋە ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلىككە تەكلىپ قىلدى. تەشكىللەش، يېتەكلەش خىزمىتى ياخشى ئىشلەنگەنلىكتىن، يىل ئاخىرىغىچە توپلانغان ئامانەت پۇل سوممىسى 23 مىليون 300 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ئومۇمىي ئامانەت پۇلنىڭ 15 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلدى. ۋىلايەتلىك خەلق دوختۇرخانىسى، «خوتەن گېزىتى» ئىدارىسى، باسما زاۋۇتى، ۋىلايەتلىك پاختا - كەندىر شىركىتى قاتارلىق ئورۇنلار ئۆز ئورنىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرگەن ھالدا خەلق پۇل ئامانىتىنىڭ ئەھمىيىتى، رولى ۋە سىياسەت-پرىنسىپلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، پۇل ئامانەت خىزمىتىگە ھەمكارلاشقۇچى ۋە ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلەرنىڭ خىزمىتىنى كۈچلۈك قوللىدى. نەتىجىدە، بۇ ئورۇنلاردا ئامانەتكە قاتناشقان ئادەم سانى كۆپ، ئامانەت قالدۇقى مۇقىم بولۇشتەك ياخشى ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى. پۇل ئامانىتىنى ۋەكالىتەن بېجىرىش خىزمىتى داۋامىدا، ئامانەت توپلاش خىزمىتىنى قوشۇمچە ئۆتەۋاتقان كۆپ ساندىكى ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملار ئاۋارىچىلىقتىن قاچماي، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، پۇل ئامانەت قويغۇچىلارغا قولاي-

...ئاممىنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى. پۇل ئامانەت توپلاشقا ھەمكارلاشقۇچى ۋە ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلەردىن ئۈچ كىشى سودا-سانائەت بانكىسىنىڭ ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى ئاچقان شىنجاڭ بويىچە تۇنجى قېتىملىق دۇنەۋۋەر ۋەكالىتەن بېجىرگۈچىلەر سۆھبەت يىغىنىغا قاتناشتى ۋە شۆبە بانكا تەرىپىدىن تەقدىرلەندى.

شەھەرلىك سودا-سانائەت بانكىسىنىڭ بۇ يىللىق ئامانەت پۇل ۋەزىپىسى 10 مىليون يۈەن بولۇپ، ئالدىنقى يىلدىكىگە قارىغاندا بىرھەسسە كۆپ. بانكا رەھبەرلىكى بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، پۇل ئامانەت خىزمىتىنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ، پىلان-ۋەزىپىنى ئاساسىي قاتلام پۇل ئامانەت پونكىتلىرى ۋە پۇل ئامانەت خادىملىرىغىچە ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، «خىزمەتتە نىشان بولۇش، نىشانغا يېتىشتە تەدبىر بولۇش»نى ئىشقا ئاشۇردى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، خىزمەتلەرنى خۇلاسىلەپ، تەجرىبىلەرنى ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن، 4-ئاينىڭ 10-كۈنى خەلق پۇل ئامانىتى خىزمىتى بويىچە سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىپ، پۇل ئامانەت خادىملىرى ۋە ئامانەت توپلاشقا ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملارنى غەيرەت ئۈستىگە غەيرەت قىلىپ، تېخىمۇ تىرىشىپ ئىشلەپ، بۇ يىللىق پۇل ئامانەت ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇنداشقا سەپەرۋەر قىلدى.

سەپەرۋەرلىك يىغىنىدا ۋەكالىتەن بېجىرگۈچى خادىملاردىن نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان جۇۋداۋجۈن، ئابدۇلئەھەد قاتارلىق 7 كىشى ...

كېرىيە ناھىيىسىدە شالچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى ئوبدان ئىشلەنمەكتە

كېرىيە ناھىيىسى بۇ يىل شالىدىن مول ھوسۇل ئېلىشقا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىش ئارقىلىق رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، شالچىلىق ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.

بۇ ناھىيە شىنجاڭ بويىچە 12 ئاشلىق، شال ئىشلەپچىقىرىش بازىسىنىڭ بىرى بولۇپ، 1990-يىلى شالىنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتىنى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئايرىم-ئايرىم ھالدا 34804 كىلوگرام ۋە 10 مىڭ 172 تونىغا يەتكۈزۈپ، تارىختا ئەڭ يۇقىرى سەۋىيە ياراتقانىدى.

ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىللىق شال ئىشلەپچىقىرىشتا تېخىمۇ زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، پىلان ۋە تەدبىر تۈزۈپ، ھەرقايسى يېزا-بازار، كەنت، مەھەللە گۇرۇپپىلىرى ۋە شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. 4-ئاينىڭ 12-كۈنى شال ئىشلەپچىقىرىش ...

...مەتلەرنى ياخشى ئىشلەپ، شالدىن مول ھوسۇل ئېلىشقا تۆھپە قوشۇشنى تەلەپ قىلدى. 3-ئاينىڭ 16-كۈنىدىن 4-ئاينىڭ 12-كۈنىگىچە قەدەر ناھىيە بويىچە 800 شالچىلىق كەسپىي ئائىلىسى ھەرىكەتلەندۈرۈلۈپ، 1300 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتا كەلكۈن سۈيىنى چىقىرىپ بۆشىتىش ئۆستىڭى ياسالدى ۋە رېمونت قىلىندى. 3000 مېتىر شورنى ئېقىتىش ئېرىقى، 160 مىڭ 146 مېتىر يول ئېچىلدى. 54 مىڭ كۇب مېتىر توپا يۆتكەپ كېلىنىپ، يېڭىدىن بىر ...

...ىنشادىي ئۈنۈمىنى تونۇتۇردى.
سۈرەتتە: يېڭىچە - پىرە-
نىڭ سېخىدىكى ئىشچىلار مەخ-
سۇس قىزىلتۇق كۆزنىكى خىياتە-
رىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدى-
غان تورنى قاچىلىماقتا.
(ئۆز مۇخبىرىمىز تۇرغۇن
ئابدۇقادىر فوتوسى)

تەييارلىق خىزمەتلىرىنى چىڭ تۇتۇپ ئىشلىمەكتە.

بۇ ناھىيە شىنجاڭ بويىچە 12 ئاشلىق، شال ئىشلەپچىقىرىش بازىسىنىڭ بىرى بولۇپ، 1990-يىلى شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتىنى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئايرىم-ئايرىم ھالدا

تەجرىبىلەرنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئالدىنقى يىللاردىكى تەجرىبىلەرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەپ، پىلان ۋە تەدبىر تۈزۈپ، ھەرقايسى يېزا-بازار، كەنت، مەھەللە گورۇپپىلىرى ۋە شەخسلەرگىچە ئەمەلىيلەشتۈردى. 4-ئاينىڭ 12-كۈنى شال ئىشلەپچىقىرىش بويىچە نەق مەيدان يىغىنى ئېچىپ، بۇ يىل يېڭىدىن 2000 مو شاللىق بەرپا قىلىپ، شالنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى ۋە ئومۇمىي مەھسۇلاتىنى ئايرىم-ئايرىم ھالدا 343.3 كىلوگرام ۋە 11 مىڭ توننىغا يەتكۈزۈپ، 1990-يىلىدىكىدىن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 1.6% ۋە 8% ئاشۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويدى ھەمدە ھەر قايسى يېزا-بازارلار ۋە ئالاقىدار ئىجتىمائىي مۇلازىمەت تارماقلىرىدىن بىردەك سەپەرۋەرلىككە كېلىپ، تۈرلۈك مۇلازىمەت خىز-

قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، مول ھوسۇلغا
كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن،

باغچە بازىرى سۇ باشقۇرۇش خىزمىتىنى چىڭ تۇتماقتا

خوتەن ناھىيىسىدىكى باغچە بازارلىق پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى بۇ يىل سۇدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئېشىرىش يۇقىرى كۆتۈرۈپ، يېزا ئىگىلىكىدىن 14-يىلىمۇ مول ھوسۇلنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۆتكەن يىلقى سۇ باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ قۇرغاقچىلىقنىڭ ئالدىنى ئېلىش جەھەتتىكى ئىلغار تەجرىبىلەرنى كېڭەيتىش بىلەن بىرگە، سۇ باشقۇرۇشتا دائىر قائىدە - تۈزۈملەرنى يەنىمۇ مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈردى:

1. سۇ باشقۇرۇشتا بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتىپ، بازارلىق ھۆكۈمەتتىن تارتىپ كەنت - مەھەللىلەرگىچە سۇ باشقۇرۇشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى. بازار باشلىقى بىر خىزمەتچى ئۆزى بىۋاستە تۇتتى. سۇغىرىشتا تەرتىپ بويىچە سۇغىرىش ۋە تەرتىپ بويىچە ئۆتكۈزۈپ بېرىش، كوللېكتىپ بىر تۇتاش سۇغىرىش تۈزۈمى يولغا قويۇلدى.

2. سۇغىرىشتا سۇنى تېجەپ ئىشلىتىش بويىچە ئالدىن كاپالەت پىلى يېتىۋېلىپ، ئۆلچەمدىكى سۇ بىلەن پىلاندىكى يەرنى سۇغىرىش، سۇغىرىش داۋامىدا سۇ تېجىگەنلەرنى مۇكاپاتلاش، ئىسراپ قىلغانلارنى جازالاشنى يولغا قويدى. نەتىجىدە، ئىككى كەنت سۇنى تېجەپ ئىشلىتىپ، سۇدىن ئۈنۈملۈك پايدىلانغانلىقى ئۈچۈن ئايرىم-ئايرىم ھالدا 200 يۈەندىن نەق پۇل بىلەن مۇكاپاتلاندى.

3. سۇ باشقۇرۇش-سۇغىرىشتا پاك-دىيانەتلىك بولۇشنى چىڭ تۇتتى. سۇنى ئىسراپ قىلغان ۋە سۇ باشقۇرۇش پىرىنسىپىدىن پايدىلىنىپ چوڭ يەپ-چوڭ ئىچكەن 15 نەپەر سۇ باشقۇرۇش خادىمىنى ۋەزىپىسىدىن قالدۇردى.

4. ئىلگىرىكى بازارلىق ھۆكۈمەت قارىمىقىدىكى سۇ باشقۇرۇش خادىملىرى بىلەن ھەرقايسى كەنت-مەھەللىلەرنىڭ سۇغا مەسئۇل خادىملىرى بىرلىكتە توپلىشىپ سۇ باشقۇرۇشتىكى ھالەتنى ئۆزگەرتىپ، ئالتە نەپەر سۇ باشقۇرۇش خادىمىنى مۇقىم قالدۇرۇپ، قالغان 21 نەپەر خادىمنى ئۆز كەنت-مەھەللىلىرىگە قايتۇردى. بۇ ئارقىلىق ئادەم ئىسراپچىلىقى تۈگىتىلىپلا قالماي، كەنت-مەھەللىلەردە سۇغىرىشنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى ئىلگىرى سۈرۈلدى.

نۇرمۇھەممەت توختىمەت

يەم - خەشەك جىددىيلىكىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ...

نىيە ناھىيىسىدىكى نىيە يېزىسىنىڭ قاپقاسقان كەنتى بىنام ئېچىپ يەم-خەشەك تېرىش جەھەتتىكى يەر يېتىشمەسلىك مەسىلىسىنى ھەل قىلدى.

بۇ كەنت نىيە دەرياسىنىڭ بويىغا جايلاشقان چارۋىچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان كەنت بولۇپ، چارۋا ماللارنىڭ يىلدىن-يىلغا كۆپىيىشى بىلەن يەم-خەشەك يېتىشمەسلىك ئەھۋالى كۆرۈلگەنىدى. كەنت رەھبەرلىكى بۇ خىل ئەھۋالنى ھەل قىلىپ چارۋىچىلىقنى يەنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن ئاممىنى سەپەرۋەر قىلىپ، 2-ئاينىڭ ئوتتۇرلىرىدىن 3-ئاينىڭ 1-كۈنىگىچە 300 مو بوز يەر ئېچىپ، قوناق تېرىشقا تەييارلاپ قويدى.

مۇھەممەتسەيدى تۇرسۇن

رىش خىزمىتى داۋامىدا، ئامانەت توپلاش خىزمىتىنى قوشۇمچە ئۆتەۋاتقان كۆپ ساندىكى ھەمكارلاشقۇچى، ۋەكالەتەن بېجىرگۈچى خادىملار ئاۋارىچىلىقتىن قاچماي، تۈرلۈك قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ، پۇل ئامانەت قويغۇچىلارغا قولايلىق يارىتىپ بېرىپ، كەڭ ئام-

لەپ، بۇ يىللىق پۇل ئامانەت ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇنداشقا سەپەرۋەر قىلدى.

سەپەرۋەرلىك يىغىنىدا ۋەكالەتەن بېجىرگۈچى خادىملاردىن نەتىجىسى گەۋدىلىك بولغان جۇداۋجۇن، ئابدۇلئەھەد قاتارلىق 17 كىشى تەقدىرلەندى. ئابدۇئەھەد قادىر

كېرىيە ناھىيىلىك تەمىنات - سودا بىرلەشمە كوپىراتىپى

دېھقانلار ئېھتىياجلىق ماددىي بۇيۇملارنى يۆتكەپ كېلىش ۋە تەمىنلەش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىدى

كېرىيە ناھىيىلىك تەمىنات-سودا بىرلەشمە كوپىراتىپى ئۈنۈملۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىغا كېرەكلىك ماددىي بۇيۇملارنى ۋاقتىدا يۆتكەپ كېلىپ تەمىنلەشكە كاپالەتلىك قىلدى.

بۇ كوپىراتىپ ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ۋەزىپىسىنىڭ ۋاقتىدا سان-سۈپەتتە كاپالەتلىك قىلىنغان ھالدا ئورۇندىلىشى ئۈچۈن، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە يېزا ئىگىلىكىگە قىزغىن مۇلازىمەت قىلىش، مەدەت بېرىش ئاساسىي مەزمۇن قىلىنغان ئىدىيىۋى-سىياسىي ۋە كەسپىي ئەخلاق تەربىيىسىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇش بىلەن بىرگە، مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، مۇكاپات-جازانى ئەمەلدە كۆرسەتتى. 60 مىڭ مو كېۋەز يېرىگە كېتەرلىك سۇلياۋ يوپۇق، خىمىيىۋى ئوغۇتنى ئۆز ۋاقتىدا يۆتكەپ كېلىش ئۈچۈن بالدۇر تۇتۇش قىلىپ، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن ئالاقىلىشىش، مەخسۇس ئادەم ئەۋەتىپ مۇقىم تۇرغۇزۇش ئارقىلىق، 3-ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىغىچە 291 توننا سۇلياۋ يوپۇق، 2824 توننا ئورگانىك ئوغۇتنى بىۋاستە ئاساسىي قاتلام كوپىراتىپلىرىغا يۆتكەپ كەلدى ۋە ئىشلەپچىقىرىشنىڭ جىددىي پەيتلىرىدە ئېھتىياجىغا ئاپىرىپ تەمىنلىدى. بۇ جەرياندا قاراقى يېزىسىنىڭ ئۆۋەن ھوسۇللۇق 10 مىڭ مو يەرنى ياخشىلىشى ئۈچۈن 125 مىڭ كىلوگرام چىگىت يارىدەم قىلىپ، ئاممىنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئېرىشتى.

ئۆمەرجان ئېلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

ئائىلىسى ھەرىكەتلەندۈرۈلۈپ، 1300 كىلومېتىر ئۇزۇنلۇقتىكى كۆلۈن سۇيىنى چىقىرىۋېتىش ئۆستەڭلىرى ياسالدى ۋە رېمونت قىلىندى. 3000 مېتىر شورنى ئېقىتىش ئېرىقى، 160 مىڭ 146 مېتىر يول ئېچىلدى. 54 مىڭ كۇب مېتىر توپا يۆتكەپ كېلىنىپ، يېڭىدىن بىر سۇ ئامبىرى ياسالدى. 32 توننا ئورگانىك ئوغۇت، مو بېشىغا 100 كىلوگرامدىن كۆڭجۈرە تەييارلاندى. شالچىلىق مۇتەخەسسىسى ليۇ خەنشۇ تەكلىپ قىلىنىپ، ھەرقايسى يېزا-بازارلارنىڭ رەھبەرلىرى، شالچىلىق تېخنىكا تاياقچىلىرى، شالچىلىق كەسپىي ئائىلىلىرىگە شالنى تىزرۇقلۇقتا تاراق تېرىپ كۆچۈرۈشنىڭ تېخنىكىلىق تەلەپلىرى سۆزلىنىپ، ئۇلار ئەمەلىي يېتەكچىلىككە ئىگە قىلىندى.

ئۆمەرجان ئېلى
(ئۆز مۇخبىرىمىز)

زاڭگۇي يېزىسىدا ئەتىيازلىق پىلە قۇرتى بېقىش تەييارلىقى ياخشى ئىشلەنمەكتە

پىلىدىن ئون نەچچە يىل مەھسۇلات ئاشۇرۇپ خوتەن ۋىلايىتى بويىچە ئالدىنقى ئورۇندا تۇرۇپ كېلىۋاتقان گۇما ناھىيىسىنىڭ زاڭگۇي يېزىسى تەجرىبىلەرنى يەكۈنلەپ، بالدۇر رەھبەرلىك تىكلىنىپ، ئەتىيازلىق پىلە قۇرتى بېقىش تەييارلىقىنى ياخشى ئىشلىدى. يېزا رەھبەرلىكى بۇ يىل 2400 قۇتا پىلە قۇرتى بېقىپ، ئومۇمىي مەھسۇلاتنى 55 مىڭ 700 كىلوگرامغا يەتكۈزۈش كۆرەش نىشانىنى ئوتتۇرىغا قويدى. بۇ پىلاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۈچ دەرىجە بويىچە ھۆددىگەرلىكنى يولغا قويۇپ، 1600 قۇتا باھار پىلىسى بېقىش ۋەزىپىسىنى 1600 ئائىلىگە ئورۇنلاشتۇردى. قىشتىكى بوش ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ ئالتە قارار كۇرس ئېچىپ، 400 نەپەر پىلىچىلىك تاياقچىلىرىنى تەربىيىلىدى. 1000 نۇسخىدىن كۆپرەك پىلىچىلىك ساۋاتىغا ئائىت ماتېرىيال باستۇرۇپ دېھقانلارغا تارقىتىپ بەردى. يېڭىدىن سېلىنىغان ئۈجمىلەرنىڭ سورتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن ھەر بىر مەھەللىدىن ئۈچتىن تۆتكىچە، يېزا بويىچە 160 ئادەم ئاجرىتىپ، ئۈچ نەپەر تېخنىكىنىڭ كادىرنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئۈجمە ئۇلاشنى باشلىدى.

ئۆتكەن يىلى بۇ يېزىدىكى پىلە قۇرتلىرىدا ھەر خىل كېسەللىك يۈز بېرىپ پىلە مەھسۇلاتىغا مەلۇم تەسىر يەتكەنىدى. بۇ ساۋاققا ئاساسەن، ئۇلار بۇ يىل قېلىپلاشقان دېزىنفېكسىيە قىلىشنى چىڭ تۇتتى. بۇنىڭغا كېرەكلىك 870 كىلوگرام ھەر خىل دورا كەلتۈرۈپ تارقاتتى. 1726 يۈەن مەبلەغ سېلىپ، يۇقىرى ئېنىقلىق دورا چېچىش ماشىنىسى كەلتۈرۈپ، ناھىيىدىن بەرگەن سەككىز دانە ناسوسلۇق دورا چېچىش ماشىنىسى بىلەن بىرلەشتۈرۈپ قۇرتخانىلارغا دورا چېچىشتىن تاشقىرى، ئۈجمىلەر يوپۇرماق چىقىرىشتىن ئىلگىرى ئومۇميۈزلۈك بىر قېتىم دورا چاچتى. يېزىدىن 75 مىڭ يۈەن مەبلەغ چىقىرىپ بەش ئورۇندا يېڭىدىن 510 كىۋادرات مېتىرلىق پىلە قۇرتلىرىنى ئورچە بېقىپ چىقىرىش ئۆيى تەييارلاپ، بىر يۈرۈش ئەسلىھەلەرنى تولۇقلىدى. يېڭىدىن 113 مىڭ تۈپ ئۈجمە تىكتى. ئوبۇلقاسىم تۇرسۇن

(بۇ بەتنىڭ مەسئۇل تەھرىرى:
ھۆرقىز باق...

«ئۇيغۇرلار» قاتارلىق ئۈچ كىتابنىڭ تارىخ ماتېرىياللىرىدىكى خاتالاردىن 100 مىسال

(بېشى 4-ئاينىڭ 13-كۈنىدىكى سانىدا)

14. خاتاسى: يېقىنقى يىللاردىن بېرى يان تەڭرى تاغلىرىنىڭ جەنۇبىي ئېتەكلىرى، قارا قۇرۇم تاغ تىزمىسىدىن تېپىلغان قىيا تاش رەسىملىرى بىلەن تەڭرى تاغلىرىنىڭ شىمالى - شەرقىي ئېتەكلىرى، ئالتاي تاغلىرى، چوغاي تاغلىرى (ئىچكى موڭغۇلدا)، خاڭگەي تاغلىرى (موڭغۇلىيەدە) ۋە سوۋېت ئىتتىپاقى تەۋەسىدىكى ئوتتۇرا ئاسىيادىن تېپىلغان قىيا تاش رەسىملىرى مەيلى ئۇسلۇب جەھەتتىن بولسۇن، مەيلى مەزمۇن، شەكىل جەھەتتىن بولسۇن ئوخشىشىپ كېتىدۇ. چۈنكى، يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان جايلاردا، قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپلا بىزنىڭ ئەجدادلىرىمىز ياشىغان. («ئۇيغۇرلار»، 846-بەت)

مۆلچەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ ھۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئاخىرقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا، قەدىمكى زامان سەنئىتىنىڭ مۇھىم بىر تارمىقى بولغان قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان ۋە ئۇنى مەلۇم يۈكسەكلىككە كۆتۈرگەن. بۇ قىيا تاش رەسىملىرىنىڭ ئويۇلغان ۋاقتى ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ. بۇ رەسىملەردىن ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەقلىي قابىلىيىتىنىڭ ۋە ئېستېتىك زوقىنىڭ شۇ زامانلاردا خېلى دەرىجىدە ئۈسكەنلىكىنى بىلەلەيمىز. بۇ قىيا تاش رەسىملىرى ئۇيغۇرلارنىڭ قەدىمكى چاغلاردا جەنۇبىي سىبىرىيە دالالىرى، سىلىنگا، ئورخۇن، قۇرۇلۇن ۋادىلىرى، ئوردوس يايلاقلىرى، چوغاي تاغلىرى، ئالتاي تاغلىرى ۋە مەركىزىي ئاسىيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا ياشىغان خەلقلەر (تۇرالار، ھونلار، ساكلار، تۇرۇكلەر) بىلەن ئېتنىك جەھەتتىن بىر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

تۇرالار، ھونلار، ساكلار، تۇرۇكلەر ياراتقان مەدەنىيەت تۈپ جەھەتتىن ئېيتقاندا بىر خىل مىللىي مەدەنىيەت بولۇپ، بۇنى ھازىرقى ئىلىم دۇنياسى ئومۇميۈزلۈك ئېتىراپ قىلدى. («ئۇيغۇرلار»، 85-بەت)

ئىلاۋە: ئارخېئولوگىيە ئالىملىرى قىيا تاش رەسىملىرىنى باشقا ئارخېئولوگىيىلىك ماتېرىياللار ۋە يازما يادىكارلىقلار بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، ئىلمىي يوسۇندا تەھلىل قىلغاندىلا، ئىشەنچلىك يەكۈن چىقارغىلى بولىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئالتاي رايونىدىكى قىيا تاش رەسىملىرى ئۈستىدە ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈش ۋە تەتقىقاتقا ئاساسلانغاندا، ئەڭ بالدۇر ئويۇلغانلىرى باشلانغۇچ جەمئىيەتكە تەئەللۇق، ئەڭ كېيىن ئويۇلغانلىرى چىڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىگە توغرا كېلىدۇ (قىيا تاشتا تىبەت يېزىقىدىكى بېغىشلىمىلار بولۇپ، ئەينى چاغدا لاما دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئويرات موڭغۇللىرى تەرىپىدىن ئويۇلغان). ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «مۆلچەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ ھۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئاخىرقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا... قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان... بۇ قىيا تاش رەسىملىرى... بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ» دەپ ھۆكۈم قىلغان...

دەپ بۇيرۇق بېرىدۇ ۋە ئېچىپ بېرىلگەن بۇرجەكتىن ئىسۇدۇل چىقىپ، زور قوشۇنغا قوشۇلىدۇ، باتۇر ئۆز قوشۇنلىرىنى ئېلىپ ئارقىسىغا يانىدۇ. خەن خاقانلىقىمۇ قوشۇنلىرىنى قايتۇرۇپ، ياخشىلىشىش بىتىمى تۈزۈش ئۈچۈن ليۇ جىڭنى ھونلارغا ئەۋەتىدۇ.» («خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: بەيدىڭدا بولغان جەڭ توغرىسىدا «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دىكى خاتىرە ئەڭ دوپېزلۇق خاتىرىدۇر. مىلادىدىن بۇرۇنقى 201-يىلى (گاۋزۇنىڭ 6-يىلى)، خەن خاندانلىقى خەن بەگى خەن شىننى مايى شەھىرىنى ساقلاشقا ئەۋەتىدۇ، ھونلار خەن شىنگە مايى شەھىرىدە قورشاپ ھۇجۇم قىلىدۇ. خەن شىن ھونلارغا تەسلىم بولىدۇ. ئىككىنچى يىلى، ليۇ باڭ ئۆزى 320 مىڭ كىشىلىك زور قوشۇننى باشلاپ خەن بەگى خەن شىنگە ھۇجۇم قىلىدۇ، ليۇ باڭ ئالدى بىلەن پىڭچېڭ شەھىرى (ھازىرقى سەنشى ئۆلكىسىدىكى داتۇڭ شەھىرىنىڭ شەرقىي شىمالى) گە يېتىپ بارىدۇ، پىيادە قوشۇن يېتىپ كېلەلمەيدۇ، (ليۇ باڭنىڭ ئالدىن كەلگەن قوشۇنلىرى) باتۇرنىڭ 400 مىڭ كىشىلىك خىل قوشۇنى تەرىپىدىن بەيدىڭ تېغى (پىڭچېڭ شەھىرىنىڭ شەرقىي شىمالى) دا قورشاۋغا ئېلىنىدۇ، يەتتە كۈندىن كېيىن مۇھاسىرىدىن قۇتۇلىدۇ.

بەيدىڭ جېڭى توغرىسىدا ئەڭ بالدۇر يېزىلغان خاتىرە «تارىخىي خاتىرىلەر»، ئۇنىڭدىن كېيىن «خەننامە» دە ئۇ خاتىرە قالدۇرۇلغان. «تارىخىي خاتىرىلەر. ھونلار ھەققىدە قىسسە»، «خەننامە. ھونلار ھەققىدە قىسسە» دىكى خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا، بەيدىڭدىكى مۇھاسىرىنىڭ بوشىتىلىشى ئاساسلىقى ئىككى ئامىلدىن بولغان: بىرى، ليۇ باڭ «ئالچىغا زور سوۋغا- سالام بىلەن ئەلچى ئەۋەتكەن». يەنە بىرى، باتۇر تەڭرىقۇت خەن شىننىڭ قول ئاستىدىكى سەركەردىلىرى ۋاڭخۇاڭ، جاۋلىلار بىلەن بەلگىلىگەن قەرەلدە ليۇ باڭغا قورشاپ ھۇجۇم قىلىشقا كېلىشكەن بولسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ قوشۇنلىرى ئۇزۇنغىچە يېتىپ كەلمىگەن، شۇنىڭ بىلەن باتۇردا ئۇلار خەن خاندانلىقى بىلەن بىللە سۇيىقەست پىلانلاپ، ئارقا يولۇمنى توسۇپ ھۇجۇم قىلارمۇ دېگەن گۇمان ۋە ئەنسىرەش پەيدا بولغان، شۇڭا، ئۇ قورشاۋنىڭ بىر بۇرجىكىنى بوشىتىپ بېرىپ، قوشۇنلىرىنى باشلاپ قايتىپ كەتكەن. ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى كىتابخانلارنى ئالداش ئۈچۈن، مۇھىم ۋەقەلىكنى قەستەن چىقىرىپ تاشلاپ، تارىخىي پاكىتنى بۇرمىلاپ، خەن ئەلچىسى بىلەن ھون ئالچى ئوتتۇرىسىدا بولغان يۇقىرىقىدەك دىئالوگنى توقۇپ چىقىپ: «بەيدىڭ قورشاۋى ھون ئالچىسىنىڭ خانىملىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى» دەپ جۆيلىگەن.

16. خاتاسى: باتۇر تەڭرىقۇت ليۇ باڭنىڭ ھاۋچۇن ئاتلىق قىزىغا ئۆيلەنگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 112-بەت)

توغرىسى: «گاۋدى (پادىشاھ خەن گاۋزۇ) يەنە ليۇ جىڭنى ئەۋەتىپ، خان جەمەتىدىن بولغان بىر خانىشنى (مەلىكىنى) تەڭرىقۇتقا ئالچى قىلىپ بەردى، ھەر يىلى ھونلارغا مەلۇم مىقداردا مەشۇت، يىپەك رەخت، ھاراق، گۈرۈچ ۋە باشقا

دۇرۇۋالى. باتۇر تەڭرىقۇت يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتكىنىمىزدەك، ئېلىپ كەڭسۇدىكى ئۇلۇغ ياۋچىلار ۋە ئۇيسۇنلارنى ليۇباڭنى قورشاۋغا ئېلىشتىن بۇرۇن (مىلادىدىن 200 يىل بۇرۇن)لا بويسۇندۇرۇۋالغانىدى. باتۇر تەڭرىقۇت ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرى بىلەن غەربىي ئاسىيادىكى بەزى دۆلەتلەرنى مىلادىدىن 177 يىلدىن بۇرۇنقى ۋاقىتقا كەلگەندە بويسۇندۇرىدى. («ئۇيغۇرلار»، 114-، 116-بەتلەر)

ئىلاۋە: ھونلار بىلەن دىڭلىڭ، قىرغىز، ئوغۇز، ئۇلۇغ ياۋچى، ئۇيسۇن، كىنگىت، كۇسەن، سۇلى، ياركەنت، ئۇدۇن، كروران، پەرغانە، كانگىيە، ئالانلار ئوخشاش بولمىغان ئىرقتىكى قەبىلىلەر، ئۇلارنى قېتىش- قۇراش قىلىپ، ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ۋە قېرىنداش قەبىلىلىرى قۇرغان خانلىق قىلىپ كۆرسىتىش تارىخنى بۇرمىلاپ چۈشەندۈرگەنلىك ۋە تارىخنى ئويدۇرۇپ چىققانلىق. (بۇ ھەقتە 11-مىسالنىڭ ئىلاۋىسىگە قارالسۇن).

18. خاتاسى: ئەزەلدىن تارتىپ ئۆز ئارا قېرىنداش بولغان ئۇلۇغ ياۋچىلار، ھونلار، ئۇيسۇنلار بىر - بىرىگە قوشنا بولۇپ ياشايتتى، ئۇلۇغ ياۋچىلار بىلەن ئۇيسۇنلار خېشى كارىدورىدا ياشىغان بولسا، ھونلار ئۇلارنىڭ شەرقىدە ھازىرقى موڭغۇلىيە ۋە ئىچكى موڭغۇل دائىرىسىدە ياشايتتى.

مىلادىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇن، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۇيسۇنلارغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنىڭ خانى نانداۋمىنى ئۆلتۈرگەن، يايلاقلىرىنى بېسىۋالغان. مەغلۇپ بولغان ئۇيسۇنلار شەرققە قاراپ قېچىپ ھونلار قانىتى ئاستىدا پاناھلانغانىدى. ھونلار يېنىغا بارغان بوجۇ ئاتلىق ئۇيسۇن ياپغۇسى (ياپغۇ - مەنسەپ نامى بولۇپ، باش ۋەزىرگە تەڭ) تۇغۇلغىنىغا بىر نەچچە ئاي بولغان خانزادە راغومى (نانداۋمىنىڭ ئوغلى) نى ئېلىپ قاچقان. باتۇر تەڭرىقۇت خانزادە راغومىنى چوڭ قىلىپ، تەربىيىلەپ ئۆستۈرگەن. راغومى ھونلار ئېلىپ بارغان ئۇرۇشلاردا خىزمەت كۆرسەتكەن. باتۇر تەڭرىقۇت راغومىنى ئۇيسۇنلارغا خان قىلىپ تەيىنلەپ، پۈتۈن ئۇيسۇن ئاھالىسىنى ئۆزلىرىنىڭ يۇرتىغا قايتۇرغان. ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇيسۇنلار بىلەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئارىسىدا يەنە ئۇرۇش يۈز بەرگەن. بۇ قېتىمقى ئۇرۇشتا ناھايىتى ئېغىر مەغلۇبىيەتكە يولۇققان ئۇيسۇنلار ئىرىسىن ۋادىسى (نىڭشىيادا) ۋە خېشى كارىدورىدىن غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا بېرىپ يەرلەشكەن.

مەكتۇپتا ئېيتىلغانىدەك، مىلادىدىن 176 يىل بۇرۇن باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئوغلى ئوڭ قول بىلگە خان ئىسيان كۆتۈرگەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۈستىگە بېسىپ بېرىپ، ئۇلارنى قاتتىق جازالىغان. ئۇنىڭغا چىدىمىغان ئۇلۇغ ياۋچىلار ھونلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن خانىنىڭ ئايالى باشچىلىقىدا، غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا كېلىپ، ئۇ يەرگە بۇرۇندىن كېلىپ ئورۇنلاشقان ئۇيسۇنلارنى ماكانلىرىدىن قوغلاپ چىقارغان. ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدا 25 يىل تۇرغان. مىلادىدىن 150 يىل بۇرۇن، ھون تەڭرىقۇتى كۈنخانىڭ ياردىمىنى ئالغان

لىرى چىك سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىگە توغرا كېلىدۇ (قىيا تاشتا تەبىئەت يېزىقىدىكى بېغىشلىمىلار بولۇپ، ئەينى چاغدا لاما دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئويرات موڭغۇللىرى تەرىپىدىن ئويۇلغان). ئۈچ كىتابنىڭ ئاپتورى: «مۇلجەر تاغ دەرياسىنىڭ بويىدىكى قىيا تاش رەسىملىرىگە قاراپ هۆكۈم قىلغاندا، ئەجدادلىرىمىز باشلانغۇچ جەمئىيەتنىڭ ئاخىرقى ئۈزرۇقى باسقۇچىدا ياشاۋاتقان چاغلىرىدا... قىيا تاش رەسىملىرىنى ئىجاد قىلغان... بۇ قىيا تاش رەسىملىرى... بۇنىڭدىن 8000 يىل بۇرۇنقى زامانغا توغرا كېلىدۇ» دەپ هۆكۈم قىلغان. بۇ پۈتۈنلەي قارىسىغا قىلىنغان هۆكۈم.

15. خاتاسى: ليۇجىڭنىڭ كېيىنكى كىرمەي، هونلارغا قارشى يۈرۈش قىلىپ قورشاۋغا چۈشۈپ قالغان ليۇباڭ نېمە قىلىشىنى بىلمەي بېشى قېتىپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ چىك پىڭ ئاتلىق ۋەزىرى قورشاۋدىن قۇتۇلۇشنىڭ ئامالىنى تاپتى. چىك پىڭ باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئالچىسى (چوڭ بىكەسى) نىڭ خاس چېدىرىغا كېچىسى خۇپىيانە بېرىپ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئالتۇن پارا بەردى. ئۇنىڭغا، باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇرغان بۇ دەربىي غەلىبىسىنىڭ ئۇنىڭ ئۆزىگە هېچبىر ياخشىلىق ئەكەلمەيدىغانلىقىنى، باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ قورشاۋدىكى قوشۇنلارنى ئەسىر قىلىپ، خەن دۆلىتىگە كەڭ كۆلەمدە باستۇرۇپ كىرىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭدىن كېيىن مەغلۇب بولغان خەن ئەمەلدارلىرى ۋە بەگلىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ گۈزەل قىزلىرىنى تەڭرىقۇتقا تەقدىم قىلىشقا باشلايدىغانلىقىنى، ئۇ قىزلار ئاپپاق يۈزلۈك، ماموق بەدەنلىك ۋە ئىنتايىن نازاكەتلىك بولۇپ، تەڭرىقۇتنىڭ ئۇلارغا قىزىقىپ كېتىپ، بىكەنى چوقۇم تاشلىۋېتىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ، چوڭ بىكەنى چۆچۈتۈپ قويدى. ئۆز ئاقىۋىتىدىن ئەنسىرەپ قالغان چوڭ بىكەدىن قورشاۋنىڭ مەلۇم جايىدىن كىچىكرەك يوچۇق ئېچىش ئىمكانىيىتىنى يارىتىپ بېرىشنى ئۆتۈندى. ئالچى ئۇنىڭغا ۋەدە بېرىدۇ ۋە باتۇر تەڭرىقۇتتىن دەرھال ئارقىغا قايتىپ كېتىشنى تەلەپ قىلدى. ئۇنداق بولمىغاندا، كۆك تەڭرىنىڭ غەزىپىگە يولۇقىدىغانلىقىنى ئېيتىپ شامان تەڭرىسى نامى بىلەن باتۇر تەڭرىقۇتنى قورقۇتتى. باتۇر تەڭرىقۇت ئالچىسىنىڭ ئادالەتلىك چۈشۈپ، قورشاۋنىڭ مەلۇم جايىدىن خەن قوشۇنلىرىنىڭ چىقىپ كېتىشى ئۈچۈن بىر يوچۇق ئېچىپ بېرىشكە ئۇنىدى. ليۇباڭ قوشۇنلىرىنى باشلاپ شۇ جايدىن چىقىپ كەتتى.

شەرقىي زىنلىنگە كەلتۈرگەن مەشھۇر بەيدىڭ قورشاۋى هون ئالچىسىنىڭ خائىنلىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى. («ئۇيغۇرلار»، 109-، 110-بەتلەر)

توغرىسى: پادىشاھ گاۋدى زور سوۋغا-سالاملار بىلەن تەڭرىقۇتنىڭ ئالچىسىنى ئەلچى ئەۋەتىدۇ، ئالچى باتۇرغا: «ئىككى هۆكۈمدار بىر-بىرىنى ئۆلتۈرۈشمەيدىغان، بۈگۈن خەن زېمىنىنى ئالدىڭىز، لېكىن سىز تەڭرىقۇت بەرىبىر بۇ يەردە ماكان تۇتالمايسىز. ئۇنىڭ ئۈستىگە، خەن خاقانىنىڭمۇ تەڭرىسى بار، تەڭرىقۇت ئوبدان ئويلاپ كۆرۈڭ» دەيدۇ. باتۇرنىڭ خەن بېگى خەن قىلغان سەركەردىلىرىدىن ۋاڭ خۇاڭ، جاۋ لىلار بىلەن ۋەدەلەشكەن قوشۇنلار ۋاقتىدا كەلمىدى. لېكىن ۋاڭ خۇاڭ، جاۋ لىلارنىڭ قوشۇنلىرى تېخى يېتىپ كەلمىگەچكە، باتۇر خەن خاقانى بىلەن ئۇلارنىڭ تىل بىرىكتۈرۈپ كەتكەن-كەتمىگەنلىكىدىن گۇمانلاندى. شۇڭا، ئالچىنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىپ، ... [illegible]

«بەيدىڭ قورشاۋى هون ئالچىسىنىڭ خائىنلىقى سەۋەبىدىن مەغلۇبىيەت بىلەن ئاياغلاشتى» دەپ يېزىلغان.

16. خاتاسى: باتۇر تەڭرىقۇت ليۇباڭنىڭ ماۋچۇن ئاتلىق قىزىغا ئۆيلەنگەنىدى. («ئۇيغۇرلار»، 112-بەت)

توغرىسى: «گاۋدى (پادىشاھ خەن گاۋزۇڭ) يەنە ليۇجىڭنى ئەۋەتىپ، خان جەمەتىدىن بولغان بىر خانىشنى (مەلىكىنى) تەڭرىقۇتقا ئالچى قىلىپ بەردى، هەر يىلى هون ئېلىگە مەلۇم مىقداردا مەشۇت، يىپەك رەخت، هاراق، گۈرۈچ ۋە باشقا ئوزۇق-تۈلۈكلەرنى ئەۋەتىپ تۇردى، قۇدىلىشىش ئارقىلىق قېرىنداشلىق ئەھدىسىنى تۈزدى.» («تارىخىي خاتىرىلەر. هونلار هەققىدە قىسسە»، «خەننامە. هونلار هەققىدە قىسسە»)

ئىلاۋە: ليۇباڭ بىلەن لۈيخۇ خانىشتىن تۇغۇلغان قىزچاق مەلىكە، ئۇنىڭ ئىسمى «ماۋچۇن» ئەمەس، «لۇيۈەن». (ئەسكەرتىش: تۇرغۇن ئالماس يۇقىرىدا ئېيتقان «ماۋچۇن» دېگەن سۆز خەنزۇچە تەرجىمىدە «ۋېڭجۇ» دېيىلگەن، ماۋچۇن دېگەن ئىسىم قايسى كىتابتىن ئېلىنغانلىقى نامەلۇم؟ —ت) ۋېڭجۇ دېگەن سۆز «گۇڭجۇ» يەنى «مەلىكە» دېگەن سۆز بولۇپ، ئۇ خاس ئىسىم ئەمەس، بەلكى ئادەتتىكى بىر ئاتالغۇ. ليۇباڭ ئەسلىدە چاڭ مەلىكىنى باتۇرغا ياتلىق قىلماقچى بولغان، لېكىن لۈيخۇ خانىش ئۇنىمىغانلىقتىن، ياتلىق قىلالمىغان. باتۇر تەڭرىقۇتنىڭ ئالغىنى خەن خاندانلىقى جەمەتىنىڭ باشقا بىر قىزى. ئۈچ كىتاب ئاپتورىنىڭ باتۇر تەڭرىقۇت ليۇباڭنىڭ ماۋچۇن ئاتلىق قىزىغا ئۆيلەنگەن دېگىنى تارىخنى ئۆزگەرتىۋەتكەنلىكتىن باشقا نەرسە ئەمەس.

17. خاتاسى: ئۇلۇغ، قۇدرەتلىك هون تەڭرىقۇتلۇقى ۋۇجۇدقا كەلگەن چاغدا، ئۇيغۇرلارنىڭ ئەجدادلىرى ۋە ئۇلارغا قېرىنداش بولغان خەلقلەر قۇرغان بىر قانچە ئونلىغان خانلىقلار بار ئىدى. بۇ خانلىقلارنىڭ بەزىلىرى بايقال بويلىرىدا كەڭسۇدا، بەزىلىرى بولسا ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە غەربىي ئاسىيادا ئىدى. بۇ خانلىقلارنىڭ ئىچىدىن مۇھىملىرىنىڭ ئەهۋالىنى قىسقىچە چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن، جۇڭگونىڭ قەدىمكى چاغدا ئۆتكەن تارىخچىسى سىماچيەننىڭ «تارىخنامە. هونلار هەققىدە قىسسە» ۋە «تارىخنامە. پەرغانە تەزكىرىسى» دىن هەمدە بەن گۇنىڭ «خەن سۇلالىسى يىلنامىسى. غەربىي ئەللىرى هەققىدە قىسسە» دىكى خاتىرىلەردىن پايدىلىنىشقا توغرا كېلىدۇ.

مانا شۇ مەنبەلەرگە ئاساسلانغاندا، مىلادىدىن ئۈچ ئەسىر بۇرۇن، بايقال كۆلىنىڭ ئەتراپلىرىدا شەرقىي ئۇيغۇر خانلىقى، يەنسەي دەرياسىنىڭ يۇقىرىقى ئېقىنلىرىدا قىرغىز خانلىقى، هازىرقى زايسان ۋە ئالتاي ئەتراپلىرىدا ئوغۇز خانلىقى، هازىرقى گەنسۇنىڭ غەربىي كارىدورىدا، ئىنگشيانىڭ غەربىدىن ۋادىسىدا ئۇلۇغ ياۋچىلار بىلەن ئۇيسۇنلار خانلىقى بار ئىدى. ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تارىم ۋادىسىدا بولسا قارا شەھەر، كۇچا، ئاقسۇ، قەشقەر، يەركەن، خوتەن، لولان خانلىقلىرى بار ئىدى. ئوتتۇرا ئاسىيانىڭ غەربىدە بولسا پەرغانە خانلىقى، قاڭلى خانلىقى، غەربىي ئاسىيادا ئالانلار خانلىقى قاتارلىق دۆلەتلەر بار ئىدى. قاڭلى خانلىقى هازىرقى سەمەرقەند ئەتراپلىرىدىن تارتىپ بالقاش كۆلى بىلەن ئارال كۆللىرى ئارىسىدا ئىدى. ئالانلار دۆلىتى كاسپىي دېڭىزىنىڭ شەرقىي شىمال تەرەپلىرىدە ئىدى.

باتۇر تەڭرىقۇت مىلادىدىن 202 يىل بۇرۇن بايقال بويىدىكى (شەرقىي ئۇيغۇرلار) خانلىقى بىلەن يەنسەي دەرياسىنىڭ يۇقىرىقى ئېقىنلىرىدىكى قىرغىز خانلىقىنى بويسۇن-

تەڭرىقۇتنىڭ ئوغلى ئوك قول بىلىگە خان ئىسيان كۆتۈرگەن ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۈستىگە يېتىپ بېرىپ، ئۇلارنى قاتتىق جازالىغان. ئۇنىڭغا چىدىمىغان ئۇلۇغ ياۋچىلار هونلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەن خانىنىڭ ئايالى باشچىلىقىدا، غەربكە قاراپ كۆچۈپ، ئىلى ۋادىسىغا كېلىپ، ئۇ يەرگە يېقىندىن كېلىپ ئورۇنلاشقان ئۇيسۇنلارنى ماكانلىرىدىن قوغلاپ چىقارغان. ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدا 25 يىل تۇرغان. مىلادىدىن 150 يىل بۇرۇن، هون تەڭرىقۇتى كونخانىڭ ياردىمى ئالغان ئۇيسۇنلار ئۇلۇغ ياۋچىلارغا هۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى ئىلى ۋادىسىدىن قوغلىدى، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىدىن غەربىي جەنۇبقا سىلجىپ، قەشقەرگە كەلدى ۋە بۇ يەردە ئانچە ئۇزۇن تۇرماي، باكتىرىيە (هازىرقى ئافغانىستاننىڭ شىمالىي قىسمى) گە ۋە ئامۇ دەرياسىنىڭ ئوك قىرغىقىغا بېرىپ ئورۇنلاشتى. («ئۇيغۇرلار»، 119-، 121-بەتلەر)

توغرىسى: «كىچىك بىر ئەمەلدارنىڭ ئەھدىنى بۇزغانلىقى ئارقىسىدا، ئوك تۇغ خانىنى جازالاپ، ئۇنى غەربكە ياۋچىلار ئۈستىگە ئۇرۇشقا ئەۋەتتىم. تەڭرىنىڭ ئىنايىتى بىلەن سىپاھلەرنىڭ خىل، ئاتلارنىڭ قاۋۇللۇقى ئارقىسىدا، ياۋچىلار تارمار قىلىندى.» («خەننامە. هونلار هەققىدە قىسسە»)

«ئۇلۇغ ياۋچىلار غەربتە ساكلار خانىنى مەغلۇپ قىلدى، ساكلار خانى جەنۇبقا يۈرۈپ هىندىستانغا كەتتى، ئۇلۇغ ياۋچىلار ئۇنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىدى. ئۇيسۇن كۇنبىيىسى ئۇلۇغ ياۋچىلارنى قاتتىق مەغلۇپ قىلدى، ئۇلۇغ ياۋچىلار غەربكە كۆچۈپ باكترىيىگە كەتتى، ئۇنىڭ زېمىنىنى ئۇيسۇن كۇنبىيىسى ئىگىلىدى.» («خەننامە. غەربىي رايون تەزكىرىسى 2-قىسىم»)

«بۇرۇن قۇدرەت تاپقان ۋاقىتلىرىدا هورۇنلارغا سەل قارىغان، باتۇر (مودۇ) تەڭرىقۇت تەختكە چىققاندىن كېيىن، لەشكەر تارتىپ ئۇلارنى تارمار قىلغان، ئاغا تەڭرىقۇت (روشات) تەختكە چىققاندىن كېيىن، ياۋچىلارنىڭ خانىنى ئۆلتۈرگەن ۋە ئۇنىڭ باش سۆڭىكىنى شاراپ قاچىسى قىلغانىكەن... هونلاردىن يېڭىلگەندىن كېيىن، يىراقلارغا كۆچۈپ كەتكەن، پەرغانىدىن ئۆتۈپ، غەربتە باكترىيىگە هۇجۇم قىلغان ۋە ئۇنى بويسۇندۇرغانىكەن. جەيخۇن (ئامۇ) دەرياسىنىڭ شىمالىغا پايتەخت قۇرۇپ، خان ئوردىسى قىلغانىكەن.» («تارىخىي خاتىرىلەر. پەرغانە تەزكىرىسى»)

ئىلاۋە: ئۇلۇغ ياۋچىلار هونلار تەرىپىدىن مەغلۇپ قىلىنغان، مىلادىدىن ئىلگىرىكى 174-يىلنىڭ ئالدى-كەينىدە غەربكە كۆچكەن، ئاۋۋال ئىلى ۋادىسىغا بارغان هەم ساكلار خانىنىڭ زېمىنىنى ئىگىلىگەن، كېيىن ئۇيسۇن خانى راغۇمى ئۇلۇغ ياۋچىلارنى مەغلۇپ قىلغان، ئۇلۇغ ياۋچىلار يەنە غەربكە كۆچكەن. باكتىرىيىدىكى جەيخۇن دەرياسى بويىدا پايتەخت قۇرۇپ ماكانلاشقان.

تارىخنىڭ بۇ جەريانىنىڭ تەرتىپى ناهايىتى ئېنىق. ئاۋۋال ياۋچىلار ئىلى ۋادىسىغا كىرگەن، ئۇنىڭدىن سەل كېيىنرەك ئۇيسۇنلار ئۇ يەرگە بارغان. ئاپتور تارىخنىڭ بۇ تەرتىپىنى پۈتۈنلەي ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتكەن.

19. خاتاسى: بەنچاۋ تارىم ۋادىسىدىكى ئۇيغۇر خانلىقلىرىنىڭ ئۆزئارا زىددىيىتىدىن پايدىلىنىپ، ئۇلارنى بىر-بىرى بىلەن كاللا سوقۇشتۇرۇپ، ئۆزئارا ئۇرۇشقا سېلىپ قويۇپ، كۆپلەپ قان تۆكۈلۈشكە سەۋەب بولدى.

(داۋامى كېيىنكى سانىدا)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ 1991 - يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى نىزامى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 21-ئاپرېل خەۋىرى. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ 1991-يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى نىزامى.

بىرىنچى ماددا: مالىيە مەبلىغى توپلاپ، دۆلەتنىڭ قۇرۇلۇشىغا ياردەم بېرىش، ئىقتىسادنىڭ مۇقىم، ماسلاشقان ھالدا راۋاجلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن 1991-يىللىق ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىش قارار قىلىندى.

ئىككىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكىنىڭ تارقىتىلىش ئوبيېكتى ۋە سانى: ئىقتىسادىي شارائىتى بىر قەدەر ياخشى بولغان ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلار، كوللېكتىپ مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلار، خۇسۇسىي كارخانىلار، تۈرلۈك پۇل - مۇئامىلە ئاپپاراتلىرى، كارخانىلارنى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى تارماقلار، كەسپىي ئورۇنلار، قىسىملار، ئورگانلار ۋە ئىجتىمائىي تەشكىلاتلارغا جەمئىي 1 مىليارد يۈەنلىك ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىلىدۇ؛ ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكىدىكى كارخانىلاردىكى ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ پېنسىيىگە چىققان، ياشانغانلارنى بېقىش فوندىنى باشقۇرۇش ئاپپاراتلىرى، ئىش كۈتۈپ تۇرغانلار سۇغۇرتىسىنى باشقۇرۇش ئاپپاراتىغا جەمئىي 1 مىليارد يۈەنلىك ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى تارقىتىلىدۇ.

ئۈچىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكىنىڭ دىرىنى قايتۇرۇش ۋاقتى بەش يىل بولىدۇ. پۇل تاپشۇرغان كۈندىن باشلاپ، بەش يىل توشقاندىن كېيىن بىر قېتىمدىلا قايتۇرۇلىدۇ.

ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ يىللىق ئۆسۈم نىسبىتى توققۇز پىرسەنت بولىدۇ، پۇل تاپشۇرغان كۈندىن باشلاپ ئۆسۈم ھېسابلىنىدۇ. ئۆسۈمى بىلەن دىرى بىرلا ۋاقىتتا قايتۇرۇلىدۇ، قوشۇمچە ئۆسۈم ھېسابلانمايدۇ.

تۆتىنچى ماددا: مەركەزدىكى ئورۇنلار، قىسىملار ۋە ھەر قايسى ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلەر، شۇنداقلا پىلانغا ئايرىم كىرگۈزۈلگەن شەھەرلەرنىڭ ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى مالىيە مىنىستىرلىكى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.

يەرلىكتىكى ئورۇنلارنىڭ ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى سېتىۋېلىش ۋەزىپىسىنى ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلەر ۋە پىلانغا ئايرىم كىرگۈزۈلگەن شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى تەقسىم قىلىپ بېرىدۇ.

ھەر قايسى ئورۇنلار تەقسىم قىلىپ بېرىلگەن ۋەزىپىنى ۋاقتىدا ئورۇندىشى لازىم.

بەشىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكى بۇ يىل 4-ئاينىڭ 15-كۈنىدىن 10-ئاينىڭ 15-كۈنىگىچە تارقىتىلىدۇ.

ئالتىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرزچېكى بىر تۇتاش پۇل ئېلىش تالونى شەكلى بىلەن تارقىتىلىدۇ، ئۇنى تارقىتىش ۋە دىرى بىلەن ئۆسۈمىنى قايتۇرۇش ئىشىنى جايلاردىكى مالىيە تارماقلىرى تەشكىللەيدۇ ۋە بېجىرىدۇ.

ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ پۇل ئېلىش تالونىغا ئىسمىنى يېزىشقا، يوقالغانلىقىنى مەلۇم قىلىشقا بولىدۇ، پۇل ئورنىدا خەجلەشكە بولمايدۇ.

يەتتىنچى ماددا: ئالاھىدە دۆلەت قەرز چېكىنىڭ ئۆسۈم كىرىمىدىن تاپاۋەت بېجى ئېلىنمايدۇ.

سەككىزىنچى ماددا: بۇ نىزامنى چۈشەندۈرۈشكە مالىيە مىنىستىرلىكى مەسئۇل بولىدۇ، يولغا قويۇش چارىسىنى مالىيە مىنىستىرلىكى تۈزۈپ چىقىدۇ.

توققۇزىنچى ماددا: بۇ نىزام ئېلان قىلىنغان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، جايلاردىن «1 - ماي» خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمىنىڭ 105 يىللىقىنى خاتىرىلەش پائالىيىتىنى ياخشى ئېلىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى

بۇ يىل پۈتۈن دۇنيادىكى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ كاتتا بايرىمى — «1-ماي» خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمىنىڭ 105 يىللىقىنى خاتىرىلەش كۈنى، جۇڭخۇا مەملىكەتلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى يېقىندا ئۇقتۇرۇش چىقىرىپ، ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرىدىن بايرامنى تەبرىكلەش پائالىيىتىنى داغدۇغىلىق، قىزغىن ھالدا ياخشى ئېلىپ بېرىپ، كەڭ ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ تارىخىي مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ئۇلارنىڭ سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرىغا ئاتلىنىشتىن ئىبارەت ئەمگەك قىزغىنلىقى ۋە غەيرىتىگە ئىلھام بېرىپ، 8-بەش يىللىق پىلانىنىڭ تۇنجى يىلىدىكى ۋەزىپىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش يولىدا خىزمەت كۆرسىتىپ، كۆپرەك تۆھپە قوشۇشنى تەلەپ قىلدى. ئۇقتۇرۇشتا تەبرىكلەش پائالىيىتىنى ئاساسىي قاتلاملاردا ئېلىپ بېرىشنى ئاساس قىلىش تەكىتلەندى.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى خەۋىرى)

شەققەتلىك، شۇنداقلا تىرىشچانلىق كۆرسىتىش ئارقىلىق ئورۇندىغىلى بولىدىغان ۋەزىپىلەردۇر. ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننى غەلىبىلىك ئورۇنداش — دەۋر بىزگە تاپشۇرغان شەرەپلىك تارىخىي ۋەزىپە.

بىز چوقۇم پۈتۈن مەملىكەتتىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئىتتىپاقلىقىنى قوغدىشىمىز، تەسلىكتە قولغا كەلگەن تىنچ - ئىتتىپاق بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى قوغدىشىمىز لازىم. بۇ — ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ تۈپ كاپالىتى. ئىتتىپاقلىق — كۈچ. بىز ئىتتىپاقلىق بىلەن مۇقىملىقنى كۆز قارىچۇقىمىزنى ئاسرىغاندەك ئاسرىشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ كۆرەش قىلىدىغان ئېسىل ئەنئەنىنى داۋاملىق جارى قىلدۇرۇپ، باش چۆكۈرۈپ جاپالىق ئىشلەپ، ئالغا ئىلگىرىلەش يولىمىزدىكى قىيىنچىلىقلارنى قەتئىي تەۋرەنمەس، ئېگىلمەس-سۇنماس روھ بىلەن يېڭىپ ئۆزلۈكسىز يول ئېچىپ ئىلگىرىلىشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم ئومۇمىي ۋەزىيەتكە ئېتىبار بېرىپ، مەسئۇلىيەتنى باتۇرلۇق بىلەن ئۈستىمىزگە ئېلىپ، كۆپرەك تۆھپە يارىتىش ئۈچۈن تىرىشىشىمىز لازىم. مەسىلىلەر ئۈستىدە باش قاتۇرغاندا، ئىش قىلغاندا، مەملىكىتىمىزدىكى 1 مىلياردتىن ئارتۇق خەلقنىڭ ئومۇمىي مەنپەئەتى بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتىنى ئاساس قىلىپ، ھازىرقى مەنپەئەت بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتنى، قىسمەن مەنپەئەت بىلەن ئومۇمىي مەنپەئەتنى ئوبدان بىرلەشتۈرۈشىمىز لازىم.

خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ ئون يىللىق پىلانى ۋە 8-بەش يىللىق پىلانىنىڭ پروگراممىسى توغرىسىدا دوكلات

(بېشى ئالدىنقى ساندا)

ھۆرمەت قىلىش، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ ھەر قانداق باھانە-سەۋەب بىلەن باشقا دۆلەت زېمىنىغا تاجاۋۇز قىلىشىغا ۋە ئۇنى يۇتۇۋېلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارا تالاش-تارتىشلارنى تىنچ سۆھبەت ئۆتكۈزۈش يولى بىلەن مۇۋاپىق ھەل قىلىش، قورال كۈچىگە مۇراجىئەت قىلىشقا ياكى قورال كۈچى بىلەن تەھدىت سېلىشقا قارشى تۇرۇش، خەلقئارا تالاش-تارتىشلارنى ئۇرۇش ۋاسىتىسى بىلەن ھەل قىلىشقا قارشى تۇرۇش؛ خەلقئارا مۇناسىۋەتتە چوڭنىڭ كىچىكنى بېسىشىغا، كۈچلۈكنىڭ ئاجىزنى ئانىمي تېپىشىغا، باينىڭ نامراتنى بوزەك قىلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارادىكى ئىشلارنى دۇنيادىكى ھەر قايسى دۆلەتلەر باراۋەر ئورۇندا تۇرۇپ مەسلىھەتلىشىپ ھەل قىلىش، ئۇنى بىر ياكى بىر نەچچە چوڭ دۆلەتنىڭ مونوپول قىلىۋېلىشىغا يول قويماسلىق، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ زومىگەرلىكنى

مەيدانىدىن تا ھازىرغىچە ۋاز كەچمەيۋاتىدۇ، خەلقئارادا «ئىسلاھاتنىڭ دىپلوماتىيە»نى داۋاملىق يولغا قويۇۋاتىدۇ، ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتى جەھەتتە، «ئۈچ ئالاقە»نى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ئىككى تەرەپلىمە باردى-كەلدىگە ھېلىھەم چەك قويۇۋاتىدۇ. ھەر ئىككى تەرەپتىكى قېرىنداشلار يېقىنقى يىللاردا ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ ئالاقىسىدە بارلىققا كەلگەن ياخشى ئەھۋالنىڭ يەنىمۇ راۋاجلىنىشىنى، «ئۈچ ئالاقە» جەھەتتىكى سۈنئىي توسالغۇلارنىڭ بالدۇرراق تۈگىتىلىشىنى جىددىي تەلەپ قىلماقتا. بىز تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ «ئۈچ ئالاقە»نى ۋە ئىككى تەرەپلىمە ئالماشتۇرۇش ئىشىنى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ۋەتەننىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق بولغان بەزى ئەمەلىي ئىشلارنى داۋاملىق ھەقىقىي تۈردە كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى جۇڭگو گومىنداڭى بىلەن باراۋەر

سېلىشقا قارشى تۇرۇش، خەلقئارا تالاش-تارتىشلارنى ئۇرۇش ۋاسىتىسى بىلەن ھەل قىلىشقا قارشى تۇرۇش؛ خەلقئارا مۇناسىۋەتتە چوڭنىڭ كىچىكنى بېسىشىغا، كۈچلۈكنىڭ ئاجىزنى ئەزمەي تېپىشىغا، بايلىقنىڭ نامراتنى بوزەك قىلىشىغا يول قويماسلىق، خەلقئارادىكى ئىشلارنى دۇنيادىكى ھەر قايسى دۆلەتلەر باراۋەر ئورۇندا تۇرۇپ مەسلىھەتلىشىپ ھەل قىلىش، ئۇنى بىر ياكى بىر نەچچە چوڭ دۆلەتنىڭ مونوپول قىلىۋېلىشىغا يول قويماسلىق، ھەر قانداق دۆلەتنىڭ زومىگەرلىكنى كۆزلىشىگە ياكى زوراۋانلىق سىياسىتى يۈرگۈزۈشىگە يول قويماسلىق؛ كونا خەلقئارا ئىقتىسادىي مۇناسىۋەتنى ئىسلاھ قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا باراۋەر بولۇش- ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش، تەڭ قىممەتتە ئالماشتۇرۇش ئاساسىدىكى ئادىل، ئەقىلگە مۇۋاپىق خەلقئارا يېڭى ئىقتىسادىي تەرتىپ ئورنىتىش. شۈبھىسىزكى، بۇنداق خەلقئارا تەرتىپ ھەر قايسى ئەل خەلقىنىڭ ئارزۇسىغا ۋە تۈپ مەنپەئەتىگە ئۇيغۇن، ئۇ دۇنيانىڭ ئۇزاق تىنچلىقىنى قولغا كەلتۈرۈشكە، ھەر قايسى دۆلەتلەرنىڭ ئورتاق تەرەققىياتىنى كۆزلەپ ئىش كۆرۈشىگە جەزمەن پايدا يەتكۈزىدۇ.

خەلقئارا يېڭى سىياسىي تەرتىپ ۋە يېڭى ئىقتىسادىي تەرتىپ ئورنىتىش — ئۇلۇغ ھەم مۈشكۈل ۋەزىپە، شۇنداقلا بىر تارىخىي جەريان. جۇڭگو ھۆكۈمىتى ۋە خەلقى دۇنيا ئەللىرى ھۆكۈمەتلىرى ۋە خەلقى بىلەن بىرلىكتە بۇ تارىخىي ۋەزىپىنى يېتەكلەپ ئىشقا ئاشۇرۇش يولىدا بوشاشماي تىرىشچانلىق كۆرسىتىشنى خالايدۇ.

كەلگۈسىدىكى ئون يىل خەلقئارا ۋەزىيەت داۋالغۇپ، ئۆزگىرىپ تۇرىدىغان ئون يىل بولىدۇ، ئىنسانىيەت 21-ئەسىرگە قەدەم قويىدىغان ئاچقۇچلۇق تارىخىي دەۋر بولىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى بۇرۇنقىدەكلا خەلقىمىزنىڭ ۋە دۇنيا خەلقىنىڭ تۈپ مەنپەئەتىنى تەۋرەنمەي ئاساس قىلىپ، زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىمىزغا پايدىلىق خەلقئارا تىنچ مۇھىت يارىتىش، ھەر قايسى ئەللەر بىلەن بولغان دوستلۇق- ھەمكارلىق مۇناسىۋەتنى راۋاجلاندۇرۇش ئۈچۈن كۈچ چىقىرىدۇ. شۇنىڭغا قەتئىي ئىشىنىمىزكى، دۇنيا تىنچلىققا ئېرىشىدۇ، ئىنسانىيەت تەرەققىي تاپىدۇ، دەۋر خەلققە پايدىلىق تەرەپكە قاراپ جەزمەن داۋاملىق ئالغا ئىلگىرىلەيدۇ.

ۋەكىللەر!

بىز «ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈش، بىر دۆلەتتە ئىككى خىل تۈزۈمنى يولغا قويۇش» پرىنسىپىنى قەتئىي تەۋرەنمەي ئەمەل قىلىپ، تەيۋەن بوغۇزىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكىلەرنىڭ ئىقتىسادىي ئالاقە ۋە مەدەنىيەت ئالاقىسىنى پائال ئىلگىرى سۈرۈپ، ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈشتىن ئىبارەت ئۇلۇغۋار ئىشنى ئالغا سۈرىمىز.

يېقىنقى مەزگىلدە تەيۋەن دائىرىلىرى ۋەتەننى بىرلىككە كەلتۈرۈشنى قۇۋۋەتلەش بابىدا كۆپ قېتىم سۆز قىلدى ھەمدە ئۇلار ئوبيېكتىپ جەھەتتە ئىككى تەرەپتىكىلەر ئوتتۇرىسىدىكى دۈشمەنلىشىش ھالىتىگە خاتىمە بېرىشكە، ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتىنىڭ نورمال تەرەققىي قىلىشىغا ياردەم بېرىدىغان بەزى تەدبىرلەرنى قوللانماقچى بولۇۋاتىدۇ. بىز بۇنى ئالقىشلايمىز. لېكىن بىز شۇنىمۇ كۆرمەي تۇرالمايمىزكى، تەيۋەن دائىرىلىرى «بىر دۆلەتتە ئىككى ھۆكۈمەت بولۇش» نى...

كەلگەن ياخشى ئەھۋالنىڭ يەنىمۇ راۋاجلىنىشىنى، «ئۈچ ئالاقە» جەھەتتىكى سۈنئىي توسالغۇلارنىڭ بالدۇرراق تۈگىتىلىشىنى چىندىل تەلەپ قىلماقتا. بىز تەيۋەن دائىرىلىرىنىڭ ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ «ئۈچ ئالاقە»نى ۋە ئىككى تەرەپلىمە ئالماشتۇرۇش ئىشىنى بىۋاسىتە يولغا قويۇشقا ھەم ۋەتەننىڭ بىرلىككە كېلىشىگە پايدىلىق بولغان بەزى ئەمەلىي ئىشلارنى داۋاملىق ھەقىقىي تۈردە كۆپرەك قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى جۇڭگو گومىنداڭى بىلەن باراۋەرلىك ئاساسىدا بالدۇرراق سۆھبەت ئۆتكۈزۈشنى خالايدۇ، ئاۋۋال دۆلەتنى بىرلىككە كەلتۈرۈش مەسىلىسى ئۈستىدە سۆزلەشسەكمۇ بولىدۇ. ئاۋۋال ئىككى تەرەپتىكىلەرنىڭ مۇناسىۋىتىگە دائىر مۇھىم مەسىلىلەر، جۈملىدىن تەيۋەن دائىرىلىرى كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە سۆزلەشسەكمۇ بولىدۇ؛ تەيۋەندىكى ھەر قايسى پارتىيە-گۇرۇھلار، تەشكىلاتلار ۋە ھەر ساھە زاتلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ، پىكىر ئالماشتۇرۇپ، چۈشىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈپ، دۆلەتنىڭ ئىشلىرى ئۈستىدە بىرلىكتە مەسلىھەتلىشىشنىمۇ خالايمىز، دېپ ئاللىقاچان ئىپادە بىلدۈرگەن. بىز تەيۋەنلىك قېرىنداشلارنىڭ ۋەتەن چوڭ قۇرۇقلۇقىنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىغا پائال قاتنىشىشىنى قارشى ئالىمىز. بۇنىڭ ئۈچۈن داۋاملىق قولاي شارائىت يارىتىپ بېرىمىز، دۆلىتىمىزنىڭ كەسىپ سىياسىتىگە ئۇيغۇن كېلىدىغان ئوبيېكتلارنىڭ ھەممىسىنى بەلگىلەنگەن ئېتىباردىن بەھرىمەن قىلىمىز.

شياڭگاڭ 1997-يىلى، ئاۋمېن 1999-يىلى ۋەتەن قوينىغا قايتىپ كېلىدۇ. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى شياڭگاڭ ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ ئاساسىي قانۇنى»دا جۇڭگو ھۆكۈمىتىنىڭ شياڭگاڭغا قاراتقان فاڭجېن- سىياسەتلىرى قانۇن تەرىقىسىدە مۇئەييەنلەشتۈرۈلۈپ، دۆلىتىمىزنىڭ شياڭگاڭغا بولغان ئىگىلىك ھوقۇقى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەندىن كېيىن، بۇ رايوننىڭ مۇقىملىقى ۋە ئاۋاتلىقى تۈپ ئاساستىن كاپالەتكە ئىگە قىلىنىدىغان بولدى. ئاۋمېن ئالاھىدە مەمۇرىي رايونىنىڭ ئاساسىي قانۇنىنى تۈزۈش ئىشى ھازىر قانۇن ماددىلىرىنى تەييارلاش باسقۇچىغا قەدەم قويدى. مۆلچەرلىشىمىزچە، 1993-يىلى پۈتتۈرۈلۈپ، شۇ ۋاقىتتا مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ قاراپ چىقىپ ماقۇللىشىغا تاپشۇرۇلىدۇ. جۇڭگو ھۆكۈمىتى شياڭگاڭ بىلەن ئاۋمېننىڭ مۇقىملىقى ۋە ئاۋاتلىقى، سىلىق يول بىلەن ئۆتۈشى ئۈچۈن ھەم ھاكىمىيەتنى ئۆتكۈزۈشلۈق ئۆتكۈزۈۋېلىش ئىشى ئۈچۈن ئىزچىل تۈردە ئىجابىي تىرىشچانلىق كۆرسەتتى ھەمدە جۇڭگو- ئەنگلىيە قوشما باياناتى ۋە جۇڭگو- پورتۇگالىيە قوشما باياناتى ئاساسىدا، ئەنگلىيە ھۆكۈمىتى ھەم پورتۇگالىيە ھۆكۈمىتى بىلەن بولغان ھەمكارلىقنى كۈچەيتىشنى خالايدۇ.

ئىشىنىمىزكى، تەيۋەنلىك قېرىنداشلار، شياڭگاڭ- ئاۋمېنلىق قېرىنداشلار ۋە چەت ئەللەردىكى مۇھاجىر قېرىنداشلار ۋەتەننى سۆيىدۇ، ۋەتەننى تىنچ يول بىلەن بىرلىككە كەلتۈرۈش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ئىشلىرى ئۈچۈن ئۆز كۈچىنى تۆھپە قىلىشنى خالايدۇ. بىز مۇشۇ يولدا قولنى قولغا تۇتۇشۇپ بىرلىكتە تىرىشچانلىق كۆرسىتەيلى.

ۋەكىللەر!

خەلق ئىگىلىكى تەرەققىياتى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئون يىللىق ۋەزىپىلىرى مۇ...

...لازىم.

بىز چوقۇم ئومۇمىي ۋەزىيەتكە ئېتىبار بېرىپ، مەسئۇلىيەتنى باتۇرلۇق بىلەن ئۈستىمىزگە ئېلىپ، كۆپرەك تۆھپە يارىتىش ئۈچۈن تىرىشىشىمىز لازىم. مەسىلىلەر ئۈستىدە باش قاتۇرغاندا، ئىش قىلغاندا، مەملىكىتىمىزدىكى 1 مىليارددىن ئارتۇق خەلقنىڭ ئومۇمىي مەنپەئەتى بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتىنى ئاساس قىلىپ، ھازىرقى مەنپەئەت بىلەن كەلگۈسى مەنپەئەتنى، قىسمەن مەنپەئەت بىلەن ئومۇمىي مەنپەئەتنى ئوبدان بىرلەشتۈرۈشىمىز لازىم.

بىز چوقۇم ئىنتىزامچانلىقنى كۈچەيتىپ، قىل دېگەننى قىلىپ، قىلما دېگەننى قىلماي، بېكىتىلگەن ئۈنۈملۈك قانۇنلار، قائىدە- نىزاملار، فاڭجېن، سىياسەتلەر، پىلان، تەدبىرلەرنى ھەقىقىي ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، تۈرلۈك خىزمەتلىرىمىزنى تەرتىپلىك، ساغلام ئالغا سۈرۈشىمىز لازىم.

ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاننى ئورۇنداش، 2-قەدەمدىكى ستراتېگىيىلىك نىشاننى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، گوۋۇيۈەن ۋە ھەر قايسى مىنىستىرلىك، كومىتېتلاردىن تارتىپ، ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئورگانلىرى، بارلىق ھۆكۈمەت خادىملىرى، بولۇپمۇ ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار ئۆز ۋەزىپىسىنى تولۇق ئادا قىلىپ، بەجانىدىل، سادىق، ئاكتىپ، پاك-دىيانەتلىك بولۇپ، خىزمەت ئۇسلۇبىنى ھەقىقىي ياخشىلاپ، جان-دىل بىلەن خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلىپ، خەلق ئاممىسىغا يېقىندىن تايىنىپ، تۈرلۈك خىزمەتلەرنى تېخىمۇ ئوبدان ئىشلىشى كېرەك.

مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقى ئۆتمۈشنى ئەسلەپ، كەلگۈسىگە نەزەر سالغىنىدا، ئىشەنچ ۋە ئۈمىدكە تولىدۇ. بىز يولداش جياڭ زېمىن يادرولۇقىدىكى پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ئەتراپىغا زىچ ئۇيۇشۇپ، مەملىكەت بويىچە يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە ھەممە بىر نىيەتكە كېلىپ، دىل جەم بولۇپ، جاسارەت بىلەن كۈچىنىپ ئىشلەپ، ئون يىللىق پىلان ۋە 8-بەش يىللىق پىلاندا بەلگىلەنگەن ئۇلۇغۋار ۋەزىپىلەرنى غەلىبىلىك ئورۇنداش يولىدا تىرىشىپ كۈرەش قىلايلى.

بىز نىشانىمىزغا چوقۇم يېتىمىز!
بىز نىشانىمىزغا چوقۇم يېتەلەيمىز!

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 10-ئاپرېل خەۋىرى)

تۆۋەندىكى كېنىشكىلەر يوقالدى، ئىناۋەتسىز

△ خوتەن 7-ترانسپورت شىركىتى 3-كالوننىڭ 00390-46- نومۇرلۇق ئاپتوموبىلىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى △ خوتەن ناھىيىلىك تەمىنات- سودا كوپىراتىپىدىن غۇلام ناملىق 61-21- نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ چىرا ناھىيىلىك 2-يېزىنىڭ سانائەت ئىدارىسىدىن مەمتۇرايىم ناملىق 11-26- نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ خوتەن شەھەر گۈجەنباغ كوچا ئىش بېجىرىش باشقارمىسىدىن مەمتىمىن مەتنىياز ناملىق 01778- نومۇرلۇق موتوسىكلىتىنىڭ نومۇر تاختىسى △ خوتەن ناھىيىلىك پارتكومدىن ئاقىل تۇمۇر ناملىق 99-1-1- نومۇرلۇق ئاشلىق، ماي بىلەن تەمىنلىنىش كېنىشكىسى △ قاراقاش ناھىيە قاراقاش بازىرىدىن جېلىل ناملىق 00576-46- نومۇرلۇق موتوسىكلىتىنىڭ يول يۈرۈش كېنىشكىسى...